

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2012

Łódź, kwiecień 2012r.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	4
2.	INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI PROJEKTU „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2012”	6
2.1.	Zawartość Programu ochrony środowiska	6
2.2.	Uwarunkowania zewnętrzne realizacji Programu	7
2.2.1.	Polityka ekologiczna państwa	7
2.2.2.	Strategia Rozwoju Kraju	8
2.2.3.	Programy operacyjne w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013”	8
2.2.4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.....	10
2.2.5.	Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020r.	11
2.3.	Uwarunkowania wewnętrzne realizacji Programu	11
2.3.1.	Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego	12
2.3.2.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego	13
2.3.3.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego	13
2.3.4.	Inne wojewódzkie programy sektorowe.....	14
3.	ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO	15
3.1.	Zasoby przyrodnicze	15
3.1.1.	System obszarów i obiektów prawnie chronionych	15
3.1.2.	Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 w województwie łódzkim	16
3.1.3.	Ochrona gatunkowa.....	20
3.1.4.	Korytarze ekologiczne.....	22
3.2.	Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	23
3.2.1.	Wody powierzchniowe.....	23
3.2.2.	Wody podziemne.....	25
3.2.3.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	25
3.2.4.	Powodzie	26
3.3.	Powietrze atmosferyczne.....	27
3.4.	Odnawialne źródła energii	35
3.5.	Hałas.....	36
3.6.	Pola elektromagnetyczne.....	39
3.7.	Gospodarka odpadami	41
3.8.	Kopaliny	46
3.9.	Poważne awarie przemysłowe.....	48
3.10.	Lasy	50
3.11.	Gleby	52
4.	POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2012”	57
5.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE DLA PROJEKTU PROGRAMU ORAZ SPOSOBY ICH UWZGLĘDNIENIA W PROGRAMIE	61
6.	PRZEWIDYWANE ZNAZĄCE ODDZIAŁYWANIA WRAZ Z PROPOZYCJĄ DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH LUB KOMPENSUJĄCYCH NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM NA CELE, PRZEDMIOT OCHRONY I INTEGRALNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000	62
6.1.	Identyfikacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i obszary Natura 2000	62
6.2.	Oddziaływanie na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki.	63
6.3.	Oddziaływanie na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody w kontekście występujących na ich terenie zakazów i działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów.....	68
6.4.	Oddziaływanie na obszary Natura 2000 (cele, przedmioty ochrony i integralność).	76
6.5.	Oddziaływanie na korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym i lokalnym.....	98
6.6.	Podsumowanie	98
7.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PROGRAMU	99
8.	NIEDOSTATKI I BRAKI MATERIAŁÓW UTRUDNIAJĄCE OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	99

9.	METODY WYKORZYSTANE PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY I ANALIZIE REALIZACJI PROGRAMU	100
10.	POTENCJALNE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	100
11.	PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU	100
	STRESZCZENIE	101

1. WPROWADZENIE

Opracowując projekt „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012” Zarząd Województwa zobowiązany jest do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko tego dokumentu programowego. Powyższy obowiązek nałożony został w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹.

Zgodnie z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku prognoza oddziaływania na środowisko:

1) zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,

2) określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3) przedstawia:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

¹ zwana dalej ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku, Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH ORAZ POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI PROJEKTU „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2012”

2.1. Zawartość Programu ochrony środowiska

Projekt „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012”, składa się z następujących rozdziałów:

Rozdział 1 WSTĘP

W rozdziale tym przedstawiono podstawę prawną opracowania, ogólną charakterystykę województwa, strukturę dokumentu Programu, metodykę jego sporządzenia i zawartość.

Rozdział 2 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Rozdział ten ujmuje uwarunkowania zewnętrzne Programu, tj. wynikające przede wszystkim z polityki ekologicznej państwa i strategii rozwoju kraju oraz uwarunkowania wewnętrzne wynikające z wojewódzkich dokumentów programowych i planistycznych.

Rozdział 3 PRIORYTETY I CELE OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2015 ROKU Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019

W rozdziale przedstawiono aktualny stan w zakresie poszczególnych elementów środowiska i uciążliwości, zagrożenia i najważniejsze problemy. Wojewódzkie priorytety ekologiczne zostały sformułowane na podstawie aktualnego stanu środowiska, rozpatrywanego w kontekście aktualnych i przyszłościowych wymagań prawnych w tym zakresie. W rozdziale przedstawiono cele średniookresowe do 2019 roku, kierunki działań na lata 2012-2015 oraz scharakteryzowano najważniejsze działania w zakresie ochrony zasobów naturalnych oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. W rozdziale odniesiono się również do strategii działań w zakresie działań systemowych oraz określono strategię działań w ujęciu obszarowym.

Rozdział 4 HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ NA LATA 2012-2019

W rozdziale przedstawiono listę przedsięwzięć priorytetowych, planowanych do realizacji w okresie 2012-2015 wraz z prognozowanymi zewnętrznymi źródłami finansowania.

Rozdział 5 ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

W rozdziale przedstawiono strukturę zarządzania Programem, monitoring i harmonogram procesu jego wdrażania.

Rozdział 6 FINANSOWANIE REALIZACJI PROGRAMU

W rozdziale przedstawiono koszty realizacji Programu, wg poszczególnych dziedzin ochrony środowiska. Koszty wraz z potencjalnymi źródłami finansowania podano dla dwóch okresów, tj.: 2012-2015 i 2016-2019.

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne realizacji Programu

Program ochrony środowiska województwa łódzkiego winien być zgodny przede wszystkim:

- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”²,
- ze „Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015”³,
- z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie⁴,
- z „Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007-2013”⁵,
- ze Strategią „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020r.⁶

Powyższe dokumenty uwzględniają zobowiązania międzynarodowe związane z wdrażaniem dyrektywy Unii Europejskiej i są spójne ze wspólnotowymi dokumentami programowymi.

2.2.1. Polityka ekologiczna państwa

Cele polityki ekologicznej państwa w powiązaniu ze specyfiką województwa pozwalają na określenie konkretnych wyzwań dla „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego”.

Są to przede wszystkim:

1. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
 - ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
 - ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem,
 - ochrona środowiska przed hałasem i przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
 - radykalna poprawa gospodarowania odpadami,
 - skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.
2. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:
 - zachowanie bogatej różnorodności biologicznej,
 - racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
 - racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
 - ochrona przed erozją oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.
3. W zakresie działań systemowych:
 - zapewnienie, aby projekty wojewódzkich dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki poddawane były procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny były uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
 - szersze przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemu EMAS⁷,
 - doskonalenie struktur zarządzania środowiskiem w skali województwa,
 - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym kształtowanie proekologicznych zachowań konsumenckich, prośrodowiskowych nawyków i pobudzania odpowiedzialności za stan środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska oraz organizowanie akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
 - zwiększenie roli wojewódzkich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska,

² Uchwała Sejmu RP z dnia 22 maja 2009r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” (M.P.2009 nr 34 poz.501)

³ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

⁴ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010r.

⁵ Dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską 9 maja 2007r.

⁶ Projekt z dnia 18 maja 2011r.

⁷ Ang. Eco Management and Audit Scheme, pol. System Ekozarządzania i Audytu

- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego województwa, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2.2.2. Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015⁸ (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju realizuje cele i wyzwania ujęte w podstawowym dokumencie strategicznym UE, tj. Strategii Lizbońskiej i jej odnowionych założeniach. Kładzie duży nacisk na wzrost gospodarczy i zatrudnienie oraz aspekty zrównoważonego rozwoju.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski poprzez:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
- poprawę stanu infrastruktury technicznej i społecznej, wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- budowę zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

SRK jest dokumentem stanowiącym odniesienie dla innych strategii i programów, zarówno rządowych jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Stanowi ona podstawę dla efektywnego wykorzystania przez Polskę środków rozwojowych, zarówno krajowych, jak i z Unii Europejskiej, na realizację celów społeczno-gospodarczych.

Cele i priorytety Strategii Rozwoju Kraju realizowane będą m.in. poprzez działania wynikające z programów operacyjnych w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013”⁹.

2.2.3. Programy operacyjne w ramach „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013”

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013” są wdrażane poprzez sześć Programów Operacyjnych (PO) zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz poprzez szesnaście Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez samorządy poszczególnych województw.

Głównym celem *Regionalnych Programów Operacyjnych* jest podnoszenie konkurencyjności poszczególnych regionów i promowanie zrównoważonego rozwoju. Wśród zadań z zakresu ochrony środowiska, objętych wsparciem w ramach RPO, należy wymienić:

- Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość,
- Środowisko,
- Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych,
- Inwestycje w transport,
- Inwestycje energetyczne.

Z sześciu Programów Operacyjnych – dwa mają istotne znaczenie dla programu ochrony środowiska. Są to:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Głównym celem *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)*¹⁰ jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej

⁸ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

⁹ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

¹⁰ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 29 listopada 2006r.

i rozwijaniu spójności terytorialnej. PO Infrastruktura i Środowisko realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju poprzez wspieranie inwestycji związanych bezpośrednio oraz pośrednio z ochroną środowiska:

- *Działania związane bezpośrednio z ochroną środowiska:* projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami i rekultywacji, działania związane ze zwiększeniem bezpieczeństwa ekologicznego, działania mające na celu dostosowanie polskich przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska, działania związane z ochroną różnorodności biologicznej, obszarami chronionymi, kształtowaniem postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, itd.,
- *Działania związane pośrednio z ochroną środowiska:* wspieranie działań oraz projektów związanych z tzw. transportem przyjaznym środowisku, finansowanie projektów w sektorze energetyki z zakresu zwiększenia wykorzystania energii i obniżenia energochłonności, wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.

Główny cel PO Infrastruktura i Środowisko będzie osiągnięty dzięki inwestycjom w sześciu obszarach (transport, środowisko, energetyka, kultura, ochrona zdrowia, szkolnictwo wyższe) poprzez realizację celów szczegółowych. Wśród celów szczegółowych istotne dla programu ochrony środowiska są:

- budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego,
- zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu,
- zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii,
- rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich, w tym kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii.

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013” wyniesie 36 392 320 777 euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 855 273 161 euro (w tym z Funduszu Spójności - 21 518 063 161 euro, a z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - 6 337 210 000 euro), z publicznych środków krajowych - 6 616 224 675 euro, a ze środków prywatnych 1 920 822 941 euro.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) ujmuje 4 osie w ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich UE. Dla potrzeb programu ochrony środowiska najważniejsze znaczenie ma Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich oraz Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.

Z instrumentów wsparcia będą korzystały zarówno silne i dobrze zorganizowane gospodarstwa, jak również mniejsze, funkcjonujące w sposób tradycyjny, tj. przy dużych nakładach pracy własnej i niewielkiej presji na środowisko. W ramach realizacji tego programu w latach 2007-2013 przykładowo realizowane będą następujące działania:

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

- Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).
- Płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej.
- Programy rolnośrodowiskowe (poprawa środowiska przyrodniczego i obszarów wiejskich).
- Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne.
- Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.

Oś. 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

- Projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (w szczególności z zakresu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej).
- Tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych.
- Wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

2.2.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa także sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

Strategiczne wyzwania, zawarte w KSRR a odnoszące się do dokumentu Programu to:

- odpowiedź na zmiany klimatyczne i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego,
- ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

W KSRR została przedstawiona następująca wizja rozwoju regionalnego:

W 2020 roku polskie regiony mają stanowić lepsze miejsce do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse rozwojowe we wszystkich regionach oraz realizacji aspiracji i możliwości zamieszkujących je jednostek i wspólnot lokalnych.

Celem strategicznym polityki regionalnej - będącym jednym z kluczowych elementów osiągnięcia celów rozwoju kraju - jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Jego realizacja wymaga efektywnego wykorzystywania właściwych dla poszczególnych regionów lub terytoriów potencjałów rozwojowych oraz wzmocnienia przewag konkurencyjnych przy jednoczesnym usuwaniu barier rozwojowych.

KSRR przewiduje typy działań będące przedmiotem zainteresowania w Programie:

W zakresie konkurencyjności:

- 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw
 - 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii i reagowanie na zagrożenia naturalne
 - 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego

W zakresie spójności:

- 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe
 - 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska
- 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze

KSRR zakłada przeformułowanie dotychczasowego systemu zarządzania w obszarze polityki regionalnej. Zmianie ulega rola podmiotów uczestniczących dotychczas w realizacji polityki regionalnej w kierunku wzmocnienia na szczeblu krajowym roli ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, a na szczeblu regionalnym samorządu województwa – jako głównych ośrodków decyzyjnych i koordynacyjnych oraz włączenia w te procesy innych podmiotów, mających wyraźny wpływ na rozwój regionalny na różnych szczeblach terytorialnych, w tym podmiotów spoza sektora publicznego.

2.2.5. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” perspektywa 2020r.

Obecnie prowadzone są prace mające na celu przyjęcie nowej strategii rozwoju kraju, tj. strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEiŚ).

Podstawowym zadaniem strategii jest zintegrowanie polityki środowiskowej z polityką energetyczną w tych obszarach, gdzie aspekty te przenikają się wzajemnie. Ponadto dokument wskazuje kierunki rozwoju branży energetycznej oraz priorytety w dziedzinie ochrony środowiska.

Strategia BEiŚ zajmuje ważne miejsce w hierarchii dokumentów strategicznych, będąc jedną z dziewięciu zintegrowanych strategii rozwoju. Przede wszystkim strategia ta uszczegóławia zapisy Średniookresowej strategii rozwoju kraju w dziedzinie energetyki i środowiska. Stanowi także wytyczną dla Polityki energetycznej Polski i Polityki ekologicznej Państwa, które to dokumenty będą stanowiły elementy systemu realizacji BEiŚ.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko formułuje działania w zakresie ochrony środowiska i energetyki w perspektywie do roku 2020, uwzględniając zarówno cele unijne, jak i priorytety krajowe w tym zakresie.

Głównym celem strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest:

Zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę.

Cel ten realizowany będzie poprzez trzy cele rozwojowe i przyporządkowane im kierunki interwencji. Z punktu widzenia Programu znaczenie mają następujące cele i kierunki:

Cel 1: Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, realizowany poprzez:

- racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

Cel 2: Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię uwzględniający m.in.:

- wzrost znaczenia odnawialnej energetyki rozproszonej.

Cel 3: Poprawa stanu środowiska, uwzględniający m.in.:

- poprawę jakości powietrza,
- zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko,
- wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

2.3. Uwarunkowania wewnętrzne realizacji Programu

Program ochrony środowiska dla województwa łódzkiego powinien być zgodny:

- ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020,
- z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013,
- z ustaleniami aktualizacji „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego”.

2.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego

Strategia rozwoju województwa jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej. Obecna „Strategia rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020”¹¹ uwzględnia zmienione uwarunkowania zewnętrzne (europejskie i krajowe) rozwoju regionu, stwarzające nowe perspektywy realizacji strategicznych celów rozwojowych województwa. Ponadto model programowania dopasowany jest do nowej formuły planowania działań wspieranych z funduszy UE. W Strategii zintegrowano polityki sektorowe na poziomie regionalnym, a także uwzględniono problemy międzyregionalne.

Misją Strategii jest:

„Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.”

Program ochrony środowiska dla województwa łódzkiego jest jednym z programów realizacyjnych „Strategii rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020”. Oznacza to, że zapisy strategii dotyczące ochrony środowiska (bezpośrednio i pośrednio) stanowią wytyczne do sformułowania celów ekologicznych, kierunków działań i konkretnych przedsięwzięć.

Tabela poniżej przedstawia te cele i priorytety Strategii, które zostały zaadaptowane dla potrzeb Programu.

Tabela 1. Cele i priorytety „Strategii rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020” w zakresie ochrony środowiska.

Misja Strategii: „Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc”	
SFERA SPOŁECZNA	
Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa	
Obszary priorytetowe	Cele strategiczne
Wiedza i kompetencje	Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa
Jakość życia	Podniesienie poziomu jakości życia
SFERA EKONOMICZNA	
Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa	
Obszary priorytetowe	Cele strategiczne
Dostępność	Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu
Baza gospodarcza	Tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej
Obszary wiejskie	Trwały i zrównowazono rozwój obszarów wiejskich
Wizerunek	Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców
SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	
Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą	
Obszary priorytetowe	Cele strategiczne
Ochrona środowiska	Poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska

W Strategii, w ramach każdego priorytetu, wyszczególniono cele szczegółowe oraz kierunki działań, które także zostały uwzględnione w Programie. Jednak ze względu na ich ilość nie podano ich w powyższej tabeli, natomiast stosowne odniesienia znajdują się w rozdziale 5 (Strategia działań w zakresie ochrony środowiska do 2015 roku w perspektywie do 2019 roku).

W związku z przyjęciem przez Radę Ministrów dokumentu Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie oraz opracowywaniem nowej strategii rozwoju kraju,

¹¹ Dokument Strategii z 2006r.

ośmiu strategii sektorowych oraz Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Zarząd Województwa Łódzkiego podjął decyzję o przystąpieniu do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020. Nowa Strategia będzie uwzględniała zmianę w podejściu do priorytetów rozwoju regionalnego zasygnalizowanych w projekcie KSRR.

Aktualizację Strategii opracowuje Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi pod kierunkiem Zarządu Województwa Łódzkiego. Pracę nad nowym dokumentem wspiera grono ekspertów z największych łódzkich uczelni.

2.3.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego (RPOWŁ)¹² stanowi kompleksowe narzędzie prowadzenia polityki rozwoju regionu w latach 2007-2013. Należy go postrzegać jako jeden z instrumentów realizacji „Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013” oraz jako instrument realizacji „Strategii rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020”.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 (RPO WŁ) jest dokumentem o charakterze operacyjnym, określającym główne kierunki rozwoju województwa, zmierzające m.in. do poprawy konkurencyjności gospodarczej województwa, promowania zrównoważonego rozwoju regionalnego oraz zapewnienia większej spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej regionu.

Celem strategicznym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 jest:

Integracja regionu z europejską i globalną przestrzenią społeczno-gospodarczą jako środkowoeuropejskiego centrum rozwoju, sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności przy zachowaniu różnorodności jego miejsc

Cel strategiczny realizowany będzie w ramach siedmiu Osi Priorytetowych, z których dla Programu najważniejsze znaczenie ma OP II, tj.: Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka. Celem tej osi priorytetowej jest *Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego*. Oś priorytetowa skupiając się na ekologicznych celach rozwoju regionu i łącząc z celami społecznymi oraz gospodarczymi pozostałych osi priorytetowych, przyczyni się do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, która determinuje wzrost atrakcyjności i konkurencyjności województwa, zarówno w stosunku do pozostałych województw, jak i innych regionów Unii Europejskiej. Poprawa stanu środowiska naturalnego regionu, przy jednoczesnym dążeniu do zachowania jego walorów krajobrazowych i bioróżnorodności, jak również zapobieganie zagrożeniom środowiskowym i likwidowanie ich skutków, zapewni mieszkańcom i przyszłym pokoleniom atrakcyjne miejsce zamieszkania i rozwoju, przyczyniając się do realizacji celu strategicznego RPO WŁ.

2.3.3. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Zadaniem samorządu województwa jest kształtowanie i prowadzenie regionalnej polityki przestrzennej. Podstawowym instrumentem tej polityki jest „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”.

Głównym zadaniem Planu jest określenie celów, zasad i kierunków gospodarowania przestrzenią województwa.

Nadrzędnym celem polityki zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego jest:

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, warunkującej

dynamizację rozwoju zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju poprzez:

- wykorzystanie cech położenia w centrum Polski,
- wykorzystanie endogenicznego potencjału regionu,
- trwałe zachowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- dążenie do budowy wewnętrznej spójności regionu.

¹² RPO WŁ na lata 2007-2013 przyjęty przez Zarząd Województwa Łódzkiego Uchwałą Nr 1393/07 w dniu 14 listopada 2007 r.

Poniżej przedstawiono sfery działań wraz z celami głównymi polityki przestrzennej i kierunkami działań dotyczące ochrony środowiska.

Sfera działań: Powiązania środowiskowe i kulturowe

Cel główny: *Kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu.*

Kierunki działań:

- Ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego
- Zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego województwa
- Wzrost atrakcyjności turystycznej województwa

Sfera działań: Środowisko przyrodnicze

Cel główny: *Ochrona i poprawa stanu środowiska*

Kierunki działań:

- Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej
- Zwiększanie i wzbogacanie zasobów leśnych
- Ochrona powierzchni ziemi i gleb
- Zwiększanie zasobów wodnych i poprawa ich jakości
- Racjonalizacja gospodarki odpadami
- Poprawa klimatu akustycznego
- Poprawa jakości powietrza
- Ograniczenie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym

Sfera działań: Obszary problemowe

Cel główny: *Minimalizacja zagrożeń i obszarów problemowych*

Kierunki działań:

- Ograniczenie ujemnych skutków suszy w obszarach największego deficytu wody
- Ograniczenie zagrożenia powodziowego
- Ograniczenie degradacji środowiska związanej z eksploatacją złóż węgla brunatnego
- Ograniczenie degradacji tkanki miejskiej Łodzi

Ponadto Plan zagospodarowania przestrzennego, w ramach głównych systemów zagospodarowania przestrzennego, definiuje wiele celów i kierunków działań polityki przestrzennej. Istotne znaczenie dla programu ochrony środowiska mają także ustalenia dla systemu osadniczego i powiązania infrastrukturalne. Cele, a zwłaszcza kierunki działań polityki przestrzennej w ramach wyżej wymienionych systemów zagospodarowania, po odpowiedniej weryfikacji zostały wykorzystane przy formułowaniu Programu.

2.3.4. Inne wojewódzkie programy sektorowe

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego realizowana jest także poprzez strategie branżowe i programy wojewódzkie. Wśród nich szczególnie istotne znaczenie dla ochrony środowiska mają:

- Plan gospodarki odpadami województwa łódzkiego 2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015. Zarząd Województwa Łódzkiego, Łódź 2007,
- Aneks Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego, Łódź 2010.

W każdym z powyższych dokumentów znajduje się szereg zapisów, które były bazą dla potrzeb Programu.

3. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

3.1. Zasoby przyrodnicze

3.1.1. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Łączna powierzchnia obszarów objętych ochroną prawną na terenie województwa (wg stanu na dzień 31.12.2010r.)¹³ wynosi 359 245, 4 ha, co stanowi 19,7% powierzchni województwa. Obszary prawnie chronione rozmieszczone są równomiernie na terenie województwa. Najuboższe pod tym względem są miasta Łódź, Piotrków Trybunalski i Skierniewice oraz powiaty: kutnowski, łódzki wschodni, pączęczański, zduńskowolski i zgierski.

W województwie łódzkim rozróżnia się następujące formy ochrony przyrody:

Parki krajobrazowe

Na terenie województwa zlokalizowanych jest 7 parków krajobrazowych:

- PK Wzniesień Łódzkich: plan ochrony zatwierdzono Rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego nr 5/03 z dnia 31 lipca 2003,
- Bolimowski PK,
- PK Międzyrzecza Warty i Widawki oraz Załęczański PK wchodzące w skład Sieradzkich Parków Krajobrazowych
- Przedborski PK, Sulejowski PK oraz Spalski PK wchodzące w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych.

Obszary Chronionego Krajobrazu

Na obszarze województwa łódzkiego¹⁴ znajduje się 17 obszarów chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni ok. 246 424, 8 ha. Są to:

Bolimowsko - Radziejowicki z doliną środkowej Rawki OCHK, Braszewicki OCHK, OCHK Dolina Bzury, OCHK Dolina Proсны, OCHK Dolina Przysowy, OCHK Górnej Rawki, OCHK Mrogi i Mrożyce, Nadwarciański OCHK, OCHK Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej, Przedborski OCHK, Puczniewski OCHK, OCHK Środkowej Grabi, OCHK Dolina Miazgi pod Andrespołem, OCHK Dolina Wolbórki, OCHK Doliny Widawki, OCHK Dolina Chojnatki, Piliczański OCHK.

Rezerwaty przyrody

Na terenie województwa zlokalizowanych jest 89 rezerwatów przyrody, w tym:

- 66 rezerwatów leśnych,
- 10 rezerwatów florystycznych,
- 6 rezerwatów torfowiskowych,
- 3 rezerwaty krajobrazowe,
- 1 rezerwat faunistyczny,
- 1 rezerwat słonoroślowy,
- 1 rezerwat wodno-krajobrazowy,
- 1 rezerwat przyrody nieożywionej.

Ustanowiono zadania ochronne dla rezerwatów Polana Siwica (na lata 2009-2010), Winnica (na lata 2009-2011) i Jeziorsko (na lata 2009-2010).

¹³ Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

¹⁴ Dane RDOŚ w Łodzi wg stanu na dzień 21.06.2011r.

W latach 2001 i 2007 zatwierdzono plany ochrony dla następujących rezerwatów: Ciosny, Dąbrowa Grotnicka, Dębowiec, Grądy nad Lindą, Grądy nad Moszczenicą, Konewka, Kruszewiec, Las Łągiewnicki, Małecz, Murowaniec, Polesie Konstantynowskie, Spała, Starodrzew Lubochniański, Struga Dobieszowska, Wiączyń, Zabrzeźnia i Żądłowice.

W 2010r. opracowano projekty planów ochrony dla 21 rezerwatów przyrody: Czarna Różga, Czarny Ług, Dąbrowa w Niżankowicach, Dęby w Meszczach, Diabla Góra, Gałków, Hołda, Jazwiny, Las Jabłoniowy, Lasek Kurowski, Lubiaszów, Łaznów, Meszcze, Mokry Las, Nowa Wieś, Parowy Janinowskie, Paza, Piskorzeniec, Węże i Wielkopole.

Pozostałe formy ochrony przyrody¹⁵

Ponadto w województwie łódzkim występuje:

- 1911 pomników przyrody,
- 31 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych¹⁶ (o łącznej powierzchni ok. 10 866,50 ha),
- 809 użytków ekologicznych (o łącznej powierzchni ok. 1 449, 2 ha),
- 4 stanowiska dokumentacyjne (o łącznej powierzchni ok. 31,35 ha).

Największą ilość wśród pomników przyrody stanowią pojedyncze drzewa oraz grupy drzew.

3.1.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 w województwie łódzkim

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się 39 obszarów Natura 2000. Są to 4 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), ustanowione Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków¹⁷ oraz 35 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty - projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską decyzją Nr 2011/64/UE z 10.01.2011r.¹⁸

Od 2009r. trwają prace nad opracowaniem planu ochrony dla obszaru Natura 2000 PLB 100001 „Pradolina Warszawsko-Berlińska”. Natomiast w 2010r. rozpoczęły się prace planami zadań ochronnych dla obszarów: PLH100003 Lasy Spalskie; PLH100004 Łąka w Bęczkowicach; PLH100021 Grabia; PLH100035 Łąki Ciebłowickie.

Tabela poniżej przedstawia obszary Natura 2000 występujące na terenie województwa łódzkiego.

Tabela 2. Obszary Natura 2000 na terenie województwa łódzkiego (stan listopad 2011)

Lp.	Kod obszaru	Nazwa obszaru	Powierzchnia całkowita obszaru [ha]	Powierzchnia obszaru w województwie [ha]
Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty				
1.	PLH100016	Buczyna Gałkowska	101	101,0
2.	PLH100017	Buczyna Janinowska	529	529,0
3.	PLH100018	Cisy w Jasieniu	19,7	19,7
4.	PLH260015	Dolina Czarnej	5 780,6	1 139,2
5.	PLH140016	Dolina Dolnej Pilicy	31 821,6	3 787,0
6.	PLH260018	Dolina Górnej Pilicy	11 195,1	2 219,0
7.	PLH100015	Dolina Rawki	2 525,4	2 250,0
8.	PLH100008	Dolina Środkowej Pilicy	3 787,4	3 787,4
9.	PLH100001	Dąbrowa Grotnicka	101,5	101,5
10.	PLH100002	Dąbrowa Świetlista w Pernie	40,1	40,1
11.	PLH100027	Dąbrowy w Marianku	72,7	72,7
12.	PLH100019	Dąbrowy świetliste koło Redzenia	44,3	44,3

¹⁵ Dane RDOŚ w Łodzi.

¹⁶ Dane BPPWŁ w Łodzi

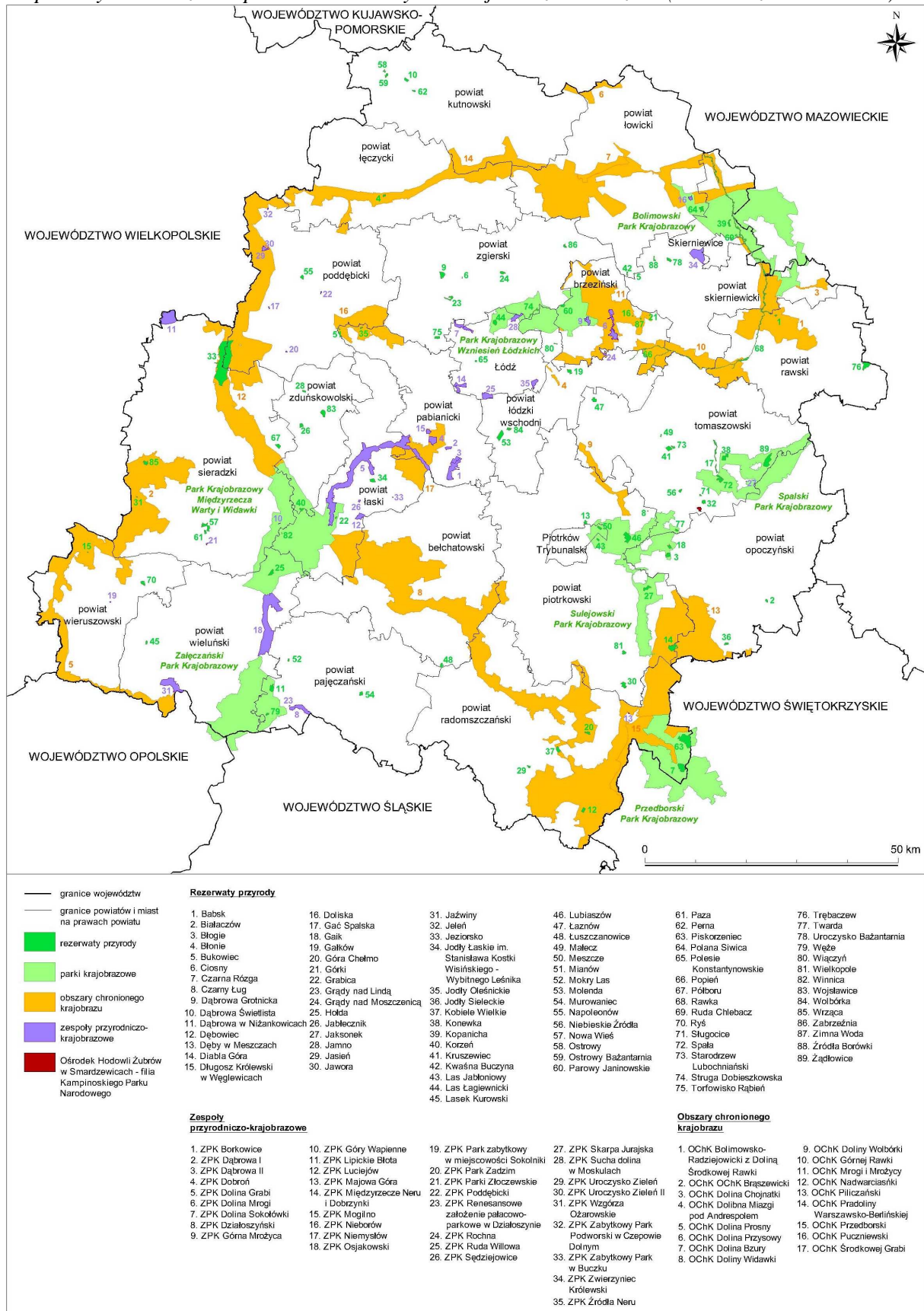
¹⁷ Dz. U. Nr 25, poz. 133

¹⁸ Dz. U. UE Nr L 33 z 08.02.2011r.

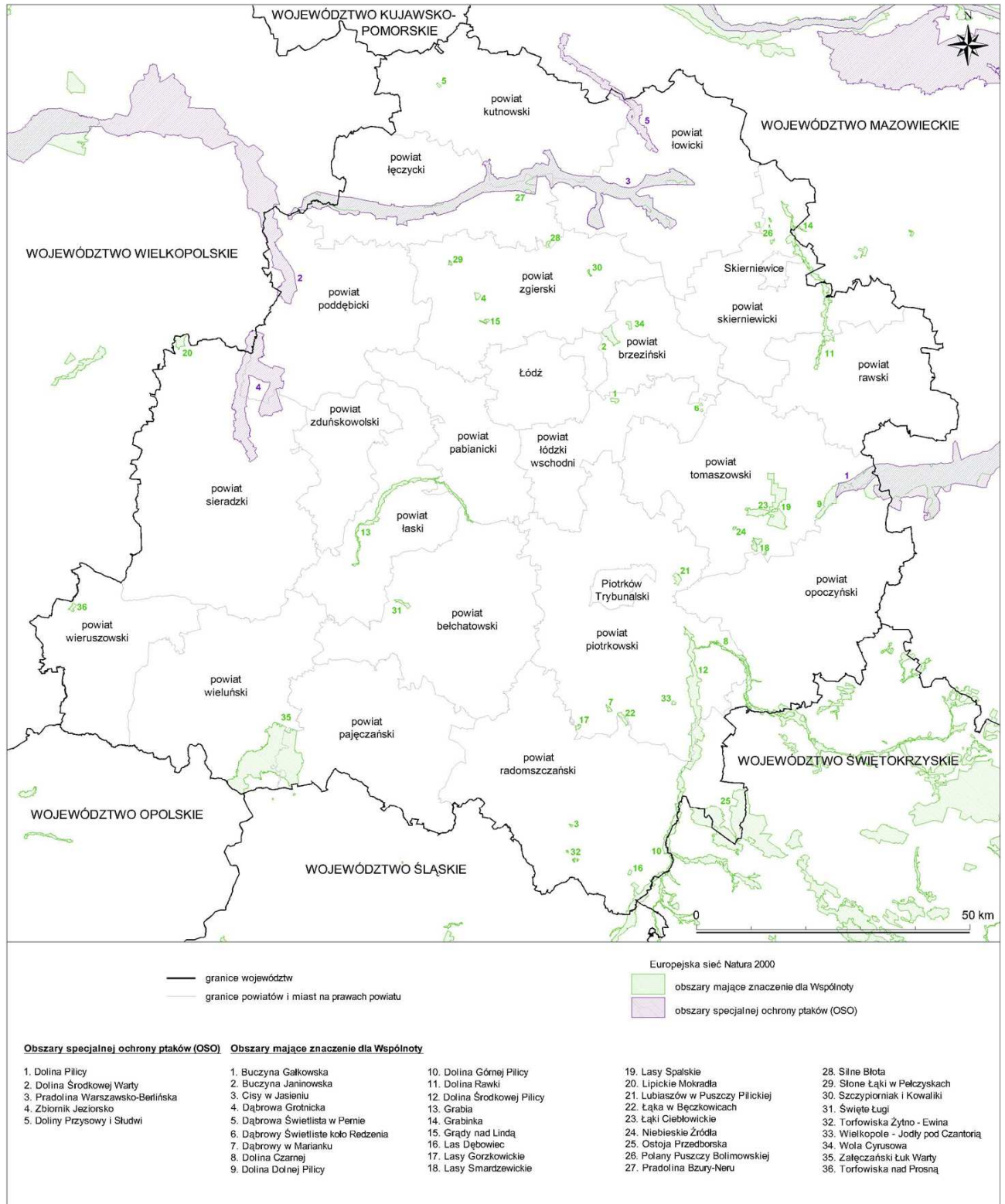
13.	PLH100021	Grabia	1 670,5	1 670,5
14.	PLH140044	Grabinka	45,8	10,1
15.	PLH100022	Grądy nad Lindą	54,9	54,9
16.	PLH100023	Las Dębowiec	47	47,0
17.	PLH100020	Lasy Gorzkowickie	61,5	61,5
18.	PLH100024	Lasy Smardzewickie	286,5	286,5
19.	PLH100003	Lasy Spalskie	2 016,4	2016,4
20.	PLH100025	Lipickie Mokradła	369,5	369,5
21.	PLH100026	Lubiaszów w Puszczy Pilickiej	206	206,0
22.	PLH100005	Niebieskie Źródła	25,2	25,2
23.	PLH260004	Ostoja Przedborska	11 605,2	3 635,0
24.	PLH100028	Polany Puszczy Bolimowskiej	132,3	132,3
25.	PLH100006	Pradolina Bzury-Neru	21 886,2	20 470,0
26.	PLH100032	Silne Błota	67,4	67,4
27.	PLH100033	Szczypiorniak i Kowaliki	28,	28,5
28.	PLH100029	Słone Łąki w Pełczyskach	35	35,0
29.	PLH100030	Torfowiska Żytno - Ewina	45,3	45,30
30.	PLH100031	Wielkopole - Jodły pod Czartorią	41,9	41,9
31.	PLH100034	Wola Cyrusowa	92,3	92,3
32.	PLH100007	Załęczański Łuk Warty	9 317,2	9 317,2
33.	PLH100004	Łąka w Bęczkowicach	191,2	191,2
34.	PLH100035	Łąki Ciebłowickie	475,3	475,3
35.	PLH100036	Święte Ługi	151,2	151,2
36.	-	Torfowiska nad Prosną	bd	bd
Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków				
1.	PLB140003	Dolina Pilicy	35 356,3	2 345,5
2.	PLB300002	Dolina Środkowej Warty	57 104,4	4 271,6
3.	PLB100001	Pradolina Warszawsko-Berlińska	23 412,4	21 968,9
4.	PLB100002	Zbiornik Jeziorsko	10 186,1	9 570,4
5.	PLB100003	Doliny Przysowy i Słudwi	3892,5 ha	2014,38

Obszary chronione oraz obszary Natura 2000 województwa łódzkiego przedstawiają mapy poniżej.

Mapa 1. System obszarów prawnie chronionych w województwie łódzkim (stan na czerwiec 2011r.).

Mapa 2. Obszary Natura 2000 na terenie województwa łódzkiego.

3.1.3. Ochrona gatunkowa

Na terenie województwa występują liczne gatunki chronionych roślin, zwierząt oraz grzybów, podlegających ochronie także na obszarach Natura 2000.

Spośród ww. roślin występują m.in. buławnik czerwony *Cephalanthera rubra*, obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*, liczydło górskie *Streptopus amplexifolius*, naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, różanecznik żółty *Rhododendron luteum*, zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, zimoziół północny *Linnaea borealis*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, widłak spłaszczony *Lycopodium complanatum*, sasanka otwarta *Pulsatilla patens*, sasanka łąkowa *Pulsatilla pratensis*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonthe*, paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*, pierwiosnek lekarski *Primula veris*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, marzanka wonna *Galium odoratum*, dzwoniecznik wonny *Adenophora lilifolia*, lipiennik Loesela *Liparis loeselii*, starodub łąkowy *Ostercicum palustre*, skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus*, turzyca *Carex davalliana*, kukułka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii*, kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, goździk majowy *Dianthus gratianopolitanus*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, nerecznica grzebieniasta *Dryopteris cristata*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, turówka wonna *Hierochloa odorata*, wroniec widlasty *Huperzia selago*, groszek błotny *Lathyrus palustris*, widłak gajowy *Lycopodium annotinum*, widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, grzybień północny *Nymphaea candida*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, cis pospolity *Taxus baccata*, kukułka plamista *Dactylorhiza maculata*, widłaczek torfowy *Lycopodiella inundata*, tojad mołdawski *Aconitum moldavicum*, tojad dzióbaty *Aconitum variegatum*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, naradka północna *Androsace septentrionalis*, starodub łąkowy *Angelica palustris*, mącznica lekarska *Arctostaphylos uva-ursi*, zawciąg pospolity *Armeria maritima* ssp. *Elongata*, włosienicznik wodny *Batrachium aquatile*, turzyca piaszkowa *Carex arenaria*, turzyca strunowa *Carex chordorrhiza*, turzyca dwupienna *Carex dioica*, turzyca bagienna *Carex limosa*, centuria nadobna *Centaurium pulchellum*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*, wiśnia karłowata *Cerasus fruticosa*, rogatek krótkoszyjkowy *Ceratophyllum submersum*, pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*, żłobik koralowy *Corallorhiza trifida*, cibora brunatna *Cyperus fuscus*, kukułka krwista *Dactylorhiza incarnate*, rosiczka długolistna *Drosera anglica*, ponikło jajowate *Eleocharis ovate*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, mlecznik nadmorski *Glaux maritime*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, wąkrota zwyczajna *Hydrocotyle vulgaris*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, sitniczka szczerinowata *Isolepis setacea*, wydmuchrzyca piaszkowa *Leymus arenarius*, listera jajowata *Listera ovate*, wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum*, wywłócznik kłosowy *Myriophyllum verticillatum*, rukiew wodna *Nasturtium officinale*, grzybieniec biały *Nymphaea alba*, długosz królewski *Osmunda regalis*, wiechlina odległokłosa *Poa remota*, wielosił błękitny *Polemonium coeruleum*, kokoryczka okółkowa *Polygonatum verticillatum*, paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum*, rdestnica grzebieniasta *Potamogeton pectinatus*, jaskier wielki *Ranunculus lingua*, strzałka wodna *Sagittaria sagittifolia*, wierzba borówkolistna *Salix myrtilloides*, bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*, sitowie korzenioczepne *Scirpus radicans*, starzec kędzierzawy *Senecio rivularis*, gwiazdnica długolistna *Stellaria longifolia*, czarcikęsik Kluka *Succisella inflexa*, rutewka orlikolistna *Thalictrum aquilegifolium*, rutewka żółta *Thalictrum flavum*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, pływacz średni *Utricularia intermedia*, ciemiężycza zielona *Veratrum lobelianum*.
 Spośród grzybów występuje smardz stożkowaty *Morchella conica*.

Natomiast spośród zwierząt występują m.in.:

Ssaki: bóbr *Castor fiber*, gacek brunatny *Plecotus auritus*, ryś *Lynx lynx*, żubr *Bison bonasus*
 łось *Alces alces*, mopek *Barbastella barbastellus*, jeleń szlachetny *Cervus elaphus*, chomik europejski *Cricetus cricetus*, daniel *Dama dama*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, wydra *Lutra lutra*, kuna *Martes martes*, borsuk *Meles meles*, nornik północny *Microtus oeconomus*, gronostaj *Mustela erminea*, łasica *Mustela nivalis*, tchórz europejski *Mustela putorius*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek Brandta *Myotis brandtii*, nocek rudy *Myotis daubentonii*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*,

gacek brunatny *Plecotus auritus*, gacek szary *Plecotus austriacus*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, mroczek poźlocisty *Eptesicus nilssonii* i inne.

Ptaki: bielik *Haliaeetus albicilla*, bocian czarny *Ciconia nigra*, dudek *Upupa epops*, gagoł *Bucephala clangula*, kormoran *Phalacrocorax carbo*, kulik wielki *Numenius arquata*, nurogęś *Mergus merganser*, płomykówka *Tyto alba*, rybitwa białoczelną *Sterna albifrons*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, wąsatka *Panurus biarmicus*, wodniczka *Acrocephalus paludicola*, żuraw *Grus grus*, batalion *Philomachus pugnax*, bączek *Ixobrychus minutus*, bąk zwyczajny *Botaurus stellaris*, bekas kszyc *Gallinago gallinago*, biegus zmienny *Calidris alpina*, błotniak popielaty *Circus pygargus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, brodziec leśny *Tringa glareola*, brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*, brodziec samotny *Tringa ochropus*, brodziec śniady *Tringa erythropus*, brzegówka *Riparia riparia*, cyraneczka *Anas crecca*, cyranka *Anas querquedula*, czajka *Vanellus vanellus*, czapla biała *Egretta alba* (*Ardea alba*), czernica *Aythya fuligula*, derkacz *Crex crex*, dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dziwonia *Carpodacus erythrinus*, gąsiorek *Lanius collurio*, gęś białoczelną *Anser albifrons*, gęś gegawa *Anser anser*, gęś zbożowa *Anser fabalis*, jarzębatka *Sylvia nisoria*, krakwa *Anas strepera*, kropiatka *Porzana porzana*, krwawodziób *Tringa totanus*, krzyżówka *Anas platyrhynchos*, kwokacz *Tringa nebularia*, lelek kozodój *Caprimulgus europaeus*, lerka *Lullula arborea*, łabędź czarnodzioby *Cygnus bewickii*, łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*, łyska *Fulica atra*, mewa mała *Larus minutus*, mewa pospolita *Larus canus*, mewa śmieszka *Larus ridibundus*, muchołówka mała *Ficedula parva*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, ortolan *Emberiza hortulana*, paszkot *Turdus viscivorus*, perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*, perkozek *Tachybaptus ruficollis*, płaskonos *Anas clypeata*, podróżniczek *Luscinia svecica*, puchacz zwyczajny *Bubo bubo*, pustułka *Falco tinnunculus*, rożeniec zwyczajny *Anas acuta*, rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus*, rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*, rybitwa czarna *Chlidonias Niger*, rycyk *Limosa limosa*, sieweczka obroźna *Charadrius hiaticula*, sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*, strumieniówka *Locustella fluviatilis*, ślepowron *Nycticorax nycticorax*, świergotek łąkowy *Anthus pratensis*, świergotek polny *Anthus campestris*, swistun *Anas penelope*, trzmielojad zwyczajny *Pernis apivorus*, turkawka *Streptopelia turtur*, wodnik zwyczajny *Rallus aquaticus*, zausznik *Podiceps nigricollis*, zielonka *Porzana parva*, zimorodek *Alcedo atthis* i inne.

Płazy i gady: gniewosz plamisty *Coronella austriaca*, żółw błotny *Emys orbicularis*, kumak nizinny *Bombina bombina*, padalec zwyczajny *Anguis fragilis*, zaskroniec zimowy *Natrix natrix*, żmija zygzakowata *Vipera berus*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, ropucha szara *Bufo bufo*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, żaba zielona *Rana ridibunda*, żaba trawna *Rana temporaria*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, żaba jeziorkowa *Rana lessonae* i inne.

Bezkęgowce: jelonek rogacz *Lucanus cervus*, paż żeglarz *Iphiclides podalirius*, rusałka żałobnik *Nymphalis Antiopa*, tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*, pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, gmachówka pniowa *Camponotus fallax*, pijawka lekarska *Hirudo medicinalis*, mieniak tęczowiec *Apatura iris*, gmachówka pniowa *Camponotus fallax*, swierszcz polny *Gryllus campestris*, pokłonnik osinowiec *Limenitis populi*, siwoszka błękitna *Oedipoda caerulea*, czerwonończyk fioletek *Lycaena helle*, modraszek arion *Maculinea arion*, zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*, rak szlachetny *Astacus astacus* i inne.

Ryby i minogi: różanka *Rhodeus sericeus*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, boleń *Aspius aspius*, piskorz *Misgurnus fossilis*, koza *Cobitis taenia*, brzana *Barbus barbus*, miętus *Lota lota*, piekielnica *Alburnoides bipunctatus*, świnka *Chondrostoma nasus*, sum europejski *Silurus glanis*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, koza *Cobitis taenia*, brzanka *Barbus peloponnesius*, minóg ukraiński *Eudontotomys mariae*, koza złotawa *Sabanejewia aurata* i inne.

Na terenie województwa utworzono także liczne strefy ochrony ścisłej i częściowej dla ostoi ptaków – bielika i bociana czarnego oraz dla porostów z rodziny brodaczkowatych.

Ponadto na terenie województwa łódzkiego znajduje się ośrodek hodowli żubrów w Smardzewicach, należący do struktur Kampinoskiego Parku Narodowego.

3.1.4. Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne mają za zadanie umożliwienie migracji roślin i zwierząt. W aspekcie województwa łódzkiego występują dwa typy korytarzy ekologicznych – związane z dolinami rzek oraz wyznaczone korytarze migracyjne dużych zwierząt.

Wyznaczone korytarze ekologiczne o randze krajowej, związane z dolinami rzek to:

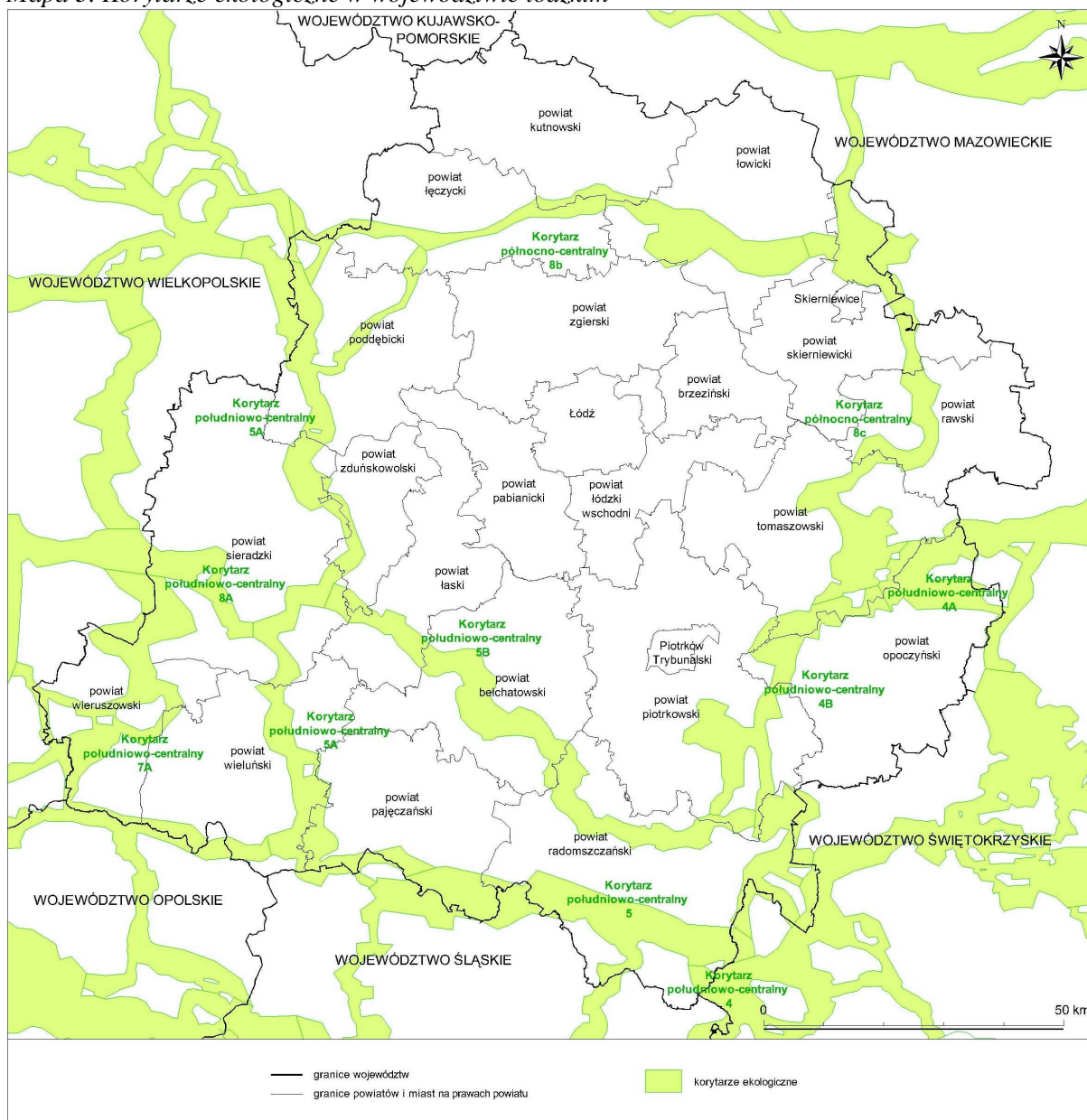
- Pradolina Warszawsko – Berlińska - korytarz ekologiczny obejmujący doliny Warty i Neru, mający kontynuacje na terenie województw, wielkopolskiego od zachodu i mazowieckiego od wschodu,
- Dolina Warty - korytarz ekologiczny mający kontynuację od północy w województwie wielkopolskim na południu łączący się z korytarzem doliny Proсны od zachodu i z korytarzem doliny Pilicy od wschodu,
- Dolina Pilicy i Dolina Rawki mający kontynuację od południa w województwie świętokrzyskim, od północy łączący się z korytarzem Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej,
- Dolina Proсны – korytarz ekologiczny łączący się od wschodu z korytarzem Doliny Warty, od zachodu mający kontynuację w województwie wielkopolskim,
- Dolina Widawki – korytarz stanowiący powiązanie doliny Warty z doliną Pilicy.

Natomiast korytarz ekologiczny dotyczący migracji dużych zwierząt (wg W. Jędrzejewskiego¹⁹) to główny korytarz ekologiczny Południowo-Centralny, który łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcza Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublinieckimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

Przebieg korytarzy ekologicznych w województwie łódzkim przedstawia mapa poniżej.

¹⁹ W. Jędrzejewski, Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce, IBS PAN Białowieża, 2005r.

Mapa 3. Korytarze ekologiczne w województwie łódzkim

3.2. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa

3.2.1. Wody powierzchniowe

Stan/potencjał chemiczny

W roku 2010 WIOŚ przeprowadził badania wód powierzchniowych w 67 punktach pomiarowo-kontrolnych, z których 45 zlokalizowanych było na ciekach naturalnych, a pozostałe 22 na ciekach silnie zmienionych. Stan lub potencjał ekologiczny określono w przypadku 42 stanowisk, natomiast stan chemiczny w przypadku 40 stanowisk. Oceny zarówno stanu lub potencjału ekologicznego jak i stanu chemicznego dokonano dla 15 stanowisk pomiarowo-kontrolnych.

Najlepszy ze stwierdzonych tj. dobry stan lub potencjał ekologiczny (II klasa) występował w czterech punktach (9,5% stanowisk, na których dokonano oceny).

Słaby stan lub potencjał ekologiczny stwierdzono w trzech punktach (7,2% stanowisk).

Na pozostałych 35 stanowiskach (83,3% stanowisk) stwierdzono umiarkowany stan lub potencjał ekologiczny.

Dobry stan chemiczny stwierdzono w 25 przypadkach (62,5%), stan chemiczny poniżej dobrego stwierdzono na 15 stanowiskach (37,5%).

Ostateczną ocenę stanu wykonano dla 17 stanowisk. Tylko w jednym przypadku na stanowisku (Rawka – Wołucz) stwierdzono dobry stan. Na pozostałych stanowiskach odnotowano zły stan wód powierzchniowych.

Spośród 67 stanowisk, na których prowadzono pomiary w 2010 roku, 60 było objętych monitoringiem również w roku poprzednim, z tego na 35 dokonano w obu latach oceny stanu lub potencjału ekologicznego, a na 21 oceny stanu chemicznego.

W przypadku oceny stanu lub potencjału ekologicznego na jednym tylko stanowisku tj. w na Rawce w miejscowości Budy Grabskie, stwierdzono poprawę jakości o jedną klasę (ze stanu umiarkowanego na dobry) w porównaniu do 2009r., natomiast pogorszenie o jedną klasę nastąpiło na pięciu stanowiskach.

Na 29 pozostałych stanowiskach stan lub potencjał ekologiczny nie uległy zmianie. W przypadku oceny stanu zaobserwowano poprawę o jedną klasę na siedmiu stanowiskach.

Pogorszenie o jedną klasę stwierdzono w czterech przypadkach. Na 10 innych stanowiskach stan chemiczny na przestrzeni lat 2009-2010 nie zmienił się.

Ocena eutrofizacji rzek

W ramach monitoringu wód powierzchniowych WIOŚ prowadzi również ocenę rzek województwa pod kątem eutrofizacji, a więc zjawiska zachodzącego głównie w wodach stojących na skutek kumulacji substancji biogennej, która prowadzi do zaburzenia równowagi stosunków biologicznych i w konsekwencji pogorszenia jakości wód. W latach 2007-2009 monitoringiem objęto 117 jednolitych części wód powierzchniowych. Zagrożenie eutrofizacją stwierdzono w 96 przypadkach.

Ocena zanieczyszczenia wód powierzchniowych azotanami pochodzenia rolniczego

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną jednym z zadań państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie ochrony wód jest ograniczanie odpływu azotu ze źródeł rolniczych do wód. Elementem pośrednim jest wyznaczanie tzw. obszarów wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu. Obszary te wyznaczane są w ramach działań regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Opracowywane są dla nich programy działań posiadające programy działań podlegające weryfikacji co 4 lata.

W roku 2009 RZGW w Warszawie przeprowadził badania monitoringowe w obrębie zlewni dwóch rzek – Strugi spod Domaradzyna i Nida. ,

Wyniki badań wykazały, że na obszarach tych utrzymują się dość wysokie stężenia azotu ogólnego oraz azotu azotanowego, pomimo iż w wyniku weryfikacji przeprowadzonej w 2008 roku przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie nie zostały one uznane za obszary wrażliwe na zanieczyszczenie azotanami ze źródeł rolniczych.

Ocena wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia

Monitoring wód na terenie województwa łódzkiego obejmuje ujęcie Brzustówka – jedyne czynne ujęcie wód powierzchniowych w województwie zlokalizowane na Pilicy w gminie Tomaszów Mazowiecki poniżej Zbiornika Sulejowskiego (km 131,260). Z ujęcia pochodzi woda dostarczana dla mieszkańców Łodzi, Tomaszowa Mazowieckiego i gminy Rokiciny. Podstawą oceny jakości wód na ujęciu jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204 poz. 1728).

Wody powierzchniowe klasyfikowane są wg kategorii:

- A1 – woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego
- A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego
- A3 – woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego

Na podstawie wyników badań przeprowadzonych w roku 2009 w punkcie pomiarowym w Smardzewicach (powyżej ujęcia Brzustówka) stwierdzono jakość wód Pilicy w kategorii A3, na co wpływ miało stężenie ogólnego węgla organicznego oraz liczba bakterii coli typu fekalnego.

Ocena przydatności wód powierzchniowych do bytowania ryb w warunkach naturalnych

Zasady oceny przydatności wód powierzchniowych do bytowania ryb w warunkach naturalnych reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań jakie powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. 2002 nr 176 poz. 1455).

W roku 2009 wykonano badania w 91 punktach pomiarowo-kontrolnych obejmujących 54 odcinki rzek. Wyniki badań we wszystkich przypadkach wykazały brak przydatności wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych. O stanie tym decydowały takie wskaźniki jak fosfor ogólny, tlen rozpuszczony, BZT₅, azot amonowy i zawiesiny ogólne. Sytuacja taka utrzymywała się również w latach 2005-2008.

3.2.2. Wody podziemne

W roku 2010 monitoring wód podziemnych w ramach monitoringu regionalnego prowadzony był na 56 stanowiskach, z których 26 obejmowało poziom czwartorzędowy, 8 – poziom trzeciorzędowy, 7 – poziom kredowy i 15 – poziom jurajski. Stanowiska na których przeprowadzono badania zlokalizowane są głównie w północnej, północno-wschodniej i wschodniej części województwa, głównie w obrębie JCWPd 80 a nieliczne także w obrębie JCWPd 98, JCWPD 47 i JCWPD 97.

Na podstawie badań w obrębie poziomu czwartorzędowego stwierdzono w 8 przypadkach wody klasy I (bardzo dobrej jakości), w 15 przypadkach wody klasy II (dobrej jakości) i w 3 przypadkach wody klasy III (zadowalającej jakości).

W obrębie poziomu trzeciorzędowego w 1 przypadku stwierdzono obecność wód klasy I, w 6 przypadkach klasy II oraz również w 1 przypadku klasy IV.

W poziomie wodonośnym kredowym w 2 stanowiskach odpowiadały klasie I, na 4 stanowiskach klasie II i w jednym przypadku klasie III.

W poziomie wodonośnym jurajskim 3 przypadkach zakwalifikowano wody do klasy I, w 7 przypadkach do klasy II, w 4 przypadkach do klasy III i w 1 przypadku do klasy IV.

Ogółem na podstawie badań przeprowadzonych w roku 2010 w ramach monitoringu regionalnego stwierdzono:

- I klasę czystości na 14 stanowiskach (25,0%)
- II klasę czystości na 32 stanowiskach (57,1%)
- III klasę czystości na 8 stanowiskach (14,3%)
- IV klasę czystości na 2 stanowiskach (3,6%)

Nie stwierdzono obecności wód V klasy czystości.

3.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Pod względem wielkości zużycia wody dostarczanej do gospodarstw domowych za pośrednictwem sieci wodociągowych (na podstawie danych GUS za rok 2010) zdecydowanie dominuje miasto Łódź, gdzie wielkość ta wyniosła w 2010 roku 40,45 hm³ tj. 36,8% na tle województwa. W dalszej kolejności znajdują się powiaty zgierski (5,8%), kutnowski (4,7%), tomaszowski (4,3%), pabianicki (4,2%) i radomszczański (4,1%). W pozostałych powiatach zużycie nie przekraczało 4,0%. Najmniejsze, niewiele powyżej 1,0% występuje w powiatach brzezińskim i skierniewickim.

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w województwie (stan na koniec 2010 r.) to 89,6% mieszkańców.

W województwie łódzkim w roku 2010 odprowadzono do środowiska ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia w ilości 130 678 dam³ (wg danych GUS), tj. około 5,7% w skali kraju, z czego 130 030 dam³ to ścieki oczyszczone (63,4% biologicznie z podwyższonym usuwaniem biogenów, 27,0% mechanicznie, 9,5% biologicznie i niespełna 0,1% chemicznie). Ścieki nieoczyszczone odprowadzono w ilości 648 dam³. Największa emisja ścieków występuje na terenie Łodzi – głównego ośrodka osadniczego i przemysłowego, gdzie w 2010 odprowadzono 45 634 dam³ ścieków (34,9% w skali województwa) oraz na terenie w powiatu bełchatowskiego ze względu na

działalność kopalni węgla brunatnego „Bełchatów”, gdzie w tym samym roku odprowadzono 41 545 dam³ ścieków wymagających oczyszczenia (31,8% w skali województwa).

W pozostałych powiatach wielkości te nie przekraczają 4,0% w skali województwa. Najwyższe występują w powiatach zgierskim, pabianickim i kutnowskim (4 000 – 5 000 dam³ w każdym z powiatów), najniższe w skierniewickim (210 dam³), brzezińskim (608 dam³) i poddębickim (666 dam³).

Łączna długość sieci kanalizacyjnych rozdzielczych w całym województwie, w tym także i poza aglomeracjami uwzględnionymi w Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2010 (APOŚK2010), wynosi 4 774,1 km (wg GUS, stan na 31.12.2010r.).

Przyrost długości sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach w ciągu roku 2010 wyniósł 323,0 km. Liczba mieszkańców aglomeracji korzystających z systemów kanalizacyjnych wzrosła przez to w tym samym roku o 14 719 (tj. o około 1,0%).

Największy stopień skanalizowania występuje w miastach na prawach, tj. w Piotrkowie Trybunalskim – 88,7%, Skierniewicach – 87,0% i Łodzi – 85,3% oraz w miastach: Brzeziny, Bełchatów, Opoczno, Działoszyn, Poddębice, Wieluń, Wieruszów, Zduńska Wola, Kutno, Łęczyca i Łowicz (stopień skanalizowania powyżej średniej dla miast województwa, która wynosi 83,8%).

Wśród powiatów ziemskich najwyższym stopniem skanalizowania wyróżniają się powiaty zduńskowolski (70,1%), bełchatowski (62,9%) i pabianicki (61,4%). Najniższy stopień występuje w powiecie skierniewickim – 8,6%, a następnie w powiatach piotrkowskim – 22,9%, poddębickim – 27,1% i łódzkim wschodnim 27,5%. W pozostałych powiatach wskaźnik ten zawiera się w przedziale 30-60%.

Wg stanu na koniec 2010 r. na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało około 140 komunalnych oczyszczalni ścieków. Największa oczyszczalnia – Grupowa Oczyszczalnia Ścieków w Łodzi, o przepustowości części mechanicznej 450 000 m³/d i części biologicznej – 215,3 tys. m³/d, zlokalizowana w południowo-zachodniej części miasta obsługuje Łódź, a także gminę miejską Pabianice oraz gminy Ksawerów i Konstancin Łódzki. Oczyszczalnie o przepustowości powyżej 10 000 m³/d funkcjonują ponadto w największych poza Łodzią miastach województwa – Zgierzu, Zduńskiej Woli, Sieradzu, Bełchatowie, Radomsku, Piotrkowie Trybunalskim, Tomaszowie Mazowieckim, Skierniewicach, Łowiczu i Kutnie.

Wskaźnik skanalizowania gmin (wg GUS, stan na koniec roku 2010) ukazuje znaczne różnice pomiędzy wieloma miastami a terenami wiejskimi. Najwyższe wartości, przekraczające 90,0% występują w miastach – Bełchatowie (93,3%), Łęczycy (91,5%), Zduńskiej Woli (91,0%), Brzeziny (90,8%) i Kutnie (90,5%). W miastach na prawach powiatu wskaźniki te są nieco niższe i wynoszą – w Łodzi 85,3%, w Piotrkowie Trybunalskim 88,7%, a w Skierniewicach 87,0%. Zbliżone wskaźniki, powyżej 80,0% występują ponadto w Łowiczu, Rawie Mazowieckiej, Sieradzu i Pabianicach. Na ogół znacznie mniejszy stopień skanalizowania występuje na terenach wiejskich. Około 15% gmin w województwie nie jest wyposażona w kanalizację, w około 20% gmin wskaźnik ten nie przekracza 10%.

3.2.4. Powodzie

Województwo łódzkie jako region sięgający północnego skraju pasma wyżyn jest obszarem występowania głównie tzw. wezbrań roztopowych występujących w okresach wczesnowiosennych. W dorzeczu Warty wezbrania te występują nieco wcześniej w okresie od lutego do marca, w dorzeczu Pilicy najintensywniej w okresie od marca do kwietnia. Niewielki południowo-wschodni fragment województwa obejmujący prawostronną część zlewni górnej i środkowej Pilicy jest obszarem częstego występowania wezbrań opadowych w okresie od maja do sierpnia.

Województwo łódzkie położone jest poza obszarami zlewni, w obrębie których znaczna część wód odprowadzana jest rzekami wypływającymi z terenów Podkarpacia, Beskidów i Tatr, a stan wód na rzekach w dużym stopniu uzależniony jest od intensywności opadów w rejonach górskich. W ujęciu ogólnym czynnik ten do pewnego stopnia zmniejsza zagrożenie powodziowe w województwie.

Największe zagrożenie powodziowe na terenie województwa występuje wzdłuż dolin największych rzek województwa tj. Warty, Pilicy niosących wody z obszarów wyżynnych, a także sąsiedztwie doliny Bzury. Ponadto zagrożenie powodziowe występuje na takich rzekach jak Ner, Grabia, Czarna Maleniecka i Ochnia gdzie czynnikiem powodującym taki stan są m.in.

niewystarczający stan zabezpieczeń przeciwpowodziowych, a w dolinach Neru i Ochni także odpływy burzowe z terenów dużych ośrodków miejskich (w tym także z aglomeracji łódzkiej).

Sieć hydrograficzną województwa łódzkiego (wg danych GUS na koniec roku 2009) tworzy 3 822 km rzek i kanałów, w tym 2 285 km (59,8%) rzek uregulowanych.

Na infrastrukturę związaną z regulacją stosunków wodnych i ochroną przeciwpowodziową na terenie województwa składa się 162 km wałów przeciwpowodziowych tworzących obszary chronione o łącznej powierzchni 10 600 ha, oraz kilkanaście zbiorników retencyjnych w tym dwa największe – Zbiornik Jeziorsko na Warcie i Zbiornik Sulejowski na Pilicy. Pozostałe zbiorniki retencyjne to Cieszanowice na Luciąży, Wąglanka-Miedzna na Wąglance, Drzewica na Drzewiczce, zbiorniki Słok i Wawrzkowizna na Widawce, Tatar oraz Joachimów-Ziemiary na Rawce, Bugaj na Wierzejce, Próba na Żeglinie, Zadębie na Skierniewce, Czarnocin na Wolbórcie i Zbiornik Patyki na Pilsni.

Ponadto na terenie województwa znajdują się cztery obiekty magazynowe ochrony przeciwpowodziowej zarządzane przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi, zlokalizowane w Chojnem (gmina Sieradz), Białaczowie, Poddębicach i Wieluniu. Pod względem długości wałów przeciwpowodziowych pozycja województwa łódzkiego jest jedną z ostatnich w skali kraju. Odcinki wałów różnej długości obejmują głównie fragmenty doliny Warty w granicach powiatu sieradzkiego i poddębickiego, a w niewielkim stopniu także Neru, Ochni, Drzewiczki, ujściowych odcinków Grabi i Czarnej Malenieckiej Neru, a także kilku mniejszych cieków.

Obiekty melioracji podstawowej wymagające odbudowy lub modernizacji (wg danych GUS, stan na koniec 2009 roku) stanowią odcinki rzek o łącznej długości 371 km i wały przeciwpowodziowe o długości 53 km.

Na terenie województwa występują także urządzenia małej retencji wodnej w postaci sztucznych zbiorników wodnych, stawów rybnych oraz budowli piętrzących na ciekach i rowach. Podstawowymi zadaniami takich urządzeń jest magazynowanie i rozprowadzenie wody dla nawodnienia użytków rolnych.

Według danych GUS na terenie województwa znajdują się 673 obiekty małej retencji (wg stanu na koniec 2010 roku) o łącznej pojemności 17 932,0 dam³ (2,4% pojemności obiektów małej retencji w skali kraju). Powierzchnia nawodnień w województwie wynosi 15 721,0 ha, co stanowi ok. 9,4% w skali kraju.

Zużycie wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz na uzupełnienie stawów rybnych w województwie łódzkim w roku 2010 wyniosło blisko 75 355 dam³. Wartość ta spadła o około 4% w stosunku do roku 2009 i o około 19% w stosunku do roku 2006. Łączna powierzchnia nawodnień użytków rolnych i gruntów leśnych na obiektach o powierzchni powyżej 20 ha wynosi jedynie 391 ha. Łączna powierzchnia napełnianych stawów rybnych o powierzchniach powyżej 10 ha wynosi 2 867 ha.

3.3. Powietrze atmosferyczne

Emisja

Województwo łódzkie jest na 5 miejscu w kraju pod względem emisji pyłów i 2 miejscu pod względem emisji gazów z zakładów szczególnie uciążliwych²⁰.

Dane publikowane przez GUS wskazują, że spośród 6 województw otaczających województwo łódzkie jedynie województwa śląskie wprowadza więcej zanieczyszczeń gazowych do atmosfery w porównaniu z województwem łódzkim. Natomiast więcej zanieczyszczeń pyłowych pochodzi z czterech województw: wielkopolskiego, mazowieckiego, dolnośląskiego i kujawsko-pomorskiego.

W 2010 roku zakłady zaliczane do szczególnie uciążliwych, położone na terenie województwa łódzkiego wyemitowały do powietrza 4,217 tys. Mg zanieczyszczeń pyłowych (w tym 3,486 tys. Mg ze spalania paliw) i 35 704,615 tys. Mg zanieczyszczeń gazowych (łącznie z CO₂).

²⁰ Dane: GUS za 2010r. Bank Danych Lokalnych.

Z procesów spalania paliw (energetyka zawodowa, ciepłownictwo w gospodarce komunalnej i przemyśle) pochodzi ok. 83% emisji pyłów, na drugim miejscu pod względem emisji pyłów znajduje się przemysł cementowo-wapienniczy odpowiedzialny za ok. 3% ogólnej emisji pyłów (analiza dla roku 2010).

W ostatnich latach notuje się zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych jeśli chodzi o zanieczyszczenia pyłowe. Jest to wynik zrealizowanych przedsięwzięć proekologicznych, zwłaszcza przez sektor energetyczny oraz z przemysłu cementowo-wapienniczego. Spadek wielkości emisji pyłu na przestrzeni ostatnich trzech lat wyniósł ok. 38%, w tym pyłu pochodzącego z procesów spalania paliw około 40%, zaś pyłów z przemysłu cementowo-wapienniczego o ok. 59%. Natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych ulegała nieznacznym wahaniom, dane za rok 2010 wskazują na wzrost łącznej wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych o ok. 3% w stosunku do danych z roku 2009 i spadek o ok. 1,6% w stosunku do 2008r.

Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa jest nierównomierny.

Największe ilości zanieczyszczeń pyłowych pochodzą z terenu powiatu bełchatowskiego (Elektrownia Bełchatów - PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.). Łącznie z tego powiatu pochodzi ok. 38% emisji pyłów. Kolejne miejsca zajmują: powiat sieradzki, powiat łódzki, m. Łódź, powiat opoczyński i powiat pabianicki. Najmniejsze ilości zanieczyszczeń pyłowych pochodzą z terenu powiatów: skierniewickiego, rawskiego, poddębickiego i łęczyckiego.

Pod względem wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych ogółem – również pierwsze miejsce zajmuje powiat bełchatowski – ok. 85% emisji zanieczyszczeń gazowych w skali województwa, a kolejne: m. Łódź, powiat pączęński, powiat tomaszowski, powiat opoczyński. Najmniejsze ilości zanieczyszczeń gazowych pochodzą z terenu powiatu poddębickiego, łęczyckiego i skierniewickiego.

Spśród największych zakładów zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego, 14 podmiotów emituje rocznie co najmniej 250 Mg emisji równoważnej - w przeliczeniu na emisję dwutlenku siarki, w oparciu o współczynniki wyznaczone wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 3 marca 2008r. (Dz. U. nr 47, poz. 281). Natomiast pierwsze 5 przedsiębiorstw z poniższej listy emituje powyżej 500 Mg emisji równoważnej. Są to²¹:

- PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrownia Bełchatów,
- Dalkia Łódź S.A. (dawny Zespół Elektrociepłowni w Łodzi),
- Cementownia „WARTA” S.A.,
- Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Pabianicach,
- Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Piotrkowie Trybunalskim,
- Elektrociepłownia Zduńska Wola Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Sieradzu,
- „Energetyka Boruta” Sp. z o.o. w Zgierzu (od września 2010 PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.),
- Energetyka Ciepła Spółka z o. o. w Wieluniu,
- ECO Kutno Sp. z o. o.,
- Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Skierniewicach,
- PFLEIDERER Prospan S.A.,
- Cukrownia Dobrzelin S.A.
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko - Własnościowa "Nasz Dom" w Opocznie.

Emisja liniowa

Obok energetyki zawodowej istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest komunikacja samochodowa. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Ponadto, zanieczyszczenia komunikacyjne mogą powodować powstawanie smogu w okresie zimowym

²¹ Wg danych zawartych w „Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w roku 2010”, WIOŚ Łódź, 2011r.

a w okresie letnim tzw. smogu fotochemicznego. Transport drogowy zwiększa również emisję pyłów, PM10 i PM2,5. Biorąc pod uwagę wpływ na zdrowie ludzi, należy mieć na uwadze, że pyły stanowią poważny czynnik chorobotwórczy, osiadają na ściankach pęcherzyków płucnych utrudniając wymianę gazową, powodują podrażnienie naskórka i śluzówki, zapalenie górnych dróg oddechowych oraz wywołują choroby alergiczne, astmę, nowotwory płuc, gardła i krtani. Nie istnieje próg stężenia, poniżej którego negatywne skutki zdrowotne wynikające z oddziaływania pyłów na zdrowie ludzi nie występują. Grupą szczególnie narażoną na negatywne oddziaływanie pyłów są osoby starsze, dzieci i osoby cierpiące na choroby dróg oddechowych i układu krwionośnego. Pył PM10 powoduje zwiększenie zachorowalności na choroby układu oddechowego, natomiast PM 2,5 zagraża zdrowiu przyczyniając się do wzrostu zgonów w wyniku chorób serca, naczyń krwionośnych, dróg oddechowych oraz raka płuc. Wzrost stężeń pyłu PM2.5 może spowodować wzrost ryzyka nagłych wypadków wymagających hospitalizacji z powodu problemów z krążeniem i oddychaniem. Zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy w wyniku reakcji fotochemicznej przyczyniają się do tworzenia ozonu przyziemnego. Największa emisja tych zanieczyszczeń zlokalizowana jest na terenach zurbanizowanych województwa oraz w rejonach największego zagęszczenia drogowych szlaków komunikacyjnych.

Przez województwo łódzkie przebiegają ważne szlaki komunikacyjne. Łączna długość dróg publicznych wynosi 25 556,1 km, w tym 77,264 km stanowią autostrady, 1 588,025 km stanowią drogi krajowe, ok. 1 181 km – drogi wojewódzkie, ok. 8154 km– drogi powiatowe i ok. 11 784 km drogi gminne. Gęstość dróg wynosi 140,3 km/100 km².

Przez województwo łódzkie przebiegają odcinki 12 ciągów komunikacyjnych zaliczonych do kategorii dróg krajowych zarządzanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi. Nadrzędny układ komunikacyjny województwa stanowią drogi:

A1 Włocławek - Katowice, A2 Stryków - Konin - Poznań, DK 1 Katowice - Częstochowa - Piotrków Trybunalski - Łódź - Łęczyca -Krośniewice, DK 2 Poznań - Krośniewice - Kutno - Łowicz - Warszawa, DK 8 Wrocław - Bełchatów - Piotrków Trybunalski - Warszawa, DK 12 Błaszki - Sieradz - Łask - Piotrków Trybunalski - Sulejów - Opoczno -Radom, DK 14 Wrocław - Wieruszów - Łask - Łódź - Łowicz, DK 45 Złoczew - Opole, DK 60 Gostynin - Kutno - Łęczyca, DK 70 Łowicz - Skierniewice - Huta Zawadzka, DK 71 Stryków - Zgierz - Aleksandrów Łódzki - Konstantynów Łódzki, DK 72 Poddębice - Aleksandrów Łódzki - Łódź - Rawa Mazowiecka, DK 74 Piotrków Trybunalski - Paradyż - Żarnów - Kielce, DK 91 Piotrków Trybunalski - Radomsko. Układ dróg krajowych uzupełniany jest przez sieć dróg wojewódzkich i gminnych.

Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010r. pokazuje, że w roku 2010 ze źródeł liniowych zostały wyemitowane następujące ilości poszczególnych zanieczyszczeń: 61 781,4 Mg tlenku węgla, 19 043,9 Mg tlenków azotu, 8 100,5 Mg pyłu PM10, 58,8 Mg tlenków siarki, 58,7 kg WWA i 3 250,3 kg ołowiu.

W porównaniu z rokiem 2009 emisja ze źródeł liniowych wzrosła o 3,6%.

Emisja powierzchniowa

Emisja powierzchniowa zanieczyszczeń powietrza pochodzi głównie z lokalnych kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych, opalanych węglem bardzo złej jakości. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania, wynosi od kilku procent na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej do kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu procent na obszarach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze (dotyczy to przede wszystkim terenów wiejskich). Charakteryzuje ją zmienność sezonowa, stężenia zanieczyszczeń, w tym szczególnie pyłu, dwutlenku siarki i benzo(a)pirenu w sezonie grzewczym są nawet kilkukrotnie wyższe w porównaniu z okresem letnim.

W roku 2010 ze źródeł powierzchniowych (odpowiedzialnych za niską emisję pochodzącą głównie ze spalania paliw) zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego wyemitowano (dane wg Rocznej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010r.): 14 656,7 Mg dwutlenku siarki, 7 891,1 Mg dwutlenku azotu, 25 863,6 Mg tlenku węgla i 34 191,3 Mg pyłu PM10.

Do emisji powierzchniowej zalicza się również emisję z rolnictwa, głównie pyłu powstającego w procesie uprawy roślin i hodowli zwierząt. Według rocznej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim w roku 2010 podczas uprawy roślin i hodowli zwierząt wyemitowano do powietrza 3 459,3 Mg pyłu PM10 i 643 Mg pyłu PM2,5.

Największy udział w emisji całkowitej ma emisja punktowa – 45,3 %. Emisja liniowa jest odpowiedzialna za 27,8 % emisji całkowitej, a udział emisji powierzchniowej wynosi 26,9 %.

Jakość powietrza

W związku z dostosowywaniem wymogów prawa polskiego do wymogów dyrektywy CAFE, ocena jakości powietrza za rok 2010 została przeprowadzona po raz pierwszy w zmienionym układzie stref. Ocena po raz pierwszy uwzględniała analizę poziomu pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu na terenie województwa, chociaż wstępna ocena została wykonana w 2008r.

W ocenie rocznej wydzielone zostały dwie strefy²²:

- Aglomeracja Łódzka (obejmująca teren miast Łódź, Zgierz, Pabianice, Aleksandrów Łódzki i Konstantynów Łódzki),
- Strefa łódzka (obejmująca obszar województwa łódzkiego poza terenem aglomeracji łódzkiej).

Ocena została przeprowadzona z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów, tj. ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

Ocena z uwagi na ochronę zdrowia uwzględniała: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM₁₀, zawartość w pyle zawieszonym PM₁₀ ołowiu, kadmu, niklu, arsenu, benzo(a)pirenu. Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmowała ponadto po raz pierwszy ocenę poziomu pyłu zawieszonego PM_{2,5} (w wyniku transpozycji do prawa polskiego dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy).

Ocena z uwagi na kryterium ochrony roślin uwzględniała: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon.

Ocenę poziomu zanieczyszczeń powietrza w poszczególnych strefach województwa łódzkiego wykonano na podstawie wyników prowadzonych w 8 automatycznych stacjach pomiarowych, 15 manualnych stacjach pomiarowych oraz 245 punktach pasywnych obsługiwanych przez WIOŚ.

Wyniki klasyfikacji stref w 2010 roku

Kryterium ochrony zdrowia

Pod kątem ochrony zdrowia sklasyfikowano 2 strefy (Aglomeracja Łódzka oraz strefa łódzka),

- obie strefy spełniają kryteria określone dla klasy A w odniesieniu do poziomów dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu oraz metali ciężkich zawartych w pyle zawieszonym PM₁₀,
- obie strefy zaklasyfikowano do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM₁₀ (z powodu przekroczenia dopuszczalnej krotności przekroczeń dla stężeń 24-godzinnych), oraz dodatkowo z powodu przekroczenia poziomu średniorocznego na terenie miast: Łódź, Zgierz, Pabianice, Aleksandrów Łódzki, Kutno i Sieradz,
- obie strefy zaklasyfikowano do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniorocznego dla benzo(a)pirenu,
- Aglomerację Łódzką zaliczono do klasy C z uwagi na przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM_{2,5}, natomiast strefę łódzka zakwalifikowano do klasy A,
- obie strefy zaliczono do klasy A z uwagi na brak przekroczeń poziomu docelowego dla ozonu, natomiast do klasy D2 z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Poniżej zestawiono tabelarycznie wartości dopuszczalne oraz oszacowane (na podstawie wyników pomiarów ze stacji monitoringowych oraz wyników modelowania matematycznego) dla tych zanieczyszczeń, dla których stwierdzono występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu (klasa C).

²² Jako strefa w ocenie jakości powietrza rozumiane są:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy,
- miasto (niebędące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Tabela 3. Zestawienie dopuszczalnych poziomów substancji oraz oszacowanych wartości jakości powietrza – pył zawieszony PM10

Obszar	Stężenie zanieczyszczenia w okresie uśredniania dobowego		Obszar przekroczenia dobowej wartości poziomu dopuszczalnego
	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Wartość 36 maksimum stężenia 24-godzinnego [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	
Aglomeracja Łódzka			
Łódź	50	79	całą dzielnicę Łódź-Śródmieście, południową i centralną część dzielnicy Łódź-Bałuty, centralną i zachodnią część dzielnicy Łódź-Górna oraz wschodnią część dzielnicy Łódź-Polesie i zachodnią część dzielnicy Łódź-Widzew
Zgierz	50	67,2	centrum oraz zachodnią część miasta oraz wschodnią część gminy wiejskiej Zgierz
Pabianice	50	108	zajmował prawie cały obszar miasta, wykraczając poza jego granice, obejmując swym zasięgiem północną część gminy wiejskiej Pabianice (cz. 2) oraz wschodnią część gminy Dobroń i południowy skraj gminy Ksawerów
Aleksandrów Łódzki	50	85	obejmował większość obszaru miasta, sięgając swoim zasięgiem na wschodnie części wiejskiej gminy Aleksandrów Łódzki
Konstantynów Łódzki	50	68	obejmował centrum miasta
Strefa łódzka			
Piotrków Trybunalski	50	78	obejmował swym zasięgiem całe centrum i zachodnią część miasta, w tym otoczenie autostrady na trasie Warszawa – Katowice, sięgając północno-wschodniej gminy Wola Krzysztoporska
Sieradz	50	85	obejmował swym zasięgiem cały obszar zwartej zabudowy miasta oraz południowo-zachodnią część gminy miejskiej Sieradz
Kutno	50	92	obejmował swym zasięgiem centrum i północną część miasta, a także niewielkie obszary w południowej jego części
Opoczno	50	117	obejmował swym zasięgiem stare centrum i zachodnią część miasta. Ponadto matematyczne modelowanie jakości powietrza wykazało obszar przekroczeń poziomu dopuszczalnego we wschodniej części miasta oraz niewielki obszar przekroczeń w południowo-wschodniej części przedmieść Opoczna
Radomsko	50	91	obejmował swym zasięgiem cały obszar zwartej zabudowy miasta

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010 r., WIOŚ Łódź

Tabela 4. Zestawienie dopuszczalnych poziomów substancji oraz oszacowanych wartości jakości powietrza – pył zawieszony PM10

Obszar	Stężenie zanieczyszczenia w okresie uśredniania roku kalendarzowego		Obszar przekroczenia rocznej wartości poziomu dopuszczalnego
	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	Wartość średniego rocznego stężenia [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	
Aglomeracja Łódzka			
Łódź	40	56	obejmował całą dzielnicę Łódź-Śródmieście oraz 2 obszary w północnej i zachodniej części dzielnicy Łódź-Górna
Zgierz	40	50	obejmował centrum, północną oraz północnowschodnią część miasta
Pabianice	40	55,6	obejmował 3 obszary przekroczeń rocznej wartości poziomu dop. w centralnej części miasta oraz w jego części zachodniej i wschodniej
Aleksandrów Łódzki	40	50	obejmował wschodnią część miasta oraz niewielki obszar w centrum. Zasięg obszarów przekroczeń rocznej wartości poziomu dop. pyłu PM10 był zbliżony z zasięgiem obszarów przekroczeń rocznej wartości poziomu dop. pyłu PM2,5
Strefa łódzka			
Sieradz	40	42,7	obejmował swym zasięgiem centrum miasta oraz obszary na wschód i zachód od centrum miasta
Kutno	40	45,1	obejmował swym zasięgiem północną część centrum miasta

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010 r., WIOŚ Łódź

Tabela 5. Zestawienie docelowych poziomów substancji oraz oszacowanych wartości jakości powietrza – benzo(a)piren - (udokumentowane pomiarami)

Obszar	Stężenie zanieczyszczenia w okresie uśredniania roku kalendarzowego		Obszar przekroczeń poziomu docelowego
	Docelowy poziom substancji w powietrzu [ng/m^3]	Oszacowana wartość poziomu substancji w powietrzu [ng/m^3]	
Aglomeracja Łódzka			
Łódź	1	1,3 – 9 (w dzielnicy Łódź-Górna)	Obejmował obszar całego miasta za wyjątkiem północno-wschodniej części dzielnicy Łódź-Widzew
Zgierz	1	1,2 – 11 (centrum miasta)	wykraczał poza granice miasta, obejmując swym zasięgiem południową część obszaru gminy wiejskiej Zgierz
Pabianice	1	8,5 – 10 (centrum miasta)	wykraczał poza granice miasta obejmując swym zasięgiem gminę wiejską Pabianice
Aleksandrów Łódzki	1	8 – 10 (wschodnia części miasta)	wykraczał poza granice miasta obejmując swym zasięgiem wschodnią część gminy miejsko-wiejskiej Aleksandrów Łódzki
Konstantynów Łódzki	1	7,5	wykraczał poza granice miasta obejmując zasięgiem wsch. część gminy Lutomiersk
Strefa łódzka			
Piotrków Trybunalski	1	10 (centrum miasta)	wykraczał poza granice miasta, obejmując swym zasięgiem obszary graniczne ościennych gmin wiejskich
Kutno	1	5,2– 8 (centrum miasta)	wykraczał poza granice gminy Kutno
Opoczno	1	24,6	wykraczał poza granice miasta i obejmował swym zasięgiem centralną część gminy wiejskiej Opoczno

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010 r., WIOŚ Łódź

Tabela 6. Zestawienie dopuszczalnych poziomów substancji oraz wyników pomiarów monitoringu jakości powietrza – pył zawieszony PM_{2,5}

Stacja pomiarowa	Stężenie zanieczyszczenia w okresie uśredniania roku kalendarzowego		
	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu [µg/m ³]	Zmierzony poziom substancji w powietrzu [µg/m ³]	Obszar przekroczenia rocznej wartości poziomu dopuszczalnego
Aglomeracja Łódzka			
Łódź	25	29,4 – 31,5	obejmował całą dzielnicę Łódź-Śródmieście, niewielkie obszary w południowej części dzielnicy Łódź-Górna
Zgierz	25	32,2	obejmował centrum oraz północną część miasta
Pabianice	25	39,1	obejmował centrum oraz południowowschodnią część miasta
Aleksandrów Łódzki	25	30,6	wschodnią część miasta oraz niewielki obszar w jego centrum

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010 r., WIOŚ Łódź

Kryterium ochrony roślin

Oceną objęta była tylko strefa łódzka.

Wyniki oceny:

- strefę ze względu na SO₂ i NO_x zaliczono do klasy A,
- ze względu na kryterium poziomu docelowego oraz celu długoterminowego ozonu strefę zaliczono do klasy C.

Wskaźnik AOT40²³ nie był przekroczony w 2010r, lecz zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu wartość wskaźnika AOT40 ocenia się w uśrednieniu 5-letnim. W wyniku uśrednienia z lat 2006-2010 stwierdzono nieznaczne przekroczenie poziomu docelowego wskaźnika AOT 40. Ze względu na fakt, iż zjawiska powstawania ozonu troposferycznego zachodzą intensywnie w miastach jak również z większą intensywnością na obszarach niezurbanizowanych, przyjęto, że obszar przekroczeń poziomu docelowego oraz celu długoterminowego obejmował swym zasięgiem zachodnią oraz południowo-wschodnią część województwa.

Podsumowując wyniki oceny za rok 2010:

W wyniku oceny rocznej, obejmującej rok 2010, na liście stref zakwalifikowanych do opracowania programów ochrony powietrza (POP) znalazły się:

- Aglomeracja Łódzka (ze względu na pył PM_{2,5}, pył PM₁₀ i B(a)P) – kryterium ochrony zdrowia,
- strefa łódzka (ze względu na pył PM₁₀ i B(a)P) – kryterium ochrony zdrowia,

strefa łódzka (ze względu na ozon) – kryterium ochrony roślin. Tabela 7 przedstawia gminy województwa łódzkiego, w których zidentyfikowano obszary przekroczeń, dla których

²³ parametr AOT40 oznacza sumę różnic pomiędzy stężeniem średnim 1 godzinnym wyrażonym w µg/m³ a wartością 80 µg/m³, dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godz. 8 a 20 czasu środkoeuropejskiego CET, dla której stężenie jest większe niż 80 µg/m³, wartość AOT40 uznaje się za dotrzymaną, jeżeli nie przekracza jej średnia z takich sum obliczona dla okresów wegetacyjnych z pięciu kolejnych lat, w przypadku braku danych pomiarowych z pięciu lat dotrzymanie tej wartości sprawdza się na podstawie danych pomiarowych z co najmniej trzech lat,

wymagane są programy ochrony powietrza, na podstawie rocznych ocen jakości powietrza dla województwa łódzkiego wykonanych dla lat 2002-2010na podstawie oceny wg kryteriów dla ochrony zdrowia.

Tabela 7. Lista stref zakwalifikowanych do programów ochrony powietrza POP na podstawie oceny wg kryteriów dla ochrony zdrowia

Obszar przekroczeń	zanieczyszczenie
Aglomeracja Łódzka:	
Aleksandrów Łódzki-całe miasto	BaP
Konstantynów Łódzki-całe miasto	
Łódź-całe miasto bez wschodniej części dzielnicy Łódź-Widzew	
Pabianice-całe miasto	
Zgierz-całe miasto	
Aleksandrów Łódzki - miasto (centrum miasta)	PM10
Konstantynów Łódzki (centrum miasta)	
M. Łódź (Łódź-Śródmieście, Łódź-Bałuty, Łódź-Górna, Łódź-Polesie)	
Pabianice (prawie całe miasto)	
Zgierz (gm. Miejska) (centrum i zachodnia część miasta)	
Aleksandrów Łódzki - miasto (centrum miasta)	
M. Łódź (Łódź-Śródmieście, Łódź-Górna)	
Pabianice (centrum miasta)	
Zgierz (gm. miejska) (centrum miasta)	
Aleksandrów Łódzki - miasto (centrum miasta)	
m. Łódź (Łódź-Śródmieście, Łódź-Górna)	
Pabianice (centrum miasta)	
Zgierz (gm. miejska) (centrum miasta)	
strefa łódzka:	
gm. Aleksandrów Łódzki (obszar wiejski) (wschodnia część gminy)	BaP
gm. Andrespol (cała gmina)	
gm. Białaczów (północna część gminy)	
gm. Brójce (północno-zachodnia część gminy)	
gm. Grabica (południowo-wschodnia część gminy)	
gm. Krzyżanów (północno-zachodni skraj gminy)	
gm. Ksawerów (cała gmina)	
gm. Kutno (prawie cały obszar gminy)	
gm. Lutomiersk (wschodnia część gminy)	
gm. Moszczenica (południowa część gminy)	
gm. Pabianice [cz.1] (gmina wiejska) (wschodnia część gminy)	
gm. Rzgów - obszar wiejski (cała gmina)	
gm. Sławno (wschodnia część gminy)	
gm. Sulejów - obszar wiejski (północno-zachodnia część gminy)	
gm. Wola Krzysztoporska (wschodnia część gminy)	
gm. Wolbórz (zachodnia część gminy)	
gm. Zgierz (gmina wiejska) (południowa część gminy)	
Kutno (gm. miejska) (całe miasto)	
M. Piotrków Trybunalski (całe miasto)	

Obszar przekroczeń	zanieczyszczenie
Opoczno - miasto (całe miasto)	PM10
Opoczno - obszar wiejski (centralna część gminy)	
gm. Aleksandrów Łódzki - obszar wiejski (wschodnia część gminy)	
gm. Dobroń (wschodnia część gminy)	
gm. Ksawerów (południowy skraj gminy)	
gm. Pabianice [cz.2] (gmina wiejska) (północna część gminy gminy)	
gm. Wola Krzysztoporska (północno-wschodnia część gminy)	
gm. Zgierz (gmina wiejska) (południowo-wschodni skraj gminy)	
Kutno (gm. miejska) (centrum miasta)	
M. Piotrków Trybunalski (centrum i zachodnia część miasta)	
Opoczno-miasto (centrum i wschodnia część miasta)	
Radomsko (centrum miasta)	
Sieradz (gm. miejska) (centrum miasta)	
Kutno (gm. miejska) (centrum miasta)	
Sieradz (gm. miejska) (centrum miasta)	

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2010 r., WIOŚ Łódź

W ubiegłych latach wykonane zostały prace planistyczne i wstępne oceny wariantów rozwiązań technicznych w ramach prac nad dokumentacją do programu ochrony powietrza dla miast: Piotrków Trybunalski, Kutno, Sieradz, Opoczno i Radomsko.

Strefa łódzka (zachodnia i południowo-wschodnia część województwa) została zakwalifikowana do opracowania programu ochrony powietrza POP na podstawie oceny wg kryteriów dla ochrony roślin. Klasa D2 dla ozonu (poziom celu długoterminowego) może wiązać się z koniecznością podjęcia długoterminowych działań naprawczych zmierzających do poprawy jakości powietrza na terenie województwa łódzkiego, o ile działania te będą ekonomicznie uzasadnione.

Problem zbyt wysokich wartości stężenia ozonu wymaga działań o charakterze ogólnokrajowych programów naprawczych, w oparciu o współpracę międzynarodową w ramach Unii Europejskiej. Stanowisko takie potwierdza opracowanie pt. „Ocena i prognoza zagrożeń dla zdrowia i ekosystemów związanych z zawartością ozonu w troposferze w skali kraju”, wykonane na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w 2009r.

Konieczność opracowywania programów ochrony powietrza (POP) dla kolejnych zanieczyszczeń wynika z faktu zastrzania się standardów jakości powietrza, jakie muszą być spełniane (wprowadzenie po raz pierwszy w 2010 roku oceny jakości powietrza z uwagi na poziom pyłu zawieszanego PM_{2,5}). W kontekście obniżającej się emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych, konieczność sporządzenia POP-ów dla całości województwa pod kątem emisji pyłu zawieszanego PM₁₀, benzo(α)pirenu w pyle może świadczyć o tym, iż emisja zanieczyszczeń pyłowych ze źródeł punktowych nie ma znaczącego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego na terenie województwa.

3.4. Odnawialne źródła energii

Potencjał roczny²⁴ energii odnawialnej w województwie oszacowano na ok. 90 871 PJ/rok. Natomiast oszacowana zapotrzebowanie²⁴ na energię odnawialną kształtuje się na poziomie ok. 340 PJ/rok. Tabela poniżej przedstawia potencjał OZE w województwie łódzkim.

²⁴ „Program Zrównoważonego Rozwoju Energetyki Suplement dla województwa łódzkiego (Koncepcja Programu), CZR, Łódź 2008r.

Tabela 8. Potencjał OZE w województwie łódzkim

Wyszczególnienie	Potencjał roczny PJ	Potencjał energii jako % udziału zapotrzebowania na energię – 340 PJ/rok	
		Scenariusz pesymistyczny	Scenariusz optymistyczny
Biomasa (odpady rolnicze, zagospodarowanie nieużytków, uprawy przemysłowe, odpady komunalne - 50% odpady i osady - w miastach)	54	4,4	8,6
Energia wodna	5	0,6	1,4
Energia wiatru	70	2,5	5
Energia promieniowania słonecznego	78	2,5	5
Geotermia (wraz z wysadem solnym Rogóżno)	90 664	5	33
Razem	90 871	15	53

Źródło: Program Zrównoważonego Rozwoju Energetyki Suplement dla województwa łódzkiego (Koncepcja Programu), CZR, Łódź 2008r.

Na terenie województwa działają następujące instalacje OZE (Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, Mapa odnawialnych źródeł energii):

- 36 elektrowni wodnych do 0,3 MW o sumarycznej mocy 2,154 MW,
- 2 elektrownie wodne do 5 MW o sumarycznej mocy 7,564 MW,
- 72 elektrownie wiatrowe o sumarycznej mocy 89,305 MW,
- 4 instalacje produkcji energii elektrycznej z biogazu składowiskowego o sumarycznej mocy 3,336 MW,
- 2 instalacje produkcji energii elektrycznej z biogazu z oczyszczalni ścieków o sumarycznej mocy 2,989 MW,
- 3 instalacje realizujące technologię współspalania biomasy z paliwami kopalnymi.

3.5. Hałas

Hałas drogowy

Za degradację stanu środowiska z punktu widzenia uciążliwości hałasu odpowiedzialny jest w ponad 80% ruch samochodowy. Szybki rozwój motoryzacji spowodował zwiększenie obszarów narażonych na hałas drogowy, wzrost natężenia ruchu samochodowego, rozciągnięcie się godzin szczytu komunikacyjnego do godzin późno-wieczornych, a nawet do pory ciszy nocnej włącznie. Największy wpływ na klimat akustyczny województwa mają autostrada A1 oraz następujące drogi krajowe: 1, 2, 8, 12 i 14 jak również drogi wojewódzkie: nr 484, 485, 702, 708, 713 i 714. Wszystko to skutkuje wzrostem ryzyka zdrowotnego, zwłaszcza ludności zamieszkującej tereny położone wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

W roku 2009 WIOŚ w Łodzi wykonał pomiary hałasu komunikacyjnego w 10 punktach na terenie 3 obszarów, tzn.:

Obszar I – Brzeziny

- ul. Tadeusza Kościuszki (droga krajowa Nr 72),
- ul. Henryka Sienkiewicza (droga krajowa Nr 72),
- ul. Wojska Polskiego (droga wojewódzka Nr 704),
- ul. Ludwika Waryńskiego (droga wojewódzka Nr 708),

Obszar II - miasto i gmina Stryków

- ul. Warszawska (droga krajowa Nr 14),
- ul. Brzezińska (droga wojewódzka Nr 708),
- ul. Ozorkowska (droga wojewódzka Nr 708),
- m. Sosnowiec (droga krajowa Nr 14)

Obszar III – Żelów

- ul. Sienkiewicza 3 (droga wojewódzka 484),

- ul. Kościuszki 66 (droga miejska).

W każdym punkcie pomiarowym wystąpiły przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. W obszarze I - Brzeziny Przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku dla pory dnia wynosi $8,1 \div 9,1$ dB, a dla pory nocy $13,2 \div 15,9$ dB, natomiast długookresowego poziomu dźwięku w środowisku L_{DWN} przekroczony jest o 12,4 dB. Zmierzone poziomy hałasu w obszarze II – Stryków przekraczają wartości dopuszczalne o 7,8 – 13,3 dB dla pory dnia i 10,8 – 20,5 dB dla pory nocy. W obszarze III – Żelów całoroczne pomiary wykazały przekroczenia poziomu dopuszczalnego o $2,8 \div 4,5$ dB dla pory dnia oraz $5,7 \div 8,5$ dB dla pory nocy. Wskaźnik długookresowy L_{DWN} obliczony na podstawie pomiarów jest wyższy o 6,3 dB od wartości dopuszczalnej.

W roku 2008 pomiary hałasu wykonano w 17 punktach pomiarowych w Łodzi, Rawie Mazowieckiej, Zduńskiej Woli, Piotrkowie Trybunalskim oraz na autostradzie A2 między węzłem Dąbie a węzłem Wartkowice. We wszystkich punktach pomiarowych wystąpiły przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu. Przekroczenia te mieszczą się od ok. 1,4 do 9,1 dB dla pory dnia i od ok. 7,3 do 13,6 dB dla pory nocy.

Natomiast w 2010 roku pomiary hałasu zostały wykonane w 10 punktach w trzech miastach (Pabianice, Bełchatów, Łowicz). W Pabianicach 1 punkt służył do określenia hałasu długookresowego. Obliczona wartość wskaźnika długookresowego L_{DWN} kształtuje się na poziomie 65,5 dB, czyli przekroczenie dopuszczalnej wartości długookresowego poziomu dźwięku w środowisku wynosi 5,5 dB.

W pozostałych dwóch punktach usytuowanych w Pabianicach również wystąpiły przekroczenia. Nieznaczne wynoszące 0,2 dB dla pory dnia w punkcie pomiarowym przy ul. Karniszewickiej i znaczące na poziomie 10,1 dB w nocy przy ul. Jutrzkowickiej.

W Bełchatowie pomiary wykonano w trzech punktach. Dla punktu pomiarowego usytuowanego przy ul. 1-go maja przeprowadzone pomiary wykazały występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zarówno w porze dnia jak i nocy. Przekroczenia dla pory dnia wynoszą od 2,3 dB do 3,9 dB, natomiast dla nocy 1,7 – 7,4 dB. Obliczona wartość wskaźnika długookresowego L_{DWN} kształtuje się na poziomie 64,7 dB, czyli przekroczenie dopuszczalnej wartości długookresowego poziomu dźwięku w środowisku wynosi 4,7 dB. Wartość emisji hałasu pochodzącej od ul. Wyszyńskiego przekracza dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku o 6,8 dB dla pory dnia i 9,1 dB dla nocy. W odległości 100 m od ulicy nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów.

Pomiary w Łowiczu przeprowadzono w 3 punktach (przy ul. Jana Pawła II, ul. Gen. W. Sikorskiego i ul. Armii Krajowej). Przekroczenia w punkcie przy ul. Jana Pawła II wynosiły 8 dB dla pory dnia i 12 dB w nocy, a w punkcie przy ul. Gen. W. Sikorskiego kształtowały się na poziomie 3,7 dB dla pory dnia i 8 dB w nocy, natomiast dla punktu przy ul. Armii Krajowej wynosiły 5,3 dB dla pory dnia i 11,7 dB w nocy.

Łódzki oddział Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad opracował mapy akustyczne dla fragmentów dróg krajowych gdzie natężenie ruch przekraczało 6 mln. pojazdów na rok, tzn. nr 1, 2, 8, 12, 14 i A1. Następnie na bazie tych map został przygotowany w 2010 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego dokument pt. „Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg krajowych i ekspresowych z terenu województwa łódzkiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne, tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu, określone wskaźnikiem hałasu L_{DWN} i L_N na lata 2009- 2014” (POŚPH).

Program wykonano dla terenów otaczających 8 odcinków dróg krajowych. Odcinki dróg objęte zakresem programu stanowią najbardziej obciążone ruchem pojazdów ciągi dróg krajowych województwa łódzkiego. Są to:

- droga krajowa Nr 1 na odcinku Zgierz (przejście) – Łódź,
- droga krajowa Nr 1 Łódź - skrzyżowanie z autostradą A1 Odcinek DK nr 74 od km 68+087 do km 76+974,
- droga krajowa Nr 2 obwodnica m. Łowicz,
- droga krajowa Nr 14 - obwodnica m. Łask,

- droga krajowa Nr 14 Łódź – Pabianice,
- autostrada A1 i droga krajowa Nr 1 na odcinku od drogi krajowej Nr 8 do granicy województwa łódzkiego z województwem śląskim,
- droga krajowa Nr 12 na odcinku Sieradz (przejście 2),
- droga krajowa Nr 8 na odcinku od autostrady A1 do granicy województwa łódzkiego z województwem mazowieckim.

Natomiast na niektórych odcinkach dróg natężenie ruchu przekracza 3 mln pojazdów rocznie. Tak więc odcinki, dla których należy stworzyć mapy akustyczne i POŚPH to:

- cała autostrada A2 w granicach województwa,
- cała droga krajowa nr 1 w granicach województwa,
- cała droga krajowa nr 2 w granicach województwa,
- cała droga krajowa nr 8 w granicach województwa z wyłączeniem odcinka (Osjaków-Szczerców),
- cała droga krajowa nr 12 w granicach województwa z wyłączeniem odcinków (Łask-Piotrków Trybunalski, Sulejów-Dr. Woj. 713 i Opoczno-Kraszków),
- cała droga krajowa nr 14 w granicach województwa z wyłączeniem odcinka (Złoczew-Walichnowy),
- odcinek drogi krajowej nr 42 - Radomsko (przejście),
- odcinek drogi krajowej nr 45 - Wieluń (przejście),
- odcinek drogi krajowej nr 48 - Tomaszów Mazowiecki (przejście),
- odcinek drogi krajowej nr 70 - Skierniewice-Kamion,
- odcinki drogi krajowej nr 71 - Zgierz (przejście) od Strykowa-Zgierz, Aleksandrów-Konstantynów i Pabianice-Rzgów,
- cała droga krajowa nr 72 w granicach województwa z wyłączeniem odcinka (Uniejów-Aleksandrów),
- odcinki drogi krajowej nr 91c – Droga A1-Piotrków Trybunalski i Radomsko (przejście 1),
- odcinki drogi krajowej nr 92 – Krośnice (obwodnica)-Kutno (obwodnica).

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy jest znacznie mniej uciążliwy niż drogowy, gdyż jest on związany z pojedynczymi zdarzeniami (przejazd pociągu). Na terenie województwa łódzkiego znajduje się 15 linii kolejowych o nr: 1 (Radziłów-Widów Teklinów), 3 (Kłodawa-Sochaczew), 4 (Olszawowice-Szeligi), 11 (Łowicz-Skierniewice), 12 (Skierniewice-Mszczonów), 14 (Opátówek-Łódź), 15 (Łódź-Łowicz), 16 (Krzewie-Łódź), 18 (Kaliska Kujawska-Kutno), 22 (Tomaszów Mazowiecki-Drzewica), 24 (Bełchatów-Milejów), 25 (Nałęcz-Łódź), 33 (Sierakówek-Florek), 53 (Tomaszów Mazowiecki-Spała), 131 (Dąbie nad Nerem-Miedzno). Główne węzły kolejowe to Łódź, Zduńska Wola, Kutno Łowicz, Skierniewice, Koluszki i Opoczno.

Subiektywnie mniejsza dokuczliwość hałasów kolejowych niż drogowych, a także ograniczona częstotliwość kursowania pociągów sprawiają, że problem hałasów kolejowych ma mniejsze znaczenie w skali województwa.

W 2010 roku WIOŚ w Łodzi przeprowadził pomiary w jednym punkcie zlokalizowanym przy linii kolejowej wychodzącej z Łowicza w kierunku Kutna. Zmierzone poziomy hałasu L_{Aeq} wynoszą odpowiednio 62,1 dB dla pory dnia i 63,8 dB dla nocy.

Hałas lotniczy

Na terenie województwa łódzkiego zlokalizowane są:

- Port Lotniczy Łódź im. Wł. Reymonta mający status lotniska międzynarodowego,
- lotnisko w Piotrkowie Trybunalskim,
- lotniska wojskowe w Łasku, Leźnicy, Glinniku k/Tomaszowa,
- lądowisko przy SSW w Piotrkowie Trybunalskim,
- lądowisko „Orla Góra”,

- lądowisko przy Instytucie „Centrum Zdrowia Matki Polki” w Łodzi,
- lądowisko przy WSS im. Mikołaja Kopernika w Łodzi,
- lądowisko Goszczanów,
- lądowisko Aleksandrów Łódzki,
- lądowisko przy Wytwórni Klejów i Zapraw Budowlanych S.A. – „Atlas”,
- lądowisko przy SPZOZ im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sieradzu.

W związku z rozwojem lotniska Wł. Reymonta i lotniska Łask oraz zwiększeniem liczby połączeń przewiduje się pogorszenie klimatu akustycznego najbliższego otoczenia, szczególnie osiedli mieszkaniowych Rokicie i Retkinia w Łodzi. Ponadto planuje się realizację dodatkowych lotnisk sportowych w Elodii (gm. Wodzierady) i Kalinie (gm. Rzgów).

Hałas przemysłowy

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi prowadzi coroczne kontrole w zakresie ochrony przed hałasem emitowanym do środowiska przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także niektóre procesy technologiczne, jak instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych oraz usługowych. Do hałasu przemysłowego zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne, itp.), a także - urządzenia nagłaśniające w lokalach rozrywkowych i gastronomicznych.

Skala zagrożeń hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, a zasięg jego oddziaływania ma zwykle charakter lokalny. Dominującymi źródłami hałasu były przedsiębiorstwa wielobranżowe, a także centra handlowe i usługowe. Każdego roku WIOŚ w Łodzi prowadzi badania kontrolne hałasu w kilkudziesięciu zakładach. W przypadku przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu w porze dziennej przeważają przekroczenia z przedziału 0-5 dB.

3.6. Pola elektromagnetyczne

Źródłami pól elektromagnetycznych w województwie łódzkim są m.in.:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV, 400 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio od 12 do 37 m od osi linii w obie strony,
- stacje elektroenergetyczne 400/220/110/ kV (Bełchatów) i stacje 220/110 kV, (Zgierz, Pabianice, Piotrków Trybunalski, 110/15 kV, których uciążliwość na ogół zamyka się w granicach obiektu,
- Stacje nadajników radiowo telewizyjnych zlokalizowane w gminach i miejscowościach: miasto Kutno (7 stacji), gmina (g). Strzelce miejscowość (m.) Strzelce, Muchnów, Siemianów, g. Krośniewice m. Krośniewice, g. Krzyżanów, g. Żychlin, g. Gorzkowice m. Gorzkowice, Bujniczki, g. Grabica Majków średni, g. Wola Krzysztoporska m. Parzniewice, Gąski, Piekary, g. Tuszyń m. Górki duże, g. Nowosolna, g. Zadzim, g. Poddebice m. Poddebice, Porczyn, miasto Tomaszów Mazowiecki, g. Tomaszów Mazowiecki m. Kwiatkówka, Chorzęcín, Wiaderko, Smardzewice, Tresta, Sługocice, g. Łowicz m. Dąbkowice Górne, miasto Łowicz, g. Wieruszów, miasto Łódź („Radio Parada”, radio Eska, „Radio Plus”, Polska Telewizja Łódź) Skierniewice (Radio RSC), Sieradz („Nasze Radio”, „Radio Maryja”), g. Radomsko m. Amelin, g. Kamieńsk m. Góra Kamieńska, miasto Bełchatów,
- bazowe stacje telefonii komórkowej (ponad 2420 szt. z czego ok. 40 % zlokalizowanych jest na terenie miasta Łódź) rozmieszczone na obszarze całego województwa na specjalnie wykonanych masztach, jak również umieszczone na kominach, budynkach użyteczności publicznej i wysokich budynkach mieszkalnych,
- stacje bazowe sieci łączności radiotelefonicznej,
- cywilne stacje radiowe CB o mocy do 10 W,
- radiostacje amatorskie kat. 1 i 2,0 o mocach od 15-759 W,
- szereg urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne, pracujących w przemyśle, ośrodkach medycznych, wojsku, policji, straży pożarnej.

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku²⁵, określa zakres i sposób prowadzenia przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska badań poziomów PEM. Weszło ono w życie z dniem 1 stycznia 2008 roku i nałożyło obowiązek wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie poszczególnych województw w 135 punktach pomiarowych w ciągu 3 lat pomiarowych po 45 w każdym roku. Tak więc pomiary pól elektromagnetycznych w województwie łódzkim wykonywane były w latach 2008-2010 w 135 punktach po 45 punktów w każdym roku.

W roku 2010 badania monitoringowe pól elektromagnetycznych wykonano w 45 punktach, po 15 punktów w 3 obszarach:

- centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. (Łódź, Pabianice i Piotrków Tryb.),
- pozostałych miastach (Sieradz, Głowno, Błaszki, Aleksandrów Ł., Ozorków, Zelów, Działoszyn, Kamieńsk, Sulejów, Przedbórz, Pajęczno, Drzewica i Opoczno),
- terenach wiejskich (Przesiadłów i Janków – pow. tomaszowski; Pawlikowie, Żydowice i Porszewice – pow. pabianicki; Korytno i Danielów – pow. radomszczański; Buczek i Bratków pow. opoczyński; Gomulin Kolonia i Sierosław – pow. piotrkowski ziemski; Szczercowska Wieś i Bukowie Dolne – pow. bełchatowski; Gлина Duża i Niwiska Górne – pow. pajęczański).

Średnie wartości skutecznych natężeń pola elektromagnetycznego w roku 2010 mieściły się w zakresie 0,205 – 0,302 V/m, natomiast maksymalna wartość wynosiła 1,11 V/m (16% dopuszczalnej wartości – Pabianice ul. Konopnickiej/Jana Pawła II).

W roku 2009 badania wykonano w 45 punktach, po 15 punktów w 3 obszarach:

- centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. (Łódź),
- pozostałych miastach (Łask, Koluszki, Tuszyń, Rzgów, Poddębice, Uniejów, Radomsko, Warta, Żłoczew, Wieluń, Wieruszów i Zduńska Wola),
- terenach wiejskich (Rossosza i Grabia – pow. łaski, Będzeliń i Kalino – pow. łódzki wschodni, Nowy Świat i Ewelinów – pow. poddębicki, Rączków, Gruszczycy i Dębołęka – pow. sieradzki, Nietuszyna i Raduczyce – pow. wieluński, Osowa i Prusak – pow. wieruszowski, Przatów Dolny i Ptaszkowice – pow. zduńskowolski).

Średnie wartości skutecznych natężeń pola elektromagnetycznego w roku 2009 mieściły się w zakresie 0,334 – 0,35 V/m, natomiast maksymalna wartość wynosiła 1,8 V/m (26% dopuszczalnej wartości) - Łódź ul. Kongresowa/Jutrzenki.

W roku 2008 badania wykonano w 45 punktach, po 15 punktów w 3 obszarach:

- centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. (Łódź, Zgierz, Bełchatów, Tomaszów Maz.),
- pozostałych miastach (Brzeziny, Kutno, Krośniewice, Łęczyca, Łowicz, Konstancynów Ł., Żychlin, Rawa Maz., Biała Rawska, Szadek, Stryków, Skierniewice),
- terenach wiejskich (Grzmiąca Nowa i Mroga Dolna – pow. brzeziński, Mikształ i Wojszyce – pow. kutnowski, Jacków i Nowy Gaj – pow. łęczycki, Bocheń i Sapy – pow. łowicki, Komorów i Tuborowice – pow. rawski, Godzianów i Żelazna – pow. skierniewicki, Osse, Warszycy i Mariampol – pow. zgierski).

Średnie wartości skutecznych natężeń pola elektromagnetycznego w roku 2008 mieściły się w zakresie 0,214 – 0,557 V/m, natomiast maksymalna wartość wynosiła 2,27 V/m (32% wartości dopuszczalnej) - Łódź, rejon Dw. Fabrycznego.

Dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności wynosi 7 V/m. Tak więc na terenie województwa łódzkiego nie są przekroczone dopuszczalne wartości składowej elektrycznej natężenia pola elektromagnetycznego.

²⁵ Dz. U. 2008 Nr 221, poz. 1645

3.7. Gospodarka odpadami

Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 została przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego Nr XXIII/549/08 z dnia 31 marca 2008 r. zgodnie z zapisami art. 14 ust. 13 pkt 3 ustawy o odpadach. Obecnie trwają prace nad kolejną aktualizacją Planu. Projekt „Planu gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego 2012” stanowi bazę do określenia stanu wyjściowego gospodarki odpadami na terenie województwa łódzkiego za rok 2010.

Odpady komunalne

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy o odpadach, odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Źródłami wytwarzania odpadów komunalnych są:

1. gospodarstwa domowe,
2. obiekty infrastruktury takie jak: handel, usługi i rzemiosło, szkolnictwo, przemysł w części „socjalnej”, obiekty turystyczne, targowiska i inne.

Zgodnie z projektem „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2012” w województwie łódzkim w roku 2010 wytworzonych zostało 834 791 Mg odpadów komunalnych, z czego odebranych od mieszkańców zostało 670 688 Mg zmieszanych oraz posegregowanych odpadów komunalnych. Zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych objętych jest ok. 75% mieszkańców województwa. Jedynie w miastach: Łodzi i Skierniewicach wszyscy mieszkańcy objęci zostali systemem odbierania odpadów komunalnych. Najmniej mieszkańców objętych zorganizowanym odbieraniem odpadów jest w powiatach pączężańskim i brzezińskim (jedynie co drugi mieszkaniec). Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie województwa istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne oraz odpady ulegające biodegradacji.

Grupą odpadów niezwykle ważną z punktu widzenia ochrony środowiska oraz stawianych w planowaniu gospodarki odpadami są odpady ulegające biodegradacji. W województwie łódzkim w 2010 r. wytworzonych zostało 458 471,4 Mg odpadów ulegających biodegradacji. W roku 1995 (rok odniesienia dla osiągnięcia celów) na terenie województwa łódzkiego wytworzonych zostało 314 740,5 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, z czego 270 411,5 Mg zostało wytworzonych w miastach, a 44 329 Mg na obszarach wiejskich.. W związku, z tym w 2010 roku dopuszczalna ilość unieszkodliwianych odpadów ulegających biodegradacji wynosiła 236 055,4 Mg. Na koniec 2010 roku na terenie województwa łódzkiego unieszkodliwionych na składowiskach zostało 321 380 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Z tego wynika, że województwo łódzkie nie spełniło wymagań w zakresie redukcji odpadów ulegających biodegradacji unieszkodliwianych na składowiskach.

Największy odsetek odpadów komunalnych zebranych selektywnie do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2010 r. występuje w powiatach kutnowskim, łowickim oraz pączężańskim. W powiecie kutnowskim odsetek zebranych odpadów komunalnych wyniósł 34,83%, a w powiecie łowickim 24,63%. Najmniej zebrano, poprzez selektywną zbiórkę, w powiatach radomszczańskim, brzezińskim oraz zgierskim (poniżej 3%). Trzy największe miasta w województwie, tj. Łódź, Piotrków Trybunalski oraz Skierniewice zebrały selektywnie w 2010 roku odpowiednio: 11,15%, 7,43% oraz 4,16% ogółu zebranych odpadów komunalnych.

Odpady niebezpieczne zbierane są selektywnie w 18 powiatach na terenie województwa łódzkiego. Pozostałe powiaty, czyli miasto Skierniewice, powiaty kutnowski, łódzki wschodni, opoczyński, pączężański i radomszczański w 2010 roku nie posiadają informacji odnośnie ilości odpadów niebezpiecznych zebranych selektywnie. Większa część gmin ma charakter wiejski, co powoduje zmniejszenie ilości odbieranych selektywnie odpadów ulegających biodegradacji. Spowodowane jest

to zagospodarowywaniem tych odpadów w zakresie własnym przez mieszkańców w przydomowych kompostownikach, pryzmach bądź wykorzystywane są do skarmiania zwierząt. W województwie łódzkim selektywnie zebrano 61 670 Mg opadów komunalnych, w tym 7 001 Mg odpadów w postaci papieru i tektury, 15 275 Mg szkła i 7 410 Mg tworzyw sztucznych.

Z roku na rok wzrasta masa odpadów opakowaniowych, co spowodowane jest zwiększającą się ilością wprowadzanych na rynek produktów w opakowaniach. W 2010 roku wytworzonych zostało 123 206,399 Mg odpadów opakowaniowych i jest to o ok. 30% więcej niż w 2009 roku. Odpady opakowaniowe w pierwszej kolejności powinny być poddawane procesom odzysku. W przypadku, gdy odzysk odpadów jest niemożliwy mogą być unieszkodliwiane termicznie w procesie D10. Na terenie województwa łódzkiego 56 przedsiębiorstw posiada instalację do odzysku odpadów opakowaniowych. W instalacjach tych w 2010 roku procesom odzysku poddano 143 177,251 Mg odpadów opakowaniowych. Porównując masę wytworzonych odpadów opakowaniowych oraz masę odpadów opakowaniowych poddanych procesom odzysku można stwierdzić, że liczba instalacji zajmujących się odzyskiem odpadów opakowaniowych jest wystarczająca..

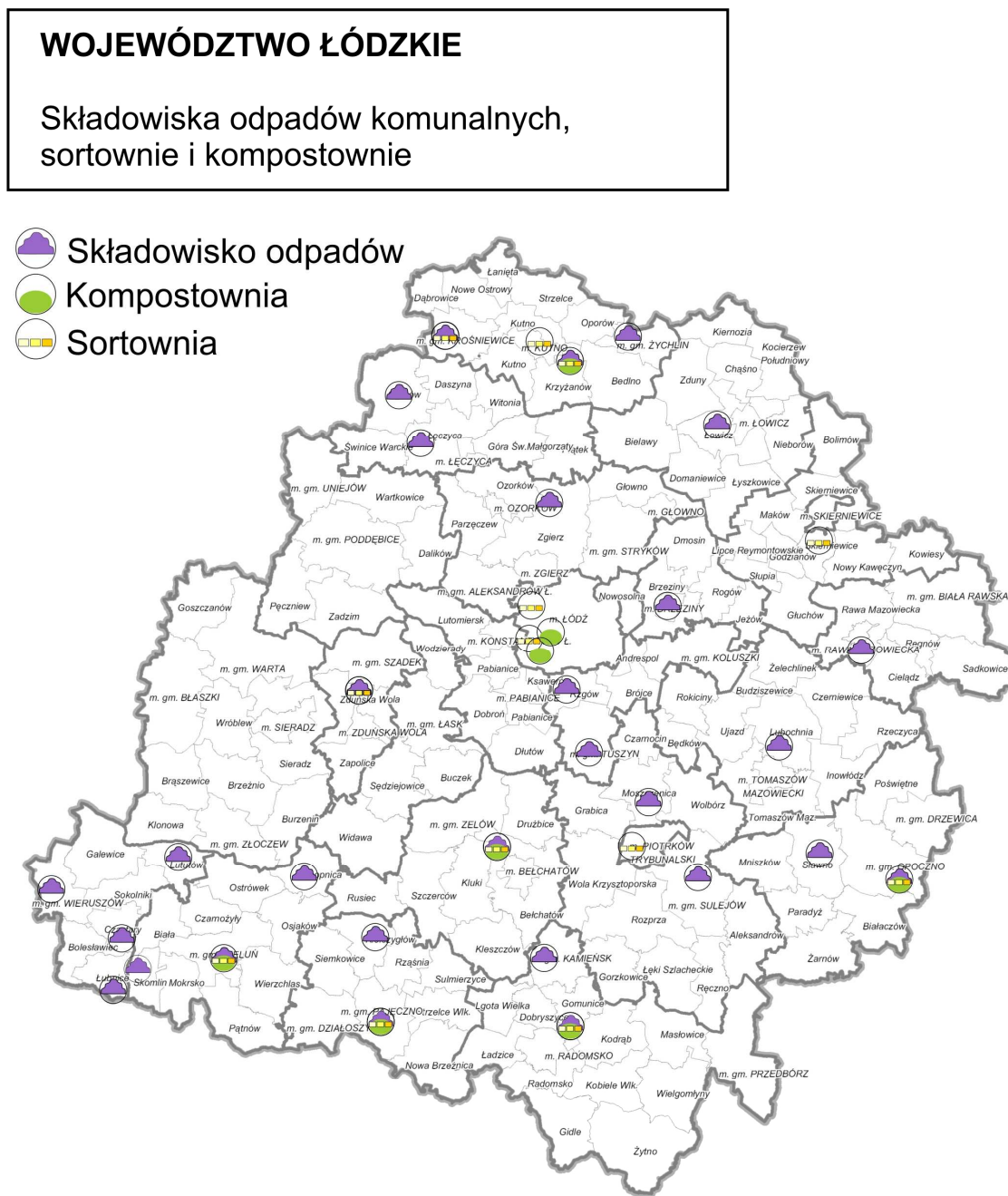
W województwie łódzkim istnieje tendencja wzrostowa w zakresie ilości selektywnie zbieranych odpadów ulegających biodegradacji. W latach 2009 i 2010 zebrano odpowiednio 22 404 Mg i 29 112 Mg tego rodzaju odpadów. Porównując te wartości z danymi z poprzednich lat, obserwujemy ponad kilkukrotny wzrost ilości tych odpadów (np. w 2007 r. zebrano 6 418,16 Mg, a w 2008 r. – 13 822,36 Mg odpadów ulegających biodegradacji). Nieznaczny wzrost nastąpił również w ilości selektywnie zbieranych odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. W roku 2009 zebrano ich 0,348 tys. Mg, natomiast w 2010r. wartość ta wynosiła 0,383 tys. Mg.

Podstawowym sposobem zagospodarowania odpadów komunalnych w województwie jest w dalszym ciągu unieszkodliwianie poprzez składowanie odpadów na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Na terenie województwa łódzkiego wg stanu na dzień 31.12.2010 roku znajdowały się 33 składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne. W 2010 roku unieszkodliwiono na składowiskach 491 738,10 Mg odpadów komunalnych, co stanowi 73% odpadów w stosunku do odpadów zebranych. Według stanu na dzień 31.12.2011 r. na terenie województwa łódzkiego znajdowało się 29 czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne. Odpady komunalne poddawane są również procesom odzysku. Na terenie województwa łódzkiego znajduje się 20 instalacji służących do odzysku odpadów komunalnych, w których możliwe jest zagospodarowanie zarówno odpadów zebranych selektywnie, jak i niesegregowanych odpadów komunalnych. Wśród nich znajduje się 13 sortowni odpadów zmieszanych i odpadów selektywnie zebranych oraz 7 kompostowni. W 2010 roku w instalacjach procesom odzysku poddano 345 216 Mg odpadów, w tym 254 517 Mg zmieszanych odpadów komunalnych. W 2010 roku wytworzonych zostało 834 791 Mg odpadów komunalnych, z czego odebranych od mieszkańców zostało 670 688 Mg zmieszanych oraz z selektywnych zbierania odpadów komunalnych. Łączna moc przerobowa instalacji służących do odzysku opadów komunalnych zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego wynosi 662 420 Mg/rok, w tym moc przerobowa sortowni odpadów komunalnych wynosi 549 000 Mg/rok. W instalacjach procesom odzysku poddanych może być ok. 79% wytworzonych odpadów komunalnych. Część odpadów komunalnych stanowią odpady ulegające biodegradacji. W 2010 roku wytworzonych zostało 458 471,4 Mg odpadów ulegających biodegradacji, z których zebranych selektywnie zostało jedynie 36 113 Mg odpadów. Łączna moc przerobowa kompostowni odpadów wynosi 68 420 Mg. Masa odpadów jaka może zostać zagospodarowana w kompostowni stanowi ok. 10% wytworzonych odpadów ulegających biodegradacji.

Na poniższej mapie przedstawiono lokalizację składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na terenie województwa łódzkiego (stan na dzień 31.12.2010 r.)

Mapa 4. Rozmieszczenie instalacji do odzysku i składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, gdzie zagospodarowywane są odpady komunalne (Źródło: Projekt Planu gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego 2012)

Projekt Planu gospodarki odpadami ma m.in. na celu utworzenie w województwie zintegrowanego systemu instalacji gospodarowania odpadami, spełniającymi wymagania ochrony środowiska. Podstawowym założeniem funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi w województwie łódzkim jest system regionów, w którym są uwzględnione wszystkie niezbędne elementy tej gospodarki w warunkach lokalnych. W województwie łódzkim wyznaczonych zostało 5 regionów, obejmujących obszary liczące, co najmniej 150 000 mieszkańców.

Planowane regionalne instalacje, w tym obiekty termicznego przekształcania odpadów będą spełniać kryteria BAT, a stosowane technologie będą sprawdzone poprzez wieloletnie doświadczenia. W regionach obsługujących powyżej 400 tys. mieszkańców oraz, w których wytwarzanych jest rocznie powyżej 150 tys. Mg odpadów komunalnych preferowaną technologią będzie termiczne unieszkodliwianie. W pozostałych regionach będą funkcjonować instalacje mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów o zdolności przerobowej w części mechanicznej odpowiadającej masie zmieszanych odpadów komunalnych.

Regionalna instalacja będzie zapewniać następujące procesy:

- mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielanie ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku,
- przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzanie z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin,

składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno- biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres minimum 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno- biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych. Na terenie województwa łódzkiego wytwarzanych w 2013 roku będzie ok. 897 133 Mg odpadów komunalnych i 502 396 Mg odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Istniejące moce przerobowe instalacji znajdujących się na terenie województwa są następujące:

- sortownie zmieszanych odpadów komunalnych 517 500 Mg/rok (58% w stosunku do odpadów wytworzonych),
- kompostownie odpadów ulegających biodegradacji 45 700 Mg/rok (10% w stosunku do odpadów wytworzonych),
- przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów 25 820 Mg/rok,
- instalacje do składowania odpadów pojemność 2 475 630 m³.

Bilans mocy przerobowych instalacji regionalnych do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), jakie należy wybudować na terenie województwa łódzkiego jest następujący:

- mechaniczno - biologiczne przetwarzanie odpadów - część mechaniczna 750 000 Mg/rok, część biologiczna 380 000 Mg/rok,
- przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów 62 900 Mg/rok,
- instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno - biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów pojemność ok. 5 048 000 m³.

Instalacje wyznaczone w poszczególnych regionach będą pełnić względem siebie rolę instalacji zastępczych na wypadek awarii którejkolwiek z nich.

Odpady inne niż niebezpieczne

W 2010 roku wytworzonych zostało w województwie łódzkim 11 674 058,50 Mg odpadów innych niż niebezpieczne, z czego 48% stanowią odpady z procesów termicznych. Drugim co do ilości wytwarzanych odpadów jest sektor spożywczy. Powstało w nim w 2010 roku 37% odpadów innych niż niebezpieczne. Odpady z sektora spożywczego są to odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności.

W 2010 roku w instalacjach procesom odzysku poddano 1 114 806 Mg odpadów innych niż niebezpieczne. Poza instalacjami w procesach odzysku zagospodarowano 897 416 Mg odpadów. Ponadto przekazanych do zagospodarowania osobom fizycznym zostało 154 422 Mg odpadów innych niż niebezpieczne. Łącznie procesom odzysku poddano 2 164 644 Mg odpadów innych niż niebezpieczne. W przeważającej większości odpady inne niż niebezpieczne zagospodarowane są w procesach unieszkodliwiania. W instalacjach unieszkodliwionych zostało w 2010 roku 5 308 090

Mg, natomiast poza instalacjami 34 880 Mg odpadów innych niż niebezpieczne. Sumarycznie unieszkodliwionych zostało 5 342 970 Mg odpadów. Analizując dane za lata poprzednie można zauważyć, że zmniejsza się ilość odpadów poddawanych procesom odzysku na terenie województwa łódzkiego, a zwiększa ilość odpadów unieszkodliwianych.

W województwie łódzkim znajduje się 99 instalacji, w których odpady inne niż niebezpieczne poddawane są procesom odzysku zgodnie z załącznikiem do ustawy o odpadach. W instalacjach tych zagospodarowanych zostało w 2010 roku 2 164 644 Mg odpadów innych niż niebezpieczne. W przeważającej większości odpady poddawane są procesom unieszkodliwiania na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Na terenie województwa znajduje się 9 składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne oraz 1 składowisko odpadów obojętnych, na którym składowane są odpady pokoagulacyjne pochodzące z uzdatniania wody wytworzone przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Łodzi.

Odpady niebezpieczne

W 2010 roku w województwie łódzkim wytworzonych zostało 27 760,33 Mg odpadów niebezpiecznych. Najwięcej odpadów powstało w grupie 17, czyli w grupie odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej – 7 232,00 Mg. Najmniej odpadów powstaje w przemyśle skórzanym, futrzanym i tekstylnym – 0,03 Mg. W ciągu ostatnich lat odnotowano spadek wytwarzania odpadów w następujących grupach: odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli, leśnictwa, przetwórstwa żywności, odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oraz odpady z urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów z oczyszczalni ścieków i uzdatniania wody. Największy spadek można zauważyć w grupie odpadów budowlanych pochodzących z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej. W ciągu ostatnich 3 lat ilość wytworzonych odpadów spadła o ok. 50%. Ilość wytwarzanych odpadów wzrastała w następujących grupach: odpady z produkcji i stosowania powłok ochronnych, farb, emalii, kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich, odpadów nieujętych w pozostałych grupach oraz odpady medyczne i weterynaryjne. Największy wzrost wynoszący w ciągu ostatniego roku ok. 20%, zanotowano w grupie odpadów nieujętych w pozostałych grupach zawierających między innymi podgrupy odpadów: zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy lub odpady pochodzące z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów, odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych, partie produktów nieodpowiadających wymaganiom oraz produkty przeterminowane lub nieprzydatne do użytku itd. Procesom odzysku w instalacjach bądź urządzeniach poddanych zostało w 2010 roku 21 649 Mg odpadów niebezpiecznych, a unieszkodliwionych zostało 12 992 Mg odpadów. Odpady niebezpieczne nie były zagospodarowywane poza instalacjami i urządzeniami. Wśród sposobów unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych jest unieszkodliwianie poprzez składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych - w 2010 r. unieszkodliwiono w ten sposób 8 402 Mg.

Odpady niebezpieczne wytwarzane na terenie województwa łódzkiego zagospodarowane są w instalacjach, w których poddawane są procesom odzysku oraz w instalacjach, w których są unieszkodliwiane. Na terenie województwa znajduje się 74 instalacji, gdzie unieszkodliwiane są lub poddawane procesom odzysku odpady niebezpieczne.

W 2010 roku w porównaniu do roku 2009 wzrosła ilość wytwarzanych następujących odpadów: odpadów zawierających PCB, olejów odpadowych, zużytych baterii i akumulatorów, odpadów medycznych i weterynaryjnych, zużytych opon, odpadów opakowaniowych, odpadów budowlanych.

Procesowi unieszkodliwiania poddawane są przede wszystkim odpady zawierające azbest, odpady medyczne i weterynaryjne, budowlane oraz komunalne osady ściekowe. Zużyte oleje odpadowe są przekazywane przede wszystkim do odzysku. Na terenie województwa łódzkiego istnieją 4 instalacje do odzysku tego rodzaju odpadów. W trakcie wdrażania jest system selektywnego zbierania zużytych baterii i akumulatorów. Prowadzą go same samorządy gminne a także wiele placówek oświatowych, które udostępniają na swoim terenie pojemniki do zbierania tego rodzaju odpadów. Ponadto bardzo często przedsiębiorcy prowadzący działalność polegającą na sprzedaży baterii i akumulatorów umożliwiają oddanie u nich tych odpadów.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zgodnie z przepisami prawa można oddać dokonując zakupu nowego sprzętu. Ponadto samorządy gminne umożliwiają odbiór od mieszkańców tych odpadów w ramach różnych akcji, np. „wystawek”.

Dobrze zorganizowana jest sieć stacji demontażu pojazdów w województwie – 53 stacje i 5 punktów zbierania pojazdów prowadzonych przez przedsiębiorców. Instalacje te zapewniają potrzeby województwa w tym zakresie.

Opony używane z samochodów osobowych zbierane są nieodpłatnie przez sprzedawców, warsztaty samochodowe, zakłady wulkanizacyjne, stacje demontażu pojazdów itp. Główną metodą zagospodarowania zużytych opon w województwie jest ich odzysk poprzez współspalanie w Cementowni WARTA S.A. w piecu obrotowym.

W 2010 roku w ten sposób poddano odzyskowi 1,989 tys. Mg.

Od 2010 roku Województwo Łódzkie realizuje zadanie pn. „Likwidacja mogilników na terenie województwa łódzkiego” w dwóch etapach. Łącznie usunięto 13 mogilników, w których zdeponowane było 414,46 Mg przeterminowanych środków ochrony roślin.

Zgodnie ze Sprawozdaniem z realizacji PGOWŁ 2011 za lata 2009 - 2010, na terenie województwa w 2010r. wytworzono 1 125,9 Mg odpadów zawierających azbest.

Powstające w województwie łódzkim odpady azbestowe unieszkodliwiane są przede wszystkim na składowisku odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce, zlokalizowanym na terenie gminy Radomsko, a którego zarządzającym jest Transport – Metalurgia Sp. z o.o. ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko. W 2010 roku zeskładowanych zostało 7 605,09 Mg odpadów tego rodzaju. Na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne LUBIEN, które znajduje się w gminie Kleszczów wydzielona jest kwatera przystosowana do składowania odpadów niebezpiecznych, w której Elektrownia Bełchatów, należąca do Polskiej Grupy Energetycznej S.A. unieszkodliwia wytworzone przez siebie odpady zawierające azbest. Ponadto w pierwszej połowie 2012 roku firma Eko – Radomsko Sp. z o.o., ul. Narutowicza 5B, 95-700 Radomsko rozpocznie eksploatację instalacji, którą będzie składowisko odpadów niebezpiecznych. Unieszkodliwiane na nim będą m. in. wyroby zawierające azbest.

3.8. Kopaliny

Ważnym z gospodarczego punktu widzenia elementem środowiska naturalnego są surowce mineralne. Na terenie województwa łódzkiego występują w formie kilkuset udokumentowanych złóż kopaliny.

Najliczniej, w liczbie ponad sześciuset udokumentowanych złóż występują kruszywa naturalne (piaski i żwiry) – jedna z najbardziej powszechnych kopaliny obecna w różnych ilościach we wszystkich regionach kraju. Dość liczne są również złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej występujące na terenie większości powiatów województwa łódzkiego, choć ich wydobycie nie osiąga wysokiego pułapu. Na znacznie większą skalę eksploatowane są złoża takich kopaliny jak wapienie i margle dla przemysłu cementowego, piaski szklarskie, a także kamienie łamane i bloczne (określane dawniej jako kamienie drogowe i budowlane) występujące głównie w postaci piaskowca i wapienia. Wydobycie pozostałych kopaliny osiąga znacznie niższy pułap.

W aspekcie gospodarczym najistotniejszą rolę odgrywają złoża węgla brunatnych skupione w Zagłębiu Bełchatowskim jednym z trzech największych w kraju.

W tabeli poniżej przedstawiono bilans zasobów kopaliny województwa łódzkiego.

Tabela 9. Bilans zasobów kopalin na terenie województwa łódzkiego (wg PIG, stan na 31.12.2010 r.)

Rodzaj kopaliny	Liczba udokumentowanych złóż	Zasoby złóż			
		Jednostka	Zasoby bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie w 2010 r.
Surowce energetyczne					
Gaz ziemny	1	mln m ³	170	-	-
Ropa naftowa	1	tys. ton	39,73	-	-
Węgiel brunatny	8	tys. ton	2 438 832	828 904	32 898
Surowce chemiczne					
Sól kamienna	2	tys. ton	10 739 000	-	-
Surowce inne (skalne)					
Gliny ceramiczne kamionkowe	1	tys. ton	4 180	3 921	24
Gliny ogniotrwałe	1	tys. ton	tylko pozabilansowe	-	-
Kamienie łamane i bloczne (wapień)	10	tys. ton	46 337	6 303	566
Kamienie łamane i bloczne (trawertyn)	1	tys. ton	2 404	1 502	79
Kamienie łamane i bloczne (piaskowiec)	40	tys. ton	16 734	3 431	34
Kamienie łamane i bloczne (chalcedonit)	4	tys. ton	31 184	1 219	219
Piaski i żwiry (kruszywo naturalne)	610	tys. ton	473 989	96 062	8 340
Piaski formierskie	11	tys. ton	153 657	22 304	788
Piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych	7	tys. m ³	16 272	1 193	31
Piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno – piaskowej	9	tys. m ³	23 787	1 013	36
Surowce do prac inżynierskich	1	tys. m ³	49	-	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej	111	tys. m ³	45 939	9 625	52
Surowce ilaste do produkcji cementu	3	tys. ton	80 323	-	-
Surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego	8	tys. m ³	21 413	-	-
Surowce szklarskie (piaski szklarskie)	10	tys. ton	535 775	173 906	1 235
Wapienie i margle dla przemysłu cementowego	14	tys. ton	1 907 547	37 765	3 225
Wapienie i margle dla przemysłu wapienniczego	10	tys. ton	629 636	8 559	-
Torfy	12	tys. m ³	392,32	87,95	9,43
Wody podziemne					
Wody termalne	3	m ³ /h zasoby eksploatacyjne	332,6		522 024,00 (pobór w m ³ /rok)
- Łódź EC-2 otw. nr 3			126,00	-	nie eksploatowane
- Skierniewice (GT-2)			86,60	-	nie eksploatowane
- Uniejów			120,00	-	522 024,00 (pobór w m ³ /rok)

Źródło: „Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 grudnia 2010 roku”
 Ministerstwo Środowiska. Państwowy Instytut Geologiczny. Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2011
¹⁾ pobór w m³/rok

3.9. Poważne awarie przemysłowe

W województwie łódzkim znajduje się 21 zakładów (wg stanu na 31.12.2010r.), które zgodnie z obowiązującym prawem mogą być sprawcami poważnych awarii. Wśród nich 6 zakładów zakwalifikowano do zakładów o dużym ryzyku (ZDR) a 15 do zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii.

W województwie łódzkim szczególnie koncentracja źródeł niebezpiecznych substancji chemicznych występuje na terenach uprzemysłowionych, głównie w rejonie Łodzi, Bełchatowa, Piotrkowa Trybunalskiego i Zduńskiej Woli.

Ryzyko wystąpienia zdarzenia w zakładach o dużym ryzyku i o zwiększonym ryzyku jest bardzo mało prawdopodobne, ze względu na zainstalowane systemy zabezpieczeń.

Oprócz zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na terenie województwa łódzkiego zlokalizowanych jest 97 zakładów, w których występują mniejsze ilości substancji niebezpiecznych, stwarzających również duże zagrożenie. Wśród nich są min. przedsiębiorstwa rolno – przemysłowe, zakłady ciepłownicze, mleczarnie czy zakłady uzdatniania wody stosujące w instalacjach min. amoniak, kwas solny czy chlor.

Transport materiałów niebezpiecznych

Istotnym źródłem zagrożenia poważnymi awariami jest także transport (drogowy i kolejowy) niebezpiecznych ładunków. Stwarza to poważne zagrożenie wydostania się substancji toksycznych podczas ich przewożenia w wyniku złego stanu technicznego cystern służących do ich przewozu lub w wyniku wypadków drogowych i katastrof. Transport tych materiałów odbywa się na prawie wszystkich odcinkach dróg krajowych i autostrad przebiegających przez województwo oraz większości linii kolejowych. Za szczególnie niebezpieczne uważa się węzeł kolejowy Łódź – Olechów oraz stację kolejową Zduńska Wola (Karsznice). Poniżej przedstawiono trasy przewozu materiałów niebezpiecznych.

Transport drogowy:

- autostrada A-1 Włocławek – Piotrków Trybunalski,
- autostrada A-2 Stryków – Konin – Poznań,
- droga krajowa Nr 1 Piotrków Trybunalski – Łódź – Łęczyca – Krośniewice,
- droga krajowa Nr 2 Poznań – Krośniewice – Kutno – Łowicz – Warszawa,
- droga krajowa Nr 8 Wrocław – Bełchatów - Piotrków Trybunalski – Warszawa,
- droga krajowa Nr 12 Błaszki - Sieradz - Łask - Piotrków Trybunalski – Sulejów – Opoczno – Radom,
- droga krajowa Nr 14 Wrocław – Wieruszów – Łask – Łódź – Łowicz,
- droga krajowa Nr 45 Złoczew – Opole,
- droga krajowa Nr 60 Gostynin – Kutno – Łęczyca,
- droga krajowa Nr 70 Łowicz – Skierniewice – Huta Zawadzka,
- droga krajowa Nr 71 Stryków – Zgierz – Aleksandrów Łódzki – Konstancynów Łódzki,
- droga krajowa Nr 72 Poddębice - Aleksandrów Łódzki – Łódź – Rawa Mazowiecka,
- droga krajowa Nr 74 Piotrków Trybunalski – Paradyż – Żarnów – Kielce,
- droga krajowa Nr 91 Piotrków Trybunalski – Radomsko,
- droga wojewódzka Nr 473 Łask – Szadek,
- droga wojewódzka Nr 480 Widawa – Szczerców,
- droga wojewódzka Nr 480 Widawa – Burzenin,
- droga wojewódzka Nr 481 Wieluń – Łask,
- droga wojewódzka Nr 483 Łask – Częstochowa,
- droga wojewódzka Nr 484 Bełchatów – Grocholice – Kalisko – Kamieńsk,
- droga wojewódzka Nr 485 Rogowiec – Bełchatów – Pabianice,
- droga wojewódzka Nr 486 Wieluń – Działoszyn,
- droga wojewódzka Nr 581 Gostynin – Łanięta – Krośniewice,
- droga wojewódzka Nr 583 i 573 Gąbin – Żychlin,
- droga wojewódzka Nr 584 Łowicz – Samiki,
- droga wojewódzka Nr 702 Kutno – Piątek,

- droga wojewódzka Nr 703 Łowicz,
- droga wojewódzka Nr 704 Jamno – Łyszkowice,
- droga wojewódzka Nr 705 Skierniewice – Sochaczew,
- droga wojewódzka Nr 707 Nowe Miasto – Rawa Mazowiecka – Skierniewice,
- droga wojewódzka Nr 710 Łódź – Szadek – Rossoszycza – Warta – Błaszki,
- droga wojewódzka Nr 713 Łódź – Tomaszów Mazowiecki – Opoczno,
- droga wojewódzka Nr 714 Rzgów – Kurowice,
- droga wojewódzka Nr 713 Tomaszów Mazowiecki – Łódź,
- droga wojewódzka Nr 715 Brzeziny – Koluszki – Ujazd,
- droga wojewódzka Nr 716 Koluszki - Piotrków Trybunalski,
- droga wojewódzka Nr 726 Inowódz – Opoczno,
- droga wojewódzka Nr 742 Przygłów – Ręczno – Przedbórz, przez miasto Sulejów,
- dodatkowo transport materiałów niebezpiecznych odbywa się na drogach lokalnych i gminnych.

Transport kolejowy:

- linia kolejowa relacji Radomsko - Piotrków Trybunalski – Koluszki
- linia kolejowa relacji Piotrków Trybunalski – Rogowiec,
- linia kolejowa relacji Tomaszów Mazowiecki – Koluszki,
- linia kolejowa relacji Koluszki – Skierniewice – Warszawa,
- linia kolejowa relacji Koluszki – Piotrków Trybunalski,
- linia kolejowa relacji Kalisz – Sieradz – Pabianice – Łódź,
- linia kolejowa CMK relacji Śląsk – Warszawa,
- magistrala Północ – Południe,
- linia kolejowa relacji Płock – Ozorków – Zgierz,
- linia kolejowa relacji Warszawa – Poznań,
- linia kolejowa relacji Tomaszów Mazowiecki – Skarżysko Kamienna – Radom,
- linia kolejowa relacji Płock – Kutno,
- linia kolejowa relacji Kutno – Włocławek,
- linia kolejowa relacji Skierniewice – Mszczonów.

Ważnym pod względem bezpieczeństwa jest również transport paliwa z wykorzystaniem rurociągów. Na terenie województwa łódzkiego znajdują się gazociągi wysokiego ciśnienia: Turek – Uniejów – Łódź, Zgierz – Gostynin, Skierniewice Płn. – Chrzęszczowice, Skierniewice Płd. – Chrzęszczowice, obwodnica gazowa Łodzi, Sieradz – Szynkielów, Piotrków Trybunalski – Konstancyna, Piotrków Trybunalski – Bełchatów, Mory – Częstochowa, Opoczno – Daleszowice, Końskie - Piotrków Trybunalski, Tuszyn - Piotrków Trybunalski, Tomaszów Mazowiecki – Koluszki, Skierniewice – Łowicz i Wieruszów – Kępno, jak również rurociągi paliwowe: Płock – Koluszki – Boronów, Płock – Krośnice – Uniejów – Ostrów Wielkopolski.

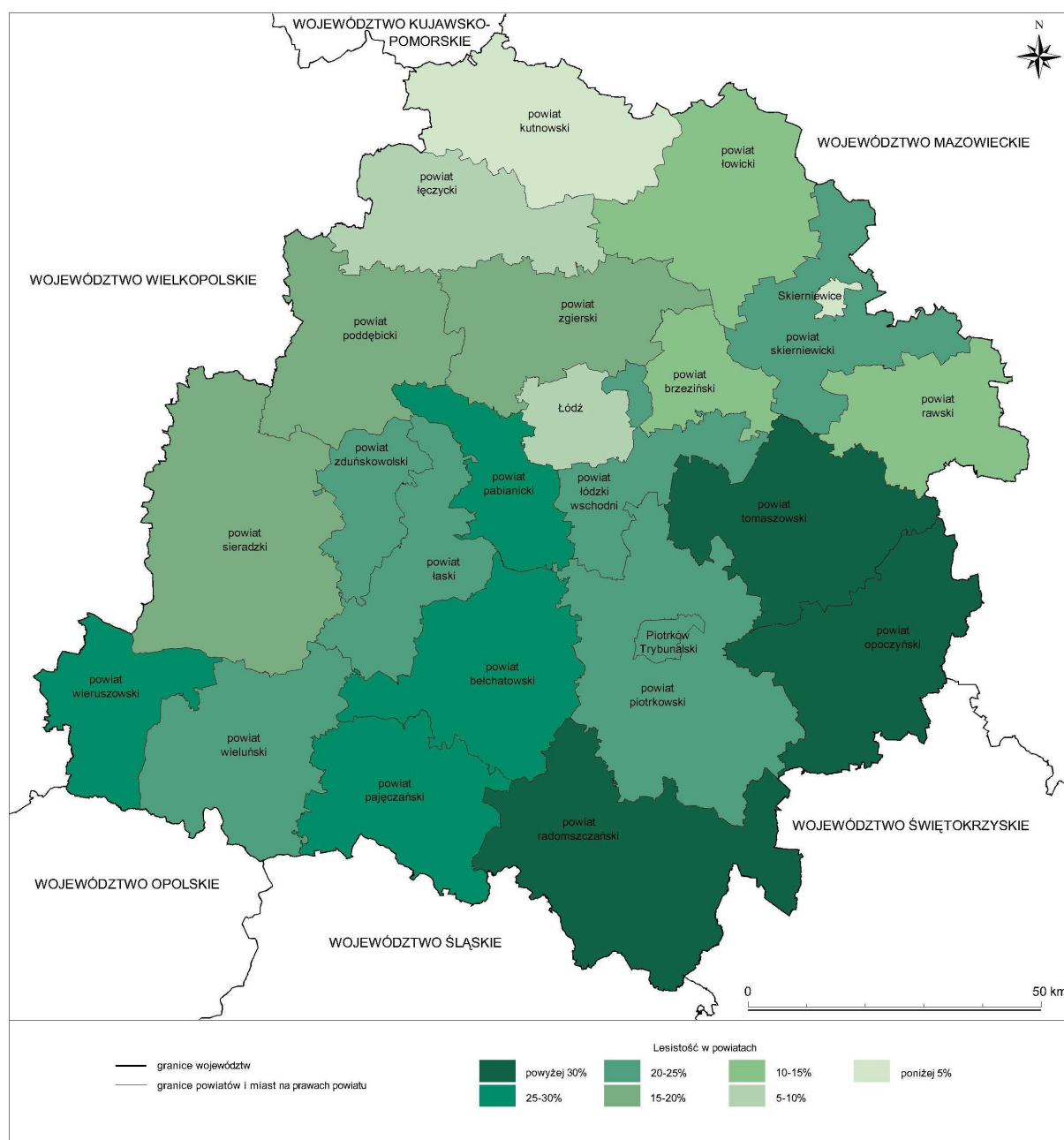
Dla zwiększenia nadzoru przestrzegania przepisów w zakresie drogowego przewozu materiałów niebezpiecznych prowadzone są akcje kontroli tych przewozów koordynowane przez policję, przy udziale Państwowej Straży Pożarnej, Inspekcji Transportu Drogowego i Inspekcji Ochrony Środowiska.

3.10. Lasy

W 2010r. lesistość województwa łódzkiego wynosiła 21,1% i była najniższą spośród wszystkich województw w kraju (lesistość kraju wynosi 29,2%). Powierzchnia lasów ogółem wynosiła w 2010r. 384 144, 3 ha. Od kilku lat obserwuje się wzrost lesistości województwa, od 2003r. powierzchnia lasów ogółem wzrosła o 8 820, 8 ha.

Rozmieszczenie lasów na terenie województwa nie jest równomierne. Największą lesistością charakteryzują się powiaty opoczyński (30, 6%), radomszczański (30, 3%) i bełchatowski (28, 5%). Natomiast najmniejsza lesistość występuje w powiatach ziemskich: kutnowskim (4, 8%), łęczyckim (5, 5%) i łowickim (10%).

Mapa 5. Lesistość województwa łódzkiego w 2010r.

Struktura własnościowa lasów

W strukturze własnościowej lasów w województwie łódzkim, dominują lasy publiczne – 255 tys. ha, w tym lasy pozostające w zarządzie Lasów Państwowych – 246, 2 tys. ha. Lasy prywatne zajmują powierzchnię 129, 5 tys. ha.

Grunty leśne Skarbu Państwa administrowane są przez 24 nadleśnictwa podporządkowane Regionalnym Dyrekcjom Lasów Państwowych: w Łodzi (18 nadleśnictw), Poznaniu (2 nadleśnictwa), Radomiu (2 nadleśnictwa) i Katowicach (2 nadleśnictwa).

Największy udział powierzchniowy gruntów administrowanych przez poszczególne dyrekcje ma RDLP w Łodzi – 91%.

Struktura gatunkowa, wiekowa oraz siedliskowa drzewostanów

W strukturze lasów zdecydowanie przeważają drzewostany sosnowe – sosna zajmuje 78,2%, następnie brzoza – 6,2%, olsza – 6,2%, dąb – 5,9%, świerk, jodła, buk, grab, osika i topola – 3,3 % powierzchni lasów.

W strukturze wiekowej przeważają drzewostany w wieku powyżej 40 lat tj. III, IV i V klasy wieku, zajmując odpowiednio 26,8%, 19,5% i 19,00% powierzchni.

W strukturze siedliskowej lasów województwa łódzkiego przeważają siedliska nizinne, 68,4% stanowią bory i bory mieszane a 30, 3% stanowią lasy i lasy mieszane, pozostałe obszary to bory mieszane i lasy mieszane lasów wyżynnych.

Funkcje lasu

Lasy ochronne

Łączna powierzchnia lasów ochronnych w zarządzie Lasów Państwowych w województwie łódzkim, według stanu na 01.01.2010r.(dane GUS), wynosiła 126 tys. ha, co stanowiło 32,8% całkowitej powierzchni leśnej w województwie.

Wśród wyróżnianych kategorii największą powierzchnię zajmują lasy uszkodzone działalnością przemysłu – 41 862 ha, podmiejskie – 41 689 ha, wodochronne – 29 176 ha oraz glebochronne – 4 872 ha.

Produkcyjne funkcje lasu

Ogółem w lasach województwa łódzkiego pozyskano w 2010 roku 1 175 tys. m³ grubizny drewna brutto, z czego w lasach prywatnych pozyskano około 75 tys. m³.

Edukacja leśna społeczeństwa

Na terenie województwa łódzkiego wyodrębniono dwa Leśne Kompleksy Promocyjne: LKP Lasy Spalsko – Rogowskie o łącznej powierzchni 34 950 ha (w całości położony w granicach województwa) oraz LKP Lasy Gostynińsko – Włocławskie o powierzchni 53 093 ha z czego jedynie niewielki fragment o powierzchni 223 ha położony jest w granicach województwa łódzkiego. Leśne Kompleksy Promocyjne obejmują większe, zwarte obszary leśne o wysokich walorach przyrodniczych, wydzielone dla promocji wielofunkcyjnej, proekologicznej gospodarki leśnej, jako elementu zrównoważonego rozwoju.

Zagrożenia lasów

Zagrożenie lasów przez grzybowe choroby infekcyjne

Na terenie RDLP Łódź zagrożenie lasów ze strony grzybowych chorób infekcyjnych wynosiło w 2009r. ok. 7,3% powierzchni lasów i spowodowane było przede wszystkim przez opieńkową zgniliznę korzeni.

Pożary lasów

W lasach województwa łódzkiego w 2009r. miało miejsce 798 pożarów, a spaleniemu uległo 376,32 ha lasu. Głównymi przyczynami pożarów była nieostrożność dorosłych (56%) oraz podpalenia (33,6%).

Oddziaływanie górnictwa na obszary leśne

W wyniku oddziaływania górnictwa na obszary leśne na terenie województwa łódzkiego wyłączono z produkcji leśnej powierzchnię 580 ha lasów ze względu na występujące zawodnienie terenu. Natomiast na powierzchni 8 500 ha zaobserwowano osuszanie terenów leśnych.

Zalesienia

Podstawą prac zalesieniowych w Polsce jest Krajowy Program Zwiększania Lesistości (KPZL) opracowany przez Instytut Badawczy Leśnictwa i zaakceptowany przez rząd w 1995 roku, uaktualniony w 2003 roku. W wyniku modyfikacji KPZL zwiększono przewidywany wcześniej rozmiar zalesień na lata 2001–2020 do 680 tys. ha oraz zweryfikowano preferencje zalesieniowe dla wszystkich gmin w kraju. Głównym celem KPZL jest - zgodnie z Polityką Leśną Państwa jest wzrost lesistości kraju do 30% w 2020 roku i 33% w 2050 roku i zapewnienie optymalnego przestrzenno-czasowego rozmieszczenia zalesień, a także ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych. W ciągu 10 lat funkcjonowania KPZL zalesiono około 193 tys. gruntów różnej własności.

Na lata 2001 – 2020 przewidziano do zalesienia na terenie województwa łódzkiego na powierzchni 58,6 tys. ha, z czego 2,5 tys. ha w sektorze państwowym, a 56,1 tys. ha w sektorze niepaństwowym. Do gmin o najwyższych preferencjach zalesieniowych zaliczono: Goszczanów, Łódź, Błaszki, Rawę Mazowiecką, Galewice i Koluszki.

Powierzchnia odnowień i zalesień w 2010 roku wynosiła 2 446, 7 ha, natomiast zalesienia gruntów nieleśnych wyniosło 370, 1ha i dotyczyło przede wszystkim lasów prywatnych (301, 7 ha).

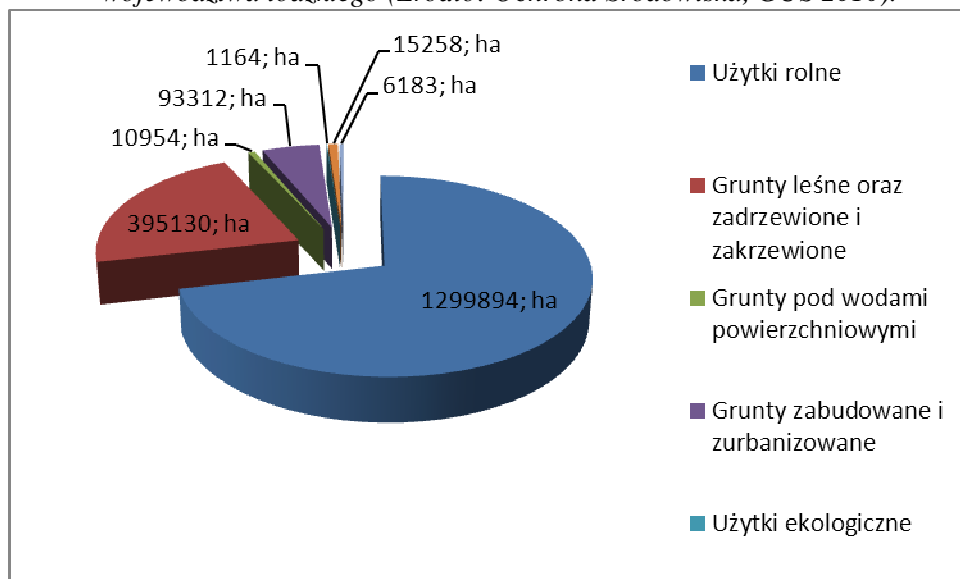
3.11. Gleby

Wg danych GUS użytki rolne zajmują powierzchnię 1 299 894 ha²⁶, co stanowi 71,3 % ogólnej powierzchni województwa.

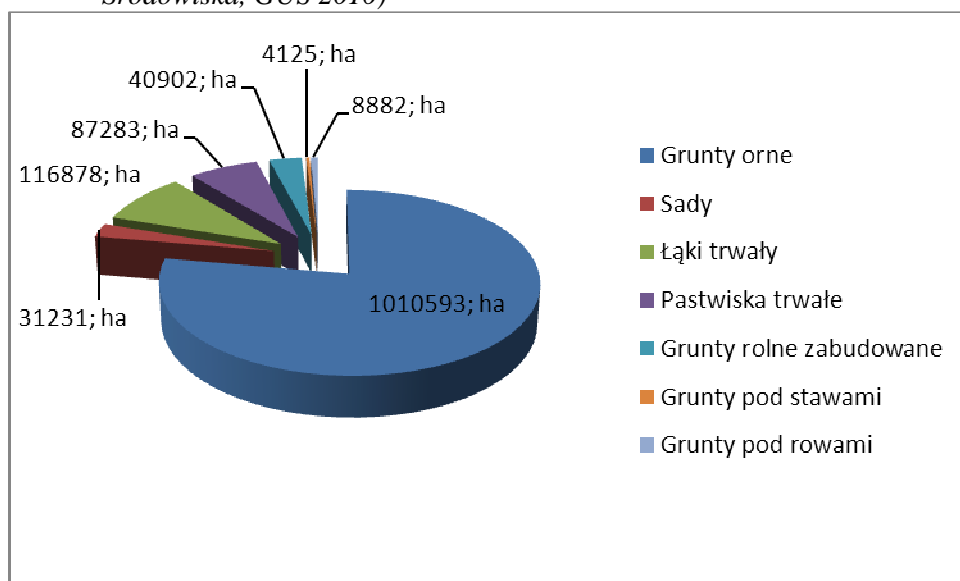
Przeważającą część użytków rolnych stanowią grunty orne (78%), zajmujące powierzchnię 1 299 894 ha. Następne w kolejności to łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty rolne zabudowane, sady, grunty pod rowami i grunty pod stawami.

²⁶ Stan na dzień 1 stycznia 2010 r. (GUS 2010)

Rycina 1. Udział procentowy kierunków wykorzystania gruntów w powierzchni geodezyjnej województwa łódzkiego (Źródło: Ochrona Środowiska, GUS 2010).

Rycina 2. Struktura użytków rolnych w województwie łódzkim (Źródło: Ochrona Środowiska, GUS 2010)

Gleby regionu są mało zróżnicowane z dominacją gleb bielcowych (około 85% gleb województwa). Pozostałe to gleby bagienne, torfowe, brunatne, czarne ziemie, rędziny i mady. Gleby najlepsze bonitacyjnie występują w północnej części województwa (powiaty: kutnowski, łowicki i łęczycki).

Zanieczyszczenie gleb

Na terenie województwa łódzkiego prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska monitoring jakości gleb: na poziomie krajowym i regionalnym.

Monitoring w sieci krajowej

Monitoring gleb sieci krajowej opiera się na badaniach prowadzonych na zlecenie GIOŚ przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w interwale pięcioletnim. Obejmuje on szesnaście punktów na terenie województwa łódzkiego zlokalizowanych w trzynastu powiatach:

- Nr 131 Żurawieniec w gminie Kutno – powiat kutnowski
- Nr 243 Chrzęstów Wielki w gminie Parzęczew – powiat zgierski
- Nr 245 Imielnik Stary w gminie Stryków – powiat zgierski
- Nr 247 Gospodarz w gminie Rzgów – powiat łódzki wschodni
- Nr 249 Łękińsko w gminie Kleszczów – powiat bełchatowski
- Nr 251 Wygoda w gminie Wola Krzysztoporska – powiat piotrkowski
- Nr 253 Katarzynów w gminie Koluszki – powiat łódzki wschodni
- Nr 259 Luboszewy w gminie Lubochnia – powiat tomaszowski
- Nr 261 Różanna w gminie Opoczno – powiat opoczyński
- Nr 233 Charków Pański w gminie Zadzim – powiat poddębicki
- Nr 235 Potok w gminie Złoczew – powiat sieradzki
- Nr 237 Bieniaźnice w gminie Wieluń – powiat wieluński
- Nr 241 Wola Bałucka w gminie Łask – powiat łaski
- Nr 143 Popów w gminie Łowicz – powiat łowicki
- Nr 255 Żelazna w gminie Skierniewice – powiat skierniewicki
- Nr 257 Samice w gminie Skierniewice – powiat skierniewicki

Ostatnie badania w ramach monitoringu krajowego wykonano w 2005r. Cykliczne badania jakości gleb w monitoringu krajowym wskazują, że zawartość oznaczonych metali ciężkich Cd, Cu, Ni, Pb i Zn oraz S-SO₄ i WWA jest mało zróżnicowana w poszczególnych latach badań. Zaistniałe zmiany stanu zanieczyszczenia gleb są niewielkie i mieszczą się praktycznie w obrębie jednej klasy. Nie wpływa to w znacznym stopniu na przydatność rolniczą gleb. Brak większych zmian zawartości w glebach metali ciężkich, siarki siarczanowej i WWA a tym samym stopnia zanieczyszczenia gleb tymi pierwiastkami/substancjami wynika ze stosunkowo niewielkiego ich dopływu powodowanego gospodarczą działalnością człowieka. W 1 punkcie pomiarowym – Różanna w gminie Opoczno – odnotowano zanieczyszczenie gleby WWA.

Monitoring regionalny

Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Łodzi wykonuje, w ramach monitoringu regionalnego, w odstępach co 5 lat, własne badania gleb położonych na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem. Mają one na celu dokumentowanie zmian zachodzących w glebach, sygnalizowanie zagrożeń i umożliwienie wczesnego podejmowania działań ochronnych. Analizy są wykonywane w powierzchniowej warstwie gleby, gdzie oznacza się pH oraz stężenia: Cu, Ni, Zn, Pb i Cd.

Ocena punktowych i liniowych źródeł zanieczyszczeń gleb w województwie

Przeprowadzone przez WIOŚ w Łodzi w 2008r. badania stanu zanieczyszczenia gleb w rejonie istniejących i planowanych autostrad miały na celu określenie punktu wyjścia do przyszłej oceny ich wpływu na środowisko glebowe. Analizowano próbki gleb pod kątem występowania metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA).

Podstawą oceny jakości badanych gleb było rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1359). W powyższym rozporządzeniu określone zostały trzy grupy gruntów, dla których obowiązują różne wartości dopuszczalne zanieczyszczeń – A, B i C. Najostrzejsze normy obowiązują na gruntach grupy A (tereny ochrony na podstawie Prawa wodnego lub ustawy o ochronie przyrody), nieco łagodniejsze dla terenów grupy B (użytki rolne, grunty zabudowane i zurbanizowane) najłagodniejsze na gruntach grupy C (tereny przemysłowe, użytki kopalne, tereny komunikacyjne).

Badania przeprowadzono wzdłuż planowanej autostrady A1 (2 punkty pomiarowe) i A2 (38 punktów pomiarowych, w tym 30 punktów na części przekazanej do użytku i 8 na planowanej). Stwierdzone

stężenia metali ciężkich w pobranych próbach gleb we wszystkich punktach były niższe od wartości dopuszczalnych dla gruntów grupy B. W miejscowości Wólka Łasiecka (autostrada A2) poziom stężenia WWA w pojedynczej próbce gleby odpowiadał wartościom dla gruntów typu C. W pozostałych punktach badawczych stężenie WWA nie przekraczało wartości normy dla gruntów grupy B.

Zakwaszenie gleb

W latach 2005–2008 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Łodzi przebadła na terenie województwa łódzkiego około 142 973 ha użytków rolnych tj. 10% ogólnego areалу w 17 300 gospodarstwach rolnych, w których pobrano i wykonano analizy 103 071 próbek gleb z użytków rolnych. Podstawowy zakres badań gleb obejmował oznaczenie odczynu pH, ocenę potrzeb wapnowania oraz zawartość podstawowych składników pokarmowych: fosforu, potasu i magnezu.

W latach 2005–2008 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Łodzi wykonała badania zakwaszenia gleb użytków rolnych. Z badań wynika, że 72% przebadanych gleb charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym a ok. 20% lekko kwaśnym odczynem. Gleb wykazujących odczyn obojętny i zasadowy jest zaledwie 8%. Najmniej gleb kwaśnych znajduje się w powiecie kutnowskim – 38% oraz łęczyckim – 48%.

Odczyn gleb uzależniony jest od rodzaju skały macierzystej, składu granulometrycznego gleby, a także stosowanych w jej obrębie zabiegów agrotechnicznych.

Źródłem zakwaszenia mogą być ponadto procesy zachodzące pomiędzy korzeniami roślin a glebą, zmineralizowanie substancji organicznej gleby lub też powstawanie kwasów organicznych w substancjach humusowych. Obniżony poziom pH (zakwaszenie) ogranicza zawartość w glebie przyswajalnych przez rośliny składników pokarmowych, a jednocześnie ułatwia gromadzenie metali ciężkich. W celu podniesienia poziomu odczynu pH gleby poddaje się wapnowaniu. Jest to podstawowy zabieg agrotechniczny podnoszący zdolności produkcyjne gleby głównie poprzez poprawę jej żyzności oraz ograniczenie skutków zanieczyszczenia metalami ciężkimi.

Wyraźna przewaga gleb kwaśnych w województwie sugeruje duże potrzeby wapnowania. Zmiana odczynu w kierunku zasadowego (wzrost pH), będąca wynikiem wapnowania, zmniejsza ryzyko pobierania metali ciężkich i włączenia ich do łańcucha żywieniowego oraz ich migrację do wód gruntowych. W skali województwa według wskaźnika Wn – bonitacji negatywnej (suma procentów gleb wymagających wapnowania koniecznego i potrzebnego oraz 50% gleb o wapnowaniu wskazanym) 59% gleb wymaga wapnowania. W powiecie opoczyńskim udział tych gleb wynosi 79%, w bełchatowskim – 74% a w pączęzańskim – 71%. Najniższe potrzeby w zakresie wapnowania gleb występują w powiatach łęczyckim i kutnowskim (odpowiednio 26% i 34%).

Mapa 3 przedstawia udział procentowy gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych.

Erozja gleb

Istotnym zjawiskiem wpływającym na jakość gleb jest erozja, czyli proces naturalnej degradacji mechanicznej. Na terenie województwa określono potencjalne zagrożenie gleb użytkowanych rolniczo erozją wietrzną na 45,7% powierzchni użytków. Natomiast dla gruntów rolnych i leśnych określono zasięg oddziaływania w zakresie:

- erozji wodnej powierzchniowej w wys. 20,5% gruntów,
- erozji wąwozowej w wys. 4,2% gruntów.

Występowanie erozji gleb uzależnione jest od czynników związanych głównie z rzeźbą terenu oraz warunkami hydrologicznymi i meteorologicznymi.

Tereny zdegradowane i zdewastowane

W województwie łódzkim w 2010r. rekultywowania wymagało 4 497 ha gruntów, z których 4 313 ha stanowiły grunty zdewastowane, a 194 ha grunty zdegradowane²⁷. Rozmiary rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych są dość ograniczone - w ciągu 2010r. rekultywowano 78 ha gruntów.

Znaczna część gruntów wymagających rekultywacji powstała w wyniku działalności związanej z wydobyciem węgla brunatnego i surowców skalnych. Odkrywkowa eksploatacja złóż kopalin

²⁷ Dane: GUS Bank Danych Lokalnych

przyczynia się do dewastacji gruntów. Eksploatacje te wyłączają z rolniczego i leśnego użytkowania znaczne powierzchnie terenu i powodują trwałe przekształcenia krajobrazu poprzez powstawanie wyrw w ziemi. Zniszczeniu mechanicznemu i zmianom chemicznym ulegają pokrywy glebowe, niekiedy zaburzeniu ulegają stosunki hydrologiczne (obniżenie poziomów wodonośnych, leje depresyjne). Największe przekształcenia litosfery w wyniku działań górniczych występują w związku z eksploatacją złóż węgla brunatnego oraz działaniem KWB Bełchatów. W wyniku tej inwestycji powstały nowe formy rzeźby terenu w postaci sztucznych zagłębień (wyrobisko) i wyniesień (zwałowisko zewnętrzne). Dzięki przeprowadzonej kompleksowej rekultywacji zwałowiska zewnętrznego Pola Bełchatów (Góra Kamieński) rozwinął się tam ośrodek sportów zimowych, powstało również około 40 km tras rowerowych. Docelowo przewiduje się także kierunek rekreacyjno-sportowy oraz zadrzewieniowo-leśny i przemysłowy (farma wiatrowa) rekultywacji zwałowiska zewnętrznego Pola Szczerców. Po zakończeniu wydobywania węgla z obu odkrywek (Pole Bełchatów i Pole Szczerców) pozostaną dwa wyrobiska końcowe przeznaczone do zagospodarowania. Zagospodarowanie obu wyrobisk polegać będzie w pierwszej kolejności na ich wypłyceniu, a ich ostateczne zagospodarowanie zrealizowane zostanie poprzez rekultywację wodną. Zakończenie przygotowania wyrobisk poeksploatacyjnych do napełniania wodą, przewiduje się około 2049 r.

4. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2012”

Podstawowym założeniem projektu „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012” jest uzyskanie stałej i zauważalnej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Proponuje on spójny, w układzie wojewódzkim i krajowym, system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających. Brak jego realizacji lub realizacja fragmentaryczna (wrywkowa) spowoduje, że założone cele nie zostaną osiągnięte, a nawet nastąpi pogorszenie się stanu środowiska w regionie. Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby nastąpić w przypadku braku realizacji, w poszczególnych dziedzinach/zagadnieniach ochrony środowiska.

a) Ochrona zasobów naturalnych (przyroda, lasy, powierzchnia ziemi, zasoby kopalin)

W województwie zasoby objęte ochroną prawną stanowią około 19,7% powierzchni województwa. Znajdują się tutaj 89 rezerwatów przyrody, 7 parków krajobrazowych, 17 obszarów chronionego krajobrazu, 1911 pomników przyrody, 31 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (o łącznej powierzchni ok. 10 866,50 ha), 809 użytków ekologicznych (o łącznej powierzchni ok. 1 449, 2 ha), 4 stanowiska dokumentacyjne (o łącznej powierzchni ok. 31,35 ha).

W zakresie obszarów Natura 2000 obecnie w województwie funkcjonują:

- 4 obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków,²⁸
- 35 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty - projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską decyzją Nr 2011/64/UE z 10.01.2011r.²⁹

Brak ochrony najcenniejszych przyrodniczo siedlisk spowoduje niewątpliwie zubożenie zasobów biologicznych regionu, a tym samym całego kraju. Postępująca degradacja ekosystemów wywoła szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze (przede wszystkim ich uproszczenie). Zmiany takie skutkują zaburzeniami równowagi ekologicznej i zakłóceniami przepływu energii i materii w ekosystemie. W sposób szczególny dotyczy to zaniku siedlisk hydrogenicznych w wyniku ich przesuszenia oraz uszkodzeń aparatu asymilacyjnego drzewostanów na skutek przemysłowych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Powoli znikną także z krajobrazu elementy różnicujące, tj. zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wyspy leśne, oczka wodne, skarpy, torfowiska, bagna, zagłębienia bezodpływowe i in. Tego typu ekosystemy pełnią ważne funkcje krajobrazowe, biocenotyczne, glebochronne i wodochronne oraz stanowią „pułapkę” dla składników pokarmowych migrujących z agroekosystemów. Zmniejszenie różnorodności krajobrazu spowoduje zanik części siedlisk, co będzie skutkowało zmianami w składzie gatunkowym — wycofywanie się gatunków endemicznych i stenotypowych oraz coraz szersze wchodzenie gatunków obcych, zastępujących rodzime.

Podobne zmiany spowoduje również odizolowanie przestrzenne obszarów cennych przyrodniczo i fragmentaryzacja korytarzy ekologicznych umożliwiających swobodny przepływ gatunków pomiędzy węzłami ekologicznymi.

Lasy, pełniące w środowisku człowieka szereg użytecznych funkcji, zostały uznane w projekcie Programu za ważne ogniwo łączące główne komponenty środowiska przyrodniczego, a także stanowią cenny składnik wszystkich form ochrony przyrody i krajobrazu.

Brak realizacji kierunków działań odnośnie ochrony lasów może, m. in. spowodować:

- zahamowanie wzrostu ilościowego i jakościowego zasobów leśnych, a nawet ich zmniejszenie (np. na skutek pożarów lub w wyniku kontynuowania nieracjonalnej gospodarki w lasach prywatnych),

²⁸ Dz. U. Nr 25, poz. 133

²⁹ Dz. U. UE Nr L 33/363 z 08.02.2011r.

- ograniczenie korzystnych dla środowiska funkcji ochronnych lasów, zwłaszcza w zakresie: ochrony gleb i wód, naturalnych fragmentów rodzimej przyrody oraz ich roli krajobrazowej,
- zmniejszenie funkcji społecznych i gospodarczych, jak: produkcji drewna i innych surowców, zagospodarowania turystycznego oraz wypoczynku w środowisku leśnym,
- zalesienie gruntów, które nie powinny być zalesione ze względów przyrodniczych i gospodarczych.

Szczególnie niekorzystne skutki może wywołać ograniczenie lub zaniechanie realizacji „Krajowego programu zwiększenia lesistości” realizowanego przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Łodzi, Poznaniu, Radomiu i Katowicach, które może spowodować:

- utratę istotnego źródła dochodów rolniczych, jakie może stanowić realizacja zalesień przewidzianych do finansowania z funduszy UE,
- utrzymywanie i pogłębianie się zjawisk erozyjnych na terenach lessowych o stromych stokach,
- zminimalizowanie korzystnej dla rolnictwa i środowiska alternatywy zagospodarowania gruntów marginalnych w rolnictwie,
- utratę potencjalnego segmentu rynku pracy na wsi, który stanowić mogą usługi zalesieniowe i pielęgnacyjne.

Brak działań w zakresie ochrony powierzchni ziemi będzie skutkował pogłębiającą się dewastacją lub degradacją przede wszystkim w wyniku działalności eksploatacji surowców energetycznych. Niewłaściwe prowadzenie gospodarki rolnej będzie prowadziło do powstawania zanieczyszczeń i spływów obszarowych do wód powierzchniowych i podziemnych, co może spowodować pogorszenie jakości wód.

b) Ochrona zasobów wodnych i racjonalne użytkowanie zasobów wody

Priorytety ekologiczne dotyczące ochrony i racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi zostały sformułowane w projekcie Programu pod kątem m.in. realizacji postanowień Traktatu Akcesyjnego i związane są przede wszystkim z wdrażaniem Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W przypadku zaniechania realizacji przedsięwzięć priorytetowych zawartych w projekcie Programu, mogą wystąpić następujące niekorzystne zmiany: pogorszenie się jakości wód, zahamowanie wzrostu retencji zbiornikowej, pogorszenie się bezpieczeństwa powodziowego oraz dalsza postępująca zabudowa obszarów zalewowych.

Jednym z głównych ustaleń projektu Programu jest zapewnienie harmonijnego i kompleksowego rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, który winien być realizowany w układzie zlewniowym. Brak wyposażenia w kanalizację i sprawny system oczyszczania ścieków, może bowiem oddziaływać zniechęcająco na potencjalnych inwestorów i w efekcie zahamować aktywizację obszarów. Wpływie też na dalsze pogarszanie się czystości wód powierzchniowych i może zagrozić wodom podziemnym. Gospodarka wodna, w myśl ustanowionych w projekcie Programu priorytetów, powinna być prowadzona zlewniowo, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Działania przypadkowe i fragmentaryczne tylko wybiórczo rozwiążą problem kanalizacji danej wsi lub gminy. Nie będą miały natomiast istotnego znaczenia dla poprawy jakości wody w zlewni, a co za tym idzie w całym regionie.

Kierowanie wszystkich środków na realizację systemu oczyszczania ścieków (bez równoległego rozwiązywania problemu spływu zanieczyszczeń powierzchniowych zarówno z terenów rolniczych, jak i z miast i terenów przemysłowych), spowoduje tylko niewielką poprawę jakości wód powierzchniowych (niewspółmiernie niską do poniesionych nakładów).

Duże znaczenie dla rozwoju województwa będzie mieć realizacja programu małej retencji. W zakresie retencji wodnej zaplanowano działania na terenie następujących gmin: Regnów, Rzęczyca, Drużbice, Lututów, Miasto Sieradz, Łask, Nowy Kawęczyn, Grabica, Miasto Łódź, Sławno, Galewice, miasto Radomsko, Wartkowice, Świnice Warckie, Brzeziny, Wielgomłyny i Czerniewice.

Do najważniejszych problemów gospodarki wodnej zalicza się także, nieprzestrzeganie w praktyce planistycznej i realizacyjnej zakazów zabudowy obszarów zagrożonych powodzią. Zakazy te, powinny być wyraźnie ustanowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego czy też studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w pełni respektowane

w toku realizacji. Nieprzestrzeganie tych ustaleń będzie doprowadzać do powiększenia obszarów zagrożonych klęską powodzi.

c) Ochrona powietrza atmosferycznego

Województwo łódzkie należy do obszarów o raczej wysokim poziomie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, szczególnie zanieczyszczeń gazowych (zajmuje 2 miejsce w kraju spośród województw). Brak realizacji działań przedstawionych w projekcie Programu spowoduje dalsze pogorszenie się jakości powietrza. Szczególne znaczenia ma tutaj wdrażanie programów ochrony powietrza.

Emisja transportowa zwiększy się w wyniku wzrostu liczby pojazdów samochodowych przy jednoczesnym ich złym stanie technicznym i nieograniczonym ruchu samochodowym w centrach miast. Dlatego istotne dla poprawy jakości powietrza są inwestycje związane ze zmianą paliwa na bardziej ekologiczne, modernizacje sieci ciepłowniczych oraz wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych.

d) Oddziaływanie hałasu

Przyjęte w projekcie Programu działania są uwarunkowane wprowadzeniem unormowań ustawowych, które pozwolą podjąć konkretne zadania.

Inwestycje komunikacyjne realizowane w najbliższych latach, zmierzające do wyprowadzenia ruchu z obszarów silnie zurbanizowanych wykonywane będą z zachowaniem norm dotyczących hałasu. Do czasu realizacji tych inwestycji należałoby stosować działania doraźne (usprawnienie organizacji ruchu, budowa ekranów, stosowanie materiałów dźwiękoszczelnych w budynkach), zmierzające do zmniejszenia uciążliwości. Zaniechanie tych działań spowoduje rozszerzenie się obszarów już obecnie zagrożonych hałasem o następne tereny położone przy zabudowanych odcinkach dróg z udziałem całodobowego ruchu tranzytowego, w znacznej części realizowanego transportem ciężarowym. Bardzo istotnym działaniem jest wprowadzenie w opracowywanych (zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) miejscowych planach zapisów wprowadzających strefy ograniczonego użytkowania od tras komunikacyjnych i uciążliwych obiektów przemysłowych. Brak tych działań może skutkować zabudową tych terenów i pogorszeniem się warunków zamieszkiwania.

e) Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Na terenie województwa nie stwierdzono przekroczeń poziomów pól elektromagnetycznych. Dlatego zaproponowane kierunki działań w Programie dotyczą przede wszystkim działań prewencyjnych. Stosowanie ograniczeń lokalizacyjnych, dla obiektów podatnych na pola elektromagnetyczne w strefach zagrożeń istniejących urządzeń emitujących promieniowanie oraz zachowanie pełnych rygorów przy lokalizowaniu nowych urządzeń, pozwoli na zmniejszenie obszarów potencjalnego zagrożenia. Brak realizacji powyższych działań uniemożliwi ograniczenie ujemnych wpływów pól elektromagnetycznych.

f) Poważne awarie

Poważne awarie przemysłowe mogą wystąpić w zakładach, gdzie są produkowane, stosowane lub magazynowane materiały niebezpieczne oraz podczas transportu takich substancji. Niewypełnianie obowiązków nałożonych na zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii wynikających z ustawy Prawo ochrony środowiska (opracowanie programu zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, raportu o bezpieczeństwie, wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego) będzie w sposób bezpośredni rzutować na szybkość i skuteczność ewentualnej akcji ratowniczej. Problem ten obejmuje również odpowiednie wyznaczenie i oznakowanie tras służących do przewozu materiałów niebezpiecznych. Istotne także są wszelkie inwestycje związane z doposażaniem ratownictwa chemicznego.

g) Edukacja ekologiczna

Ciągle istnieje potrzeba poszerzania i dostosowywania form edukacji ekologicznej do bieżących potrzeb. W przypadku niepodjęcia działań edukacyjnych, można spodziewać się kontynuacji konsumpcyjnego modelu życia, polegającego na stałym dążeniu do podnoszenia efektywności procesów gospodarczych bez uwzględniania skutków społecznych i przyrodniczych. Takim

„rozwojowi” towarzyszyć będzie postępująca degradacja środowiska przyrodniczego, prowadząca do trwałych i (w wielu przypadkach) nieodwracalnych zmian. Nasiloną konsumpcja, która wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na surowce i energię oraz nadmierną produkcją odpadów przyczyni się do marnotrawstwa zasobów przyrody, ludzkiej pracy i wzrostu kosztów produkcji. Będzie też następować stały wzrost zanieczyszczenia środowiska, co z kolei wpłynie na pogorszenie się warunków zdrowotnych społeczeństwa. Jeżeli proces ten byłby kontynuowany, może dojść do zagrożenia katastrofą ekologiczną.

Zachodzi więc pilna konieczność inwestowania w świadomość społeczną, zwłaszcza młodego pokolenia. Niezbędne jest ukształtowanie ekologicznej wrażliwości, kreującej nowe wzorce zachowań społecznych, nowe hierarchie i pragnienia, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

5. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE DLA PROJEKTU PROGRAMU ORAZ SPOSOBY ICH UWZGLĘDNIENIA W PROGRAMIE

Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej do 2019 roku realizowane będą poprzez kierunki działań, które w Programie ujmują lata 2012-2015. W Programie zdefiniowano priorytety ekologiczne do 2015 roku oraz harmonogram zadań, których wykonanie pozwoli na stopniowe osiąganie założonych celów ekologicznych.

Definiując priorytety ekologiczne, wzięto pod uwagę szereg kryteriów, wśród których najważniejszymi są:

- Wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach i ustawy Prawo Wodne oraz innych ustaw komplementarnych,
- Zgodność z zapisami Traktatu Akcesyjnego,
- Zgodność z celami zawartymi w polityce ekologicznej państwa,
- Zgodność z priorytetami ujętymi w „Strategii rozwoju województwa łódzkiego” oraz innymi wojewódzkimi dokumentami strategicznymi,
- Skala dysproporcji między aktualnym stanem środowiska a wymaganym przez prawo.

W Programie określono następujące priorytety ekologiczne:

Obszar działania	Priorytety
Ochrona zasobów naturalnych	- ochrona zasobów przyrodniczych- ochrona i zwiększanie zasobów leśnych, - ochrona gleb użytkowanych rolniczo, - racjonalna eksploatacja kopalni i ochrona złóż, - rekultywacja terenów zdegradowanych, - zmniejszenie materiałochłonności produkcji.
Ochrona jakości powietrza	- wdrażanie programów ochrony powietrza, - przygotowania do wdrożenia dyrektywy IED przez zakłady przemysłowe (modernizacje istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń), - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie (rozwój sieci ciepłowniczych, termomodernizacje), - ograniczanie emisji ze środków transportu (modernizacja taboru, wykorzystanie paliw ekologicznych, remonty dróg).
Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz ochrona przed powodzią i suszą	- racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, - ochrona wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych - rozwój małej retencji wodnej - odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.
Racjonalna gospodarka odpadami	- zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, - rozbudowa lub budowa Zakładów Zagospodarowania Odpadów (ZZO), - zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów
Oddziaływanie hałasu	- realizacja programu ochrony środowiska przed hałasem
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	- edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól, - zachowanie stref bezpieczeństwa przy lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.
Edukacja ekologiczna	- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska.
Poważne awarie	- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych, - szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Priorytety ekologiczne przedstawione w projekcie „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012” odzwierciedlają cele ochrony środowiska wynikające z ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz krajowych dokumentów strategicznych.

6. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA WRAZ Z PROPOZYCJĄ DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH LUB KOMPENSUJĄCYCH NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM NA CELE, PRZEDMIOT OCHRONY I INTEGRALNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000

6.1. Identyfikacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i obszary Natura 2000

Projekt „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012” przewiduje realizację zadań opisanych w harmonogramie realizacji zadań na lata 2012-2019, które mogą oddziaływać na środowisko. Wykazane w Programie przedsięwzięcia charakteryzują się ograniczonym terytorialnie oddziaływaniem na środowisko, głównie lokalnym. W niniejszej prognozie wyodrębniono grupy przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Programie, które mogą powodować negatywne oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne – z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Są to m.in.:

- I. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego,
Lokalizacja: teren całego województwa.
- II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.)
Lokalizacja:
 - powiat bełchatowski, radomszczański, tomaszowski, kutnowski, opoczyński, gminy: Radomsko, Aleksandrów, Sieradz, Regnów, Rzeczyca, Drużbice, Lututów, Miasto Sieradz, Łask, Nowy Kawęczyn, Grabica, Miasto Łódź, Sławno, Galewice, miasto Radomsko, Wartkowice, Świnice Warckie, Brzeziny, Wielgomłyny, Czerniewice, Drzewica, Krzyżanów, Białaczów, Poddębice, Dalików, Wróbel, Opoczno, Uniejów, Warta, Burzenin, Moszczenica, Gorzkowice, Osjaków, Siemkowice, Sulejów, Rozprza, Goszczanów, Dalików.
- III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, sieci ciepłowniczych, instalacje filtrów, inwestycje OZE - budowa kotłów na biomase, ferm wiatrowych, biogazowni, instalacje solarne i in.)
Lokalizacja:
Przedsiębiorstwa: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – Oddział Elektrownia Bełchatów, Elektrociepłownia Zduńska Wola Sp. z o.o., Agro-Nova Sp. z o.o. Zakład w Łowiczu, Metalurgia S.A. Radomsko, „JOGO” – Łódzka Spółdzielnia Mleczarska, Dalkia Łódź S.A., OSM WART-MILK Sieradz, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. Łask, ZEC Sp. z o.o. Rawa Mazowiecka, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Bełchatowie, Zespół Szkół Nr 3 (SP Pabianice), Dom Pomocy Społecznej w Konstancynie Łódzkim (SP Pabianice), Dom Pomocy Społecznej w Łochyńsku (Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Tryb.), Powiatowy Zespół Opieki Zdrowotnej w Piotrkowie Tryb., PGKiM Sp. z o.o. Aleksandrów Łódzki, Zakład Energetyki Ciepłej w Łowiczu Sp. z o.o., Energetyka Ciepła Sp. z o.o. Wieluń, Dalkia Łódź S.A., PEC Sp. z o.o. Sieradz, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Przodownik” Tomaszów Mazowiecki, Spółdzielnia Mieszkaniowa im J. Słowackiego Piotrków Trybunalski, PGK Sp. z o.o., PGK Sp. z o.o. Radomsko, PEC Sp. z o.o. Brzeziny, EC Skierniewice, ZEC Sp. z o.o. Pabianice, Zakład

Energetyki Ciepłej w Łowiczu Sp. z o.o., Szpital Powiatowy w Radomsku, Metalurgia S.A. Radomsko, Geoterma Poddebice, OSM WART-MILK Sieradz, Cementownia Warta S.A., Ceramika Tubądzin II w Ozorkowie, Łódź/Fabryka Pierścieni Tłokowych „PRIMA”S.A.

Gminy: Kleszczów, Krośniewice, Błaszki, Sędziejowice, Warta, Masłowice, Zgierz, Rzeczyca, Kluki, Radomsko, Rząśnia, Czerniewice, Kielczygłów, Pęczniew, Dalików, Grabica, Poddebice, Rusiec, Łowicz, Kielczygłów, Łask, Krośniewice, Piątek, Aleksandrów Łódzki, Wieluń, Piotrków Trybunalski, Grabica, Brzeziny, Burzenin, Nowy Kawęczyn.

Powiaty: zgierski, poddebicki, wierszowski, łączycki, radomszczański, bechatowski, zduńskowolski, pabianicki, piotrkowski.

Niniejsza prognoza nie obejmuje oceny wpływu na środowisko przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami z tego względu, iż równolegle przygotowywany jest projekt „Planu Gospodarki Odpadami województwa łódzkiego 2012”, który zostanie poddany procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

6.2. Oddziaływanie na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki.

Nie wszystkie z wymienionych w poprzednim rozdziale grup projektów zostaną zakwalifikowane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko – w trakcie procesów inwestycyjnych nastąpi właściwa kwalifikacja przedsięwzięcia.

Wymienione w programie ochrony środowiska, w harmonogramie realizacji zadań na lata 2012-2019 przedsięwzięcia, wynikają w większości z konieczności spełniania zarówno krajowych wymagań prawnych, jak i wymagań międzynarodowych, m. in. wynikających ze wstąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej (np. zapisy Traktatu Akcesyjnego). W tabeli poniżej przedstawiono rodzaje znaczących oddziaływań poszczególnych grup przedsięwzięć priorytetowych z projektu Programu na środowisko przyrodnicze, zdrowie ludzi, dobra materialne i zabytki, wraz z przykładami działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania.

Tabela 10. Znaczące oddziaływania poszczególnych rodzajów projektów na elementy środowiska, ludzi, dobra materialne i zabytki wraz z przykładami działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania.

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego		
Bezpośrednie	Faza realizacji: krótkoterminowe przekształcenie krajobrazu, możliwe zamulanie cieków Faza eksploatacji: poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, poprawa warunków bytowania ludzi i stanu siedlisk przyrodniczych	Minimalizacja zajętości terenu, odmulanie cieków przez wykonywanie odstojników Brak
Pośrednie	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Poprawa jakości gleb, poprawa jakości powietrza atmosferycznego (brak odorów), wzrost bioróżnorodności, poprawa warunków bytowania dla roślin i zwierząt	Brak Brak
Wtórne	Brak	Brak
Skumulowane	Faza realizacji: Występują np. w przypadku realizacji budowy zbiorników retencyjnych wraz z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej na terenach położonych w zlewni zbiornika Faza eksploatacji: brak	Brak Brak

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
Krótkoterminowe	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, rośliny i zwierzęta) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Zajęcie jak najmniejszej powierzchni terenu pod budowę, praca maszyn budowlanych w godz. 6.00-22.00, odtwarzanie siedlisk przyrodniczych w przypadku ich zniszczenia (działanie długoterminowe), wygradzenie placu budowy w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt Brak
Średnioterminowe	brak	Brak
Długoterminowe	<i>Faza realizacji:</i> brak <i>Faza eksploatacji:</i> Dodatnie oddziaływanie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, zdrowie ludzi, klimat	Brak Brak
Stałe	<i>Faza realizacji:</i> brak <i>Faza eksploatacji:</i> Dodatnie oddziaływanie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, stan siedlisk przyrodniczych i zdrowie ludzi	Brak Brak
Chwilowe	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, rośliny i zwierzęta) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Jak przy oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
Pozytywne	<i>Faza realizacji:</i> brak <i>Faza eksploatacji:</i> Na wszystkie elementy środowiska i zdrowie ludzi	Brak Brak
Negatywne	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Jak przy oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.)		
Bezpośrednie	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływanie na krajobraz, bioróżnorodność i dobra materialne (np. wyburzenia) w związku z zajęciem znacznych powierzchni terenu np. pod budowę hydrotechniczne. Możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania na korytarze migracji zwierząt związanych z wodą (ptaki, ryby, mięczaki) w dolinie Wisły, Nidy, Kamiennej i Czarnej Staszowskiej. <i>Faza eksploatacji:</i> Dodatnie oddziaływanie związane z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym (m.in. ochrona ludzi, zwierząt, także dóbr materialnych, zabytków)	Zajęcie jak najmniejszej powierzchni terenu pod budowę, praca maszyn budowlanych w godz. 6.00-22.00, odtwarzanie siedlisk przyrodniczych w przypadku ich zniszczenia, przenoszenie roślin i grzybów chronionych w trakcie realizacji inwestycji (wymagane decyzje adm. na przenoszenie i niszczenie), wygradzenie placu budowy/obiektu hydrotechnicznego w celu ochrony przed wtargnięciem zwierząt, budowa przepławek dla ryb w przypadku budowy zbiorników wodnych na rzekach, prowadzenie prac poza okresem tarła ryb, migracji płazów, wycinka drzew poza okresem lęgowym ptaków (na terenach leśnych). Brak
Pośrednie	<i>Faza realizacji i eksploatacji:</i> Wywołanie zmian stosunków wodnych (zmiany poziomu wód gruntowych w związku z odwodnieniem)	Zastosowanie technik uszczelniania kanałów i osiągnięcie odpowiedniego przepływu wód do zbiorników i cieków powierzchniowych
Wtórne	Brak	Brak

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
Skumulowane	<i>Faza realizacji:</i> Występują np. w przypadku realizacji budowy zbiorników retencyjnych wraz z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej na terenach położonych w zlewni zbiornika <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Brak Brak
Krótkoterminowe	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, stosunki wodne, bioróżnorodność i in.) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
Średnioterminowe	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie kilkuletnich prac budowlanych w przypadku dużych zbiorników wodnych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, stosunki wodne, bioróżnorodność i in.) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
Długoterminowe	<i>Faza realizacji:</i> brak <i>Faza eksploatacji:</i> Dodatnie oddziaływanie na dobra materialne, ludzi, rośliny i zwierzęta (np. wykształcenie się nowych siedlisk w przypadku nowych zbiorników wodnych) i in.	Brak Brak
Stale	<i>Faza realizacji:</i> brak <i>Faza eksploatacji:</i> Dodatnie oddziaływanie na ludzi, dobra materialne	Brak Brak
Chwilowe	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, rośliny, zwierzęta i in.) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
Pozytywne	<i>Faza realizacji:</i> brak <i>Faza eksploatacji:</i> Zabezpieczenie przeciwpowodziowe, zabezpieczenie źródeł wody pitnej w przypadku zbiorników wodnych i/lub bazy rekreacyjnej	Brak Brak
Negatywne	<i>Faza realizacji:</i> Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, rośliny i zwierzęta) <i>Faza eksploatacji:</i> brak	Jak w oddziaływaniach bezpośrednich Brak
III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, sieci ciepłowniczych, instalacje filtrów, inwestycje OZE - budowa kotłów na biomasę, ferm wiatrowych, biogazowni, instalacje solarne i in.)		
Bezpośrednie	<i>Faza realizacji:</i> w przypadku nowych lokalizacji ujemny wpływ na krajobraz w związku z jego przekształceniem, krótkotrwały wpływ na jakość wód w przypadku budowy elektrowni wodnych (zamulanie cieków) <i>Faza eksploatacji:</i> Dodatnie - zabezpieczenie energetyczne, wprowadzanie nowych,	Odmulanie cieków, minimalizacja zajętości terenu Stosowanie najlepszych dostępnych technik przy projektowaniu instalacji, tworzenie nowych

Rodzaj znaczącego oddziaływania	Efekt znaczących oddziaływań	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań
	ekologicznych technik, Ujemne – powstanie źródeł emisji w przypadku nowych lokalizacji lub rozszerzenia działalności istniejących przedsiębiorstw, tworzenie barier dla migracji zwierząt (elektrownie wiatrowe, wodne)	miejsca migracji dla zwierząt (mosty krajobrazowe, nasadzenia roślin zwabiające zwierzęta w inne rejon)
Pośrednie	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Poprawa jakości powietrza (zmniejszenie emisji w związku ze zmianą paliwa lub stosowaniem ulepszonych urządzeń do ochrony powietrza), poprawa gospodarki odpadami na terenach rolnych (biogazownie, spalanie biomasy)	Brak Brak
Wtórne	Brak	Brak
Skumulowane	Faza realizacji i eksploatacji: występuje w przypadku rozbudowy przedsiębiorstwa w tej samej lokalizacji, realizacji budowy kotłów na biomasę na terenie konwencjonalnych elektrowni/elektrociepłowni.	Brak
Krótkoterminowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, rośliny i zwierzęta, dobra materialne) Faza eksploatacji: brak	Oszczędne korzystanie z terenu, ogrodzenie inwestycji zapobiegające wtargnięciu zwierząt, praca maszyn budowlanych 6.00-22.00 Brak
Średnioterminowe	Brak	Brak
Długoterminowe	Faza realizacji: brak Faza eksploatacji: Zabezpieczenie energetyczne Państwa, spełnienie wymagań dokumentów strategicznych krajowych i unijnych odnośnie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych, powstanie nowych miejsc pracy	Brak Brak
Stale	Jw.	Brak
Chwilowe	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach krótkoterminowych Brak
Pozytywne	Faza realizacji: Zabezpieczenie energetyczne Państwa, miejsca pracy, obniżenie emisji z procesów spalania paliw Faza eksploatacji: brak	Brak Brak
Negatywne	Faza realizacji: Ujemne oddziaływania związane z przekształcaniem powierzchni ziemi w trakcie prac budowlanych (na gleby, krajobraz, powierzchnię ziemi, bioróżnorodność, dobra materialne, ludzi) Faza eksploatacji: brak	Jak w oddziaływaniach krótkoterminowych Brak

Skutki planowanych przedsięwzięć na środowisko

Poniżej opisano skutki realizacji planowanych w projekcie Programu przedsięwzięć.

I. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego,

Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej są realizowane ze względu na konieczność wypełnienia przez Polskę zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym. Skutkiem realizacji tych projektów będzie poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie całego województwa, a szczególnie na terenie aglomeracji priorytetowych dla KPOŚK. Łatwiejszy dostęp do tego rodzaju usług komunalnych podniesie standard życia mieszkańców. Dobra jakość wód ma również wpływ na poprawę stanu siedlisk przyrodniczych, przez co może wzrosnąć bioróżnorodność regionu. Rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej wpłynie także pozytywnie na stan sanitarny powietrza oraz obniżenie emisji odorów.

II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.)

Wszelkie działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, zwłaszcza ingerujące w koryta rzek lub ich najbliższe otoczenie, mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na biotyczne elementy środowiska, przyczyniając się do zubożenia różnorodności biologicznej dolin rzek, w szczególności najcenniejszych przyrodniczo ich stref zalewowych. Generalnie działania przeciwpowodziowe skierowane są na ochronę dóbr materialnych, dóbr kultury i życia ludzi, w niewielkim stopniu na działania związane z ochroną przyrody.

Do grupy działań przeciwpowodziowych mających pozytywne dla przyrody efekty należy natomiast zaliczyć realizację inwestycji z zakresu małej retencji, które zwiększają potencjał retencyjny obszaru nie pociągając za sobą uszczerbku dla przyrody lub innych drastycznych zmian w środowisku, związanych np. z naruszeniem integralności obszarów Natura 2000.

Spośród przewidzianych w projekcie Programu przedsięwzięć w zakresie ochrony przeciwpowodziowej najbardziej znaczące negatywne oddziaływanie wywierają będą: regulacje koryt rzecznych (w zależności od skali ingerencji w koryta rzeki i w tereny zalewowe) oraz budowa nowych wałów przeciwpowodziowych.

Nieznaczące oddziaływanie na środowisko przyrodnicze będą powodowały natomiast przedsięwzięcia z zakresu małej retencji wodnej czy też ewentualnej budowy polderów lub suchych zbiorników. W przypadku modernizacji zbiorników małej retencji powinno się oczekiwać poprawy stanu siedlisk roślin i zwierząt.

Bezpośrednie oddziaływania ze strony zaplanowanych w projekcie Programu przedsięwzięć będzie miało miejsce głównie na etapie ich realizacji (ewentualne niszczenie siedlisk), natomiast funkcjonowanie obiektów ochrony przeciwpowodziowej spowoduje trwałe, długoterminowe zmiany związane ze zmianą zagospodarowania terenu, zmianą stosunków wodnych, co spowoduje z kolei zmiany w siedliskach a nawet ich zanikanie.

III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, sieci ciepłowniczych, instalacje filtrów, inwestycje OZE - budowa kotłów na biomasę, ferm wiatrowych, biogazowni, instalacje solarne i in.)

Inwestycje związane z rozwojem energetyki zawodowej mają na celu przede wszystkim spełnienie wymagań Dyrektywy PE i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010r. w sprawie emisji przemysłowych³⁰ a odnoszą się do spełnienia zaostrożonych standardów emisyjnych. Inwestycje będą

³⁰ Dz. Urz. UE L.334 z 17.12.2010r.

realizowane w obrębie istniejących już jednostek. Skutkiem realizacji tych inwestycji będzie obniżenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza. Realizacja inwestycji nie wpłynie negatywnie na przyrodę i środowisko. Skumulowane oddziaływanie wystąpi w przypadku lokalizacji inwestycji w niewielkim oddaleniu od istniejących lub planowanych instalacji oraz w przypadku modernizacji instalacji w obrębie istniejącego przedsiębiorstwa.

W przypadku wykonywania termomodernizacji budynków użyteczności publicznej należy zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków.

6.3. Oddziaływanie na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody w kontekście występujących na ich terenie zakazów i działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów.

Planowane w projekcie Programu przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko są zlokalizowane poza terenem rezerwatów przyrody (tutaj w ogóle nie planuje się przedsięwzięć).

W następnym rozdziale przedstawiono wpływ realizacji przedsięwzięć ujętych w projekcie Programu na obszary Natura 2000.

Natomiast w tabeli poniżej przedstawiono oddziaływanie skutków realizacji Programu w postaci grup przedsięwzięć priorytetowych na wartości przyrodnicze dla pozostałych form ochrony przyrody: parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo - krajobrazowych a także na chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów, uwzględniające zakazy odnoszące się do tych form ochrony przyrody.

Tabela 11. Oddziaływanie na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody.

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
1	Parki krajobrazowe	<p>Zakazy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 i Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 340 i Nr 84, poz. 700); - 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej; - 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych; - 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz 	<p>Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej nie będą oddziaływać negatywnie na obszary parków krajobrazowych ze względu na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, prace będą wykonywane z zachowaniem istniejących drzewostanów, powierzchnia ziemi nie będzie zniekształcona</p>	<p>Możliwa realizacja projektów przeciwpowodziowych w PK, konieczne uwzględnienie zachowania starorzeczy i obszarów wodno-błotnych, prace będą wykonywane z zachowaniem istniejących drzewostanów, powierzchnia ziemi nie będzie zniekształcona</p>	<p>Projekty odnoszące się do energetyki zawodowej nie wpłyną na wartości przyrodnicze parków krajobrazowych, prognozuje się poprawę jakości powietrza w województwie w wyniku realizacji tych projektów, co dodatnio wpłynie na wartości przyrodnicze parków krajobrazowych, prace będą wykonywane z zachowaniem istniejących drzewostanów, powierzchnia ziemi nie będzie zniekształcona</p>

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
		<p>skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych; - 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej; - 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej; - lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego; - 9) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych; - 10) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych; 			

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
		<ul style="list-style-type: none"> - 11) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową; - 12) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych; - 13) organizowania rajdów motorowych i samochodowych; - 14) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych. <p>WW. zakazy nie dotyczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony; - 2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa; - 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym; - 4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.17)). 			
2	Obszary chronionego krajobrazu	<p>Zakazy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, 	Przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej nie będą oddziaływać negatywnie na obszary chronionego	Możliwa realizacja projektów przeciwpowodziowych w OChK, konieczne uwzględnienie zachowania starorzeczy i obszarów wodno-błotnych, prace	Realizacja przedsięwzięć nie wpłynie na wartości przyrodnicze obszarów chronionego krajobrazu, prognozuje się

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
		<p>rybacką i łowiecką;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko; - 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych; - 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu; - 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych; 	<p>krajobrazu ze względu na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, prace będą wykonywane z zachowaniem istniejących drzewostanów, powierzchnia ziemi nie będzie zniekształcona.</p>	<p>będą wykonywane z zachowaniem istniejących drzewostanów, powierzchnia ziemi nie będzie zniekształcona</p>	<p>poprawę jakości powietrza w województwie w wyniku realizacji tych projektów, co dodatkowo wpłynie na wartości przyrodnicze obszarów chronionego krajobrazu, prace będą wykonywane z zachowaniem istniejących drzewostanów, powierzchnia ziemi nie będzie zniekształcona</p>

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
		<p>6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;</p> <p>7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;</p> <p>8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;</p> <p>9) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od linii brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego.</p> <p>Ww. zakazy nie dotyczą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa; 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym; 3) realizacji inwestycji celu publicznego. 			
3	<p>Pomniki przyrody Stanowiska dokumentacyjne Użytki ekologiczne Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe</p>	<p>Zakazy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru; - 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztemowym lub przeciwpowodziowym albo 	<p>Inwestycje powinny być zlokalizowane poza obszarami występowania pomników przyrody, poza stanowiskami dokumentacyjnymi, użytkami ekologicznymi i zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi. W przypadku realizacji inwestycji w pobliżu pomników czy form obszarowych należy zabezpieczyć teren (płoty ochronne, wygrodenie pomników).</p>		

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
		<p>budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby; - 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej; - 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych; - 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych; - 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi; - 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu; - 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką; - 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia 			

Lp.	Wyszczególnienie	Zakazy mogące odnosić się do planowanych inwestycji	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej
		<p>roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 11) umieszczania tablic reklamowych. <p>Ww. zakazy nie dotyczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody; - 2) realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody; - 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa; - 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych. 			
4	ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	-	Na obecnym etapie rozpoznania nie przewiduje się niszczenia siedlisk chronionych roślin, zwierząt i grzybów. Zachodzi konieczność wykonania inwentaryzacji chronionych gatunków i w przypadku ich stwierdzenia konieczne jest przeniesienie gatunków lub ich siedlisk po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia w myśl art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody.		

6.4. Oddziaływanie na obszary Natura 2000 (cele, przedmioty ochrony i integralność).

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się 40 obszarów objętych siecią Natura 2000. Spośród inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko kilka z nich może się znajdować w kolizji z tymi obszarami lub sąsiedztwo danej inwestycji może znacząco wpływać na dany obszar. W tabeli poniżej przeanalizowano lokalizację planowanych przedsięwzięć pod kątem wystąpienia oddziaływania na obszary Natura 2000 (umieszczono informację o celach i przedmiocie ochrony obszarów Natura 2000). W przypadku wystąpienia oddziaływania opisano potencjalny wpływ inwestycji na obszary Natura 2000.

Tabela 12. Lista obszarów Natura 2000, gdzie może wystąpić znaczące oddziaływanie na obszary Natura 2000 planowanych w projekcie Programu przedsięwzięć priorytetowych (T – może wystąpić znaczące oddziaływanie, N- nie wystąpi znaczące oddziaływanie).

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
1	PLH100016	Buczyna Gałkowska	<p>Przedmiotem ochrony są lasy bukowe z udziałem jodły, zajmujące ok 90% powierzchni obszaru. Położenie na północnej granicy naturalnego zasięgu jodły i buka, nadaje temu obiektowi szczególne znaczenie. Reprezentuje on naturalny typ lasu bukowo-jodłowego charakterystyczny dla wysoczyzn morenowych na obszarze wododziałowym. Na terenie obszaru występują liczne okazy wiekowych drzew (buki w wieku do 200 lat) o pomnikowym charakterze.</p> <p>Zagrożenia dla obszaru stanowi może bardzo silna penetracja lasu związana z jego położeniem. Zagrożenia dla kwaśnej buczyny na terenach poza rezerwatem przyrody mogłaby stanowić niewłaściwa gospodarka leśna, polegająca na ograniczaniu roli buka i jodły i preferowaniu innych gatunków zwłaszcza dębu i sosny.</p>	N	N	N
2	PLH100017	Buczyna Janinowska	<p>Największy kompleks bukowy w województwie łódzkim i na terenie RDLP Łódź. Głównym przedmiotem ochrony są kwaśne buczyny, zajmujące ok. 60% powierzchni obszaru. We florze naczyniowej na szczególną uwagę zasługuje obecność 2 gatunków górskich: widłaka wronca i kokoryczki okółkowej.</p> <p>Zagrożenia dla trwałości najważniejszego chronionego typu siedliska - kwaśnej buczyny niżowej mogłaby stanowić niewłaściwa gospodarka leśna, polegająca na ograniczaniu roli buka w składach drzewostanów na rzecz innych gatunków zwłaszcza dębu i sosny. Inne siedliska chronione - grąd subkontynentalny oraz łęg jesionowo-olszowy są aktualnie w fazie regeneracji i obecna gospodarka leśna sprzyja temu procesowi. W niewielkiej odległości (ok. 0,5 km na zachód) od uroczyska Janinów przebiegać będzie autostrada A1.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk leśnych.</p>	T	T	T
3	PLH100018	Cisy w Jasieniu	<p>Obszar ma istotne znaczenie dla zachowania płatów siedliska przyrodniczego: łęgów 91E0. Dodatkowym walorem jest występowanie niewielkich fragmentów grądu (o kodzie 9170) z udziałem chronionego gatunku - cisa pospolitego <i>Taxus baccata</i>. Liczny udział osobników cisa powoduje wykształcenie się specyficznej struktury ekosystemów.</p> <p>Potencjalnym zagrożeniem może być nadmierna presja turystyczna oraz zmiany dynamiczne w strukturze lasu prowadzące do hamowania wzrostu i braku odnowień cisa. Istotne dla zachowania właściwych stosunków wodnych w rezerwacie będą również działania prowadzone na pobliskich stawach rybnych.</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.			
4	PLH260015	Dolina Czarnej	<p>Obszar charakteryzuje duża różnorodność (16 typów) siedlisk Natura 2000, jakie zachowały się w warunkach ekstensywnego użytkowania. W obszarze występują 3 podtypy lasów łęgowych: łągi i zarośla wierzbowe (91E0-1), łągi olszowo-jesionowe (91E0-3) oraz olszyny źródliskowe (91E0-4). Obszar ma również istotne znaczenie dla zachowania oraz uzupełnienia obszarów chroniących interesujące siedliska nieleśne o acydofilnym charakterze (murawy napiaskowe 2330, murawy bliźniczkowe 6230, wrzosowiska 4030). W ostoi stwierdzono występowanie 15 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Istotna w skali kraju jest populacja przepłatki aurinii, związanej z łąkami trzęślicowymi i wilgotnymi psiarzami. Rzeka Czarna stanowi siedlisko dla takich gatunków jak bóbr, wydra czy trzepla zielona zaś torfowiska i glinianki na terenie ostoi mają znaczenie dla utrzymania zasięgu zalotki większej na terenie województwa. W budynkach muzeum w Sielpi znajduje się największa znana w województwie kolonia rozrodcza nocka dużego. Ponadto w granicach obszaru stwierdzono 10 gatunków bezkręgowców z Czerwonej Listy. Ostoja jest kluczowa dla zachowania w centralnej i południowej Polsce dwóch z tych gatunków - dostojki akwilonaris i modraszka bagniczka.</p> <p>Jednym z poważniejszych zagrożeń, które mogą wpłynąć negatywnie na stan siedlisk i gatunków Natura 2000 jest budowa nowych zbiorników zaporowych w dolinie Czarnej lub ewentualna regulacja jej koryta. Działania takie wpłyną negatywnie na stan wielu stwierdzonych tu gatunków zwierząt i typów siedliska, m.in. na trzeplę zieloną czy zbiorowiska z włosienicznikami (3260), które rozwijają się w korycie rzeki. Kolejnym poważnym zagrożeniem jest postępująca sukcesja roślinności jaka nastąpi po zaprzestaniu użytkowania. Może ona spowodować zanik i znaczne pogorszenie się stanu siedlisk łąkowych i murawowych. Ma to szczególne znaczenie dla populacji przepłatki aurinii i innych gatunków motyli. Zagrożeniem dla starorzeczy, szczególnie tych znajdujących się wśród gruntów użytkowanych rolniczo, jest ich zaśmiecanie i zasypywanie. Kolejnym poważnym zagrożeniem jest postępująca eutrofizacja. Jest ona szczególnym zagrożeniem dla siedlisk acydofilnych, które na skutek wzrostu żyzności mogą ulec degeneracji. Potencjalnym zagrożeniem jest zmiana warunków wodnych na torfowiskach poprzez konserwację rowów odwadniających, głębokie rabatowanie na terenach upraw leśnych itp.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk przyrodniczych.</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
5	PLH140016	Dolina Dolnej Pilicy	<p>Obszar obejmuje pozostałości naturalnych lasów "spalskich", z których najcenniejsze są płaty starych dąbrów. W dolinie dobrze zachowały się także lasy łęgowe. Z tego obszaru podawanych jest 10 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 9 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy. Ostoja charakteryzuje się bogatą florą - stwierdzono tu występowanie 575 gatunków roślin naczyniowych, w tym rzadkie, zagrożone i prawnie chronione. Pilica jest jedną z ważniejszych w Polsce rzek z punktu widzenia ochrony ichtiofauny (występuje tu 7 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG). Ostoja w znacznej części pokrywa się z OSOP Dolina Pilicy. Jest to ważna ostoja ptasia o randze krajowej K68. Występują tu co najmniej 32 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, oraz 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.</p> <p>Poważne zagrożenie stwarza zmniejszenie przepływu w rzece Pilicy, spowodowane przez Zbiornik Sulejowski i obniżanie poziomu wód gruntowych oraz przesuszanie łąk i pastwisk. Niekorzystny wpływ wywiera zmiana użytków zielonych na rolne, zabudowa rekreacyjna oraz zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, co uruchamia naturalną sukcesję roślinności krzewiastej i drzewiastej.</p> <p>Uwaga: Wykonywanie koniecznych prac z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczy różnych fragmentów doliny rzecznej i powinno się odbywać z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, których ochroną jest celem utworzenia obszaru Natura 2000. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk leśnych.</p>	T	N	N
6	PLH260018	Dolina Górnej Pilicy	<p>Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Występują tutaj zbiorowiska łąkowe (6410 i 6510), bardzo dobrze zachowane lasy łęgowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe. Obszar ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. W ostoi zlokalizowane są liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących (ponad 60). Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w Polsce środkowej. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski <i>Castor fiber</i>, traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>, kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>, minóg ukraiński <i>Eudontomyzon mariae</i>, koza <i>Colitis taenia</i>, głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>, trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>, czerwonończyk fioletek <i>Lycaena helle</i> i zatoczek łamliwy <i>Anisus vorticulus</i>. Istotne w skali regionu są populacje: pachnicy dębowej <i>Osmoderma eremita</i>, piskorza <i>Misgurnus fossilis</i>, modraszka telejusa <i>Maculinea teleius</i> i modraszka <i>nausitosa</i> <i>Maculinea nausithous</i>. Ostoja posiada bogaty zestaw gatunków owadów i innych organizmów wpisanych na czerwoną listę lub wymienianych w załącznikach do konwencji międzynarodowych. W "Dolinie Górnej Pilicy" licznie reprezentowane są przyrodniczo cenne gatunki ptaków.</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>Do podstawowych zagrożeń fauny na terenie ostoi należą: niedostosowana do potrzeb ochrony gatunków gospodarka leśna i stawowa, utrata siedlisk gatunków w wyniku zaorywania łąk i pastwisk, zanikanie tradycyjnego użytkowania łąk i pastwisk, niewłaściwie lokowane zalesienia i plantacji wierzby energetycznej, Zarastanie (sukcesja w kierunku zarośli i lasu) siedlisk półnaturalnych - muraw na piaszkowych, łąk świeżych i wilgotnych, torfowisk przejściowych, presja urbanizacyjna, obniżanie poziomu wód, miejscami niewłaściwa gospodarka leśna - nasadzenia niezgodne z typem siedliska, chemizacja rolnictwa.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk leśnych.</p>			
7	PLH100015	Dolina Rawki	<p>W dolinie Rawki stwierdzono ponad 540 gatunków roślin naczyniowych, a wśród nich co najmniej 27 gatunków chronionych i kilkadziesiąt rzadkich w skali krajowej lub regionalnej. Najcenniejsze z nich to starodub łąkowy (Załącznik II DS.), widłak wroniec i wielosił błękitny. Roślinność doliny Rawki buduje: 5 zespołów leśnych, 3 zespoły zaroślowe oraz 54 zespoły i zbiorowiska nieleśne. Duże zróżnicowanie cechuje zbiorowiska naturalnych i półnaturalnych łąk, szuwarów i torfowisk. Na terenie obszaru „Dolina Rawki” znajdują się trzy rezerваты. Dwa wśród nich to rezerваты leśne. Rezerwat „Kopanicha” chroni zespoły leśne olsu, łągu olszowego, boru bagiennego i grądu oraz torfowisko przejściowe z rzadkimi i chronionymi roślinami. Stanowi on również ważną ostoję zwierząt np. jest miejscem gniazdowania bociana czarnego. Przedmiotem ochrony w rezerwacie „Ruda-Chlebacz” jest łąg olszowy ze stanowiskami widłaka wronca i narecznicy szerokolistnej. Rezerwat krajobrazowo-wodny „Rawka” to siedlisko wielu cennych gatunków roślin. Są wśród nich takie gatunki chronione jak: grzybień biały, grązel żółty, konwalia majowa, kukułka szerokolistna. W Rawce żyje 18 gatunków ryb i 1 gatunek minoga. Kilka z nich jak: głowacz białopłetwy, koza, piskorz czy minóg struminiowy; są wymienione w Załączniku II DS. Rezerwat „Rawka” to także miejsce łągu dla około 100 gatunków ptaków. Na szczególną uwagę zasługują tu: bąk, bocian czarny, bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, kropiatka czy zimorodek. Wśród ssaków (Załącznik II DS.) związanych z rzeką występują tu bobry (reintrodukowane z powodzeniem w 1983r.) i wydry. Wypłycone starorzecza oraz płytkie rozlewiska dość licznie zasiedla kumak nizinny. Niektóre gatunki płazów, jak np.: traszka grzebieniasta (Załącznik II DS.), traszka zwyczajna, żaba trawana czy moczarowa, gromadzą się tu licznie w okresie godowym.</p> <p>Zagrożenia aktualne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenie wód powierzchniowych nielegalnym, punktowym wylewem ścieków, głównie pochodzenia komunalnego, 	T	T	T

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>- zanieczyszczenie wód powierzchniowych w wyniku spływu powierzchniowego pestycydów i nawozów sztucznych, - zanieczyszczenie wód powierzchniowych spowodowane spuszczeniem wód z zespołów stawów rybnych bezpośrednio do Rawki, - zbyt intensywna i niekontrolowana turystyka i rekreacja (od Rudy do Bolimowa w letni pogodny dzień nad Rawką przebywa 2-3 tys. turystów), - zarastanie łąk spowodowane zaprzestaniem wykaszania czy zarzuceniem pasterstwa. Zagrożenia potencjalne: - północny przebieg autostrady A-2, - budowa drugiego zbiornika wodnego na w dolinie rzeki Rawki (obszar Joachimów – Mogiły). Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego nie wpłyną negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych. Konieczne wykonanie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 w zakresie projektów przeciwpowodziowych i małej retencji wodnej.</p>			
8	PLH100008	Dolina Środkowej Pilicy	<p>Fragment doliny nieregulowanej rzeki w centrum kraju. Lasy łęgowe zajmują blisko 20% powierzchni obszaru. Jest to dość istotna enklawa stosunkowo naturalnej roślinności w mocno przekształconej i ubogiej przyrodniczo Centralnej Polsce. Ważna ostoja ichtiofauny (4 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG), wydry, bobra i płazów. W sumie na obszarze stwierdzono występowanie: - 11 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, 8 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, 7 gatunków umieszczonych na polskich czerwonych listach, 19 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (obszar jest żerowiskiem Mergus merganser i Alcedo atthis). Do istotniejszych zagrożeń należą: - sukcesja roślinności na nieużytkowanych łąkach; - przekształcanie łąk w grunty orne; - nasadzenia sosny na siedliskach lasów łęgowych; - intensywne wędkowanie i kłusownictwo; - wprowadzanie obcych gatunków ryb przez związek wędkarski. Uwaga: Wykonywanie koniecznych prac z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczy różnych fragmentów doliny rzecznej i powinno się odbywać z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk przyrodniczych.</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
9	PLH100001	Dąbrowa Grotnicka	Jeden z największych w regionie płątów dobrze wykształconego i zachowanego w stanie naturalnym lasu o charakterze świetlistej dąbrowy (siedlisko z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG). Występuje tu także gatunek z Załącznika II Dyrektywy - dzwonecznik wonny oraz znajdują się stanowiska licznych gatunków roślin ciepłolubnych oraz prawnie chronionych i zagrożonych w Polsce. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk leśnych.	T	N	N
10	PLH100002	Dąbrowa Świetlista w Pernie	Dobrze wykształcony i zachowany płąt świetlistej dąbrowy - rodzaju siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z pełną liczbą gatunków charakterystycznych; gatunki roślin naczyniowych chronione prawnie. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk leśnych.	T	N	N
11	PLH100027	Dąbrowy w Marianku	Szczególne cenne są fragmenty kompleksu leśnego chroniące starodrzew dębowy. Obiekt ma istotne znaczenie dla uzupełnienia rozmieszczenia sieci obszarów chroniących siedliska dąbrów w Polsce środkowej. Zagrożeniem są zmiany dynamiczne w fitocenozach leśnych, w większości przypadków prowadzące do zarastania i eutrofizacji dąbrów. Gospodarka leśna powinna być prowadzona ze zwróceniem szczególnej uwagi na kształtowanie warunków świetlnych w płątach dąbrów i możliwościach odnawiania się dębów. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk leśnych.	T	N	N
12	PLH100019	Dąbrowy świetliste koło Redzenia	Dobrze zachowany płąt dąbrowy świetlistej mający duże znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności na poziomie regionalnym. W dąbrowach koło Redzenia występuje większość gatunków charakterystycznych rzędu Quercetalia pubescentis. Stwierdzono tu stanowisko dzwonecznika wonnego Adenophora liliifolia - gatunku silnie zagrożonego. W regionie łódzkim stwierdzono zaledwie kilka stanowisk tego gatunku (m.in. w rezerwatach Dąbrowa Grotnicka, Grądy nad Moszczenicą, Grądy nad Lindą), niestety populacja jest skrajnie mała. Zagrożenia dla trwałości dąbrowy świetliste i stanowisk cennych gatunków roślin typowych dla tego zbiorowiska leśnego stanowią obserwowane powszechnie tendencje dynamiczne fitocenozy dąbrowy świetliste, polegające na transformacji w kierunku grądu. Wzrost zagęszczenia krzewów oraz inwazja grabu powodują istotne zmiany warunków siedliskowych na dnie lasu prowadząc do eliminacji gatunków światłolubnych i rozwoju gatunków tolerujących ocienienie. Antropogeniczne zagrożenia dla dąbrów świetlistych wynikają z wprowadzania w odnowieniach lub podsadzeniach gatunków siedliskowo obcych - w szczególności buka i jodły. Tradycyjna	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			gospodarka leśna nie stanowi zagrożenia dla siedliska świetlistej dąbrowy - przeciwnie, obecność w obrębie biochory fragmentów zrębów, upraw, przerzedzeń drzewostanu sprzyja zachowaniu wrażliwych gatunków światłolubnych. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.			
13	PLH100021	Grabia	Obszar ważny jako ostoja naturalnych siedlisk związanych z doliną rzeczną (zidentyfikowano ich tu 4 typy). Występują dobrze zachowane lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe, niżowe łąki użytkowane ekstensywnie oraz starorzecza o różnym stopniu ładowacenia. Miejscami występują dobrze rozwinięte murawy szczytlichowe związane z wydami sródlądowymi. Obszar ma duże znaczenie dla zachowania populacji bezkręgowców wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Wzdłuż całego biegu rzeki objętej obszarem występuje liczna populacja ważki <i>Ophiogomphus cecilia</i> (trzepla zielona). Grabia jest ważną ostoją populacji skójkii gruboskorupowej (<i>Unio Krassus</i>). Starorzecza i odcinki lenityczne Grabi są także ważną ostoją zatoczka łamliwego (<i>Anisus vorticulus</i>). Lokalnie stwierdzono również populacje czerwonczyka nieparka (<i>Lycaena dispar</i>) (Lepidoptera) i zalotki większej (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>) (Odonata). Obszar ważny jako istotna w Polsce środkowej ostoja ryb z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: kozy złotawej, minoga ukraińskiego, piskorza i kozy. Dolina Grabi ze względu na bardzo dobre rozpoznanie faunistyczne hydrofauny jest ważnym obiektem ze względów dydaktycznych i naukowych. Zagrożenia dla terenów doliny Grabi objętej obszarem jest rozwój infrastruktury komunikacyjnej związany z budową trasy S8, która przecina dolinę rzeki w dwóch miejscach. Wydaje się jednak, że przy dobrym zaplanowaniu rozwiązań technicznych wpływ tego elementu nie będzie istotnie wpływał na cenne siedliska i gatunki. Negatywny wpływ o nierozpoznanym dokładnie znaczeniu ma wyraźnie zauważalny w całym obszarze zanik tradycyjnej gospodarki pastwiskowo-łąkarskiej. Innym negatywnym czynnikiem, którego skutki trudno przewidzieć w chwili obecnej jest wzrastająca presja związana z rekreacyjnym (działki rekreacyjne) wykorzystaniem terenów wzdłuż doliny rzecznej. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego nie wpłyną negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych. Konieczne wykonanie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 w zakresie projektów przeciwpowodziowych i małej retencji wodnej.	T	T	T
14	PLH140044	Grabinka	Ostoja Dolina Grabinki ma na celu ochronę dwóch siedlisk Natura 2000 w stosunkowo dobrym stanie zachowania. W szczególności grądy reprezentują różne typy ekologiczne (od wysokich, przez typowe do niskich). Występują również 4 gatunki ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ponadto analizowany obszar charakteryzuje się: bardzo bogatym światem	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>bezkregowców wodnych (w tym dużą liczbą gatunków wymienionych na czerwonych listach), występowaniem 14 gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych oraz obecnością przynajmniej 28 chronionych gatunków zwierząt kregowych. Obszar charakteryzuje się naturalnością doliny i koryta cieku oraz wysokim stopniem naturalności szaty roślinnej. W szerszym kontekście trzeba podkreślić, że dolina Grabinki łączy się z doliną Rawki (zatwierdzoną ostoją Natura 2000) i tworzy z nią całość przyrodniczo-przestrzenną. Ostoja obejmuje dolny odcinek doliny położony w całości w zalesionym terenie podlegającym Lasom Państwowym.</p> <p>Na tym obszarze zagrożenia są niewielkie (ich wystąpienie mało prawdopodobne) i prowadzą do niewłaściwej gospodarki leśnej (na obszarze ostoi i w jej sąsiedztwie). W tej chwili zagrożeniem nieistotnym, ale w przyszłości potencjalnie groźnym może być wnikanie do doliny Grabinki antropofitów i neofitów spowodowane rozbudową sieci dróg leśnych i obniżaniem się poziomu wód gruntowych, co grozi obniżeniem walorów przyrodniczych doliny. Znacznie poważniejszym zagrożeniem dla przyrody ostoi mogą być działania podejmowane w górnym biegu cieku, na obszarach prywatnych. Wiązą się one z narastającą presją urbanistyczną w źródłiskowym i górnym biegu Grabinki, silnym obniżeniem poziomu wód gruntowych w całym regionie oraz zanieczyszczeniem wody i narastającą penetracją kompleksu leśnego. W rezultacie może dojść do zmiany warunków siedliskowych i obniżenia walorów przyrodniczych niezależnie od przyjętego statusu ochronnego.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>			
15	PLH100022	Grądy nad Lindą	<p>Obiekt posiada istotne znaczenie dla geograficznego rozmieszczenia obszarów sieci Natura 2000. Jest reprezentacją dla szaty roślinnej źródlisk typowych dla strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich, uzupełnia również sieć obiektów chroniących fitocenozy grądowe. Oba typy siedlisk tj. 91E0 i 9170 reprezentowane są w omawianym obszarze przez płaty zróżnicowane ekologicznie. Występują typowe łągi przystrumykowe i olsy źródliskowe oraz grądy niskie, typowe i płaty grądów wysokich z udziałem gatunków ciepłolubnych. Istotnym jest również występowanie gatunku rośliny z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej - dzwoniecznika wonnego <i>Adenophora liliifolia</i>.</p> <p>Głównym zagrożeniem może być zmiana stosunków wodnych w rejonie występowania źródlisk. Może to spowodować zmniejszenie wydajności i degenerację siedlisk przyrodniczych związanych z niszami źródłiskowymi i dolinami cieków. Zagrożeniem dla populacji dzwoniecznika wonnego jest proces spontanicznego zarastania i zwierania się podszytu na jego stanowisku. Ograniczenie dostępu światła może być przyczyną zaniku populacji tej cennej rośliny.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
16	PLH100023	Las Dębowiec	<p>Objekt ma istotne znaczenie dla ochrony łągów wiązowo-jesionowych (91F0), bardzo rzadko spotykanego ekosystemu leśnego w województwie łódzkim. Duże znaczenie ma również występowanie płatów grądów (9170) z lipą szerokolistną. Ostoja przyczyni się do wzbogacenia spektrum wariantów grądów jakie chronione są w sieci Natura 2000 w województwie łódzkim. Obszar służy także ochronie łąk trzęślicowych (6410).</p> <p>Potencjalnym zagrożeniem mogą być działania zmieniające stosunki wodne. Zagrożeniem dla łąki trzęślicowej jest postępująca sukcesja naturalna.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.</p>	T	N	N
17	PLH100020	Lasy Gorzkowickie	<p>Obszar ma istotne znaczenie dla ochrony 2 typów siedlisk leśnych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Są to dobrze wykształcone lasy olszowe w źródłiskowym fragmencie cieku, oraz grądy (tutaj odmiana małopolska z jodłą Abies alba) w zróżnicowanych ekologicznie podzespołach.</p> <p>Zagrożeniem dla właściwej struktury fitocenozy łągowej jest proces zamierania i wypadania jesionów spowodowany chorobą naczyniową. Należy zwrócić szczególną uwagę, na utrzymanie prawidłowych stosunków wodnych zarówno w obrębie obszaru, jak i w bagiennych i podmokłych obszarach bezpośrednio do niego przyległych.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.</p>	T	N	N
18	PLH100024	Lasy Smardzewickie	<p>Obszar ma istotne znaczenie dla zachowania ekosystemów leśnych związanych z występowaniem jodły pospolitej na granicy geograficznego zasięgu. Występują tu dobrze zachowane fitocenozy grądu subkontynentalnego Tilio-Carpinetum (9170), odmiany małopolskiej. Liczne są przestoje dębowe, wiekowe olchy oraz graby. W Lasach Smardzewickich stwierdzono ponadto występowanie płatów wyżynnego boru jodłowego Abietetum polonicum (91P0), występującego tu na kresowym stanowisku. Zbliżony do wyżynnego charakter szaty roślinnej, znajduje potwierdzenie w obecności górskich gatunków runa, występują tu m.in.: żywiec dziewięciolistny, trzcinnik owłosiony, trybula łśniąca i starzec kędzierzawy. W środkowej części obszaru, w miejscu wychodni iłów jurajskich stwierdzono występowanie płatu łągu wiązowo-jesionowego Filario-Ulmetum (91F0), rzadkiego składnika roślinności leśnej w Polsce środkowej. Lasy Smardzewickie znajdują się w obszarze wychodni warstw wodonośnych zasilających Niebieskie Źródła - obiektu Natura 2000, mają zatem wysokie znaczenie wodochronne.</p> <p>Potencjalnym zagrożeniem może być nadmierne odwodnienie niektórych fragmentów obszarów leśnych.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.</p>	T	N	N
19	PLH100003	Lasy Spalskie	<p>W dolinach rzecznych zachowały się naturalne układy roślinności, z ziołoroślami nadrzeczными,</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>zaroślami i lasami łągowymi. Stwierdzono tu 5 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG zajmujących ponad 50% obszaru. Na wysoczyźnie przetrwały starodrzewia z 250-letnimi dębami i grabami oraz 200-letnimi sosnami. Występują tu 4 gatunki zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Bogata jest entomofauna, a wśród niej: <i>Osmoderma eremita</i>, <i>Stangalia arcuata</i>, <i>Passaloecus eremita</i>, <i>Dolichoderus quadripunctatus</i>, <i>Leptochilus quadrifasciatus</i>, <i>Criorhina pachymera</i>, <i>C. berberina</i>, <i>Pocota personata</i>, <i>Tamnostoma apiforma</i>, <i>Brachyopa dorsata</i>. We florze naczyniowej spotyka się liczne gatunki prawnie chronione oraz rzadkie lokalnie.</p> <p>Schron kolejowy w Konewce jest miejscem zimowania co najmniej 8 gatunków nietoperzy; ogólna liczba zwierząt od 144 do 297 (lata 1993 - 2001). Jedno z 10 największych zimowisk nietoperzy w Polsce. Sporadycznie zimuje tu też nocek Bechsteina.</p> <p>Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.</p> <p>Dla schronu kolejowego w Konewce zagrożenie stanowią próby prywatyzacji oraz zagospodarowania terenu.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na populacje nietoperzy.</p>			
20	PLH100025	Lipickie Mokrała	<p>Mokrała Lipickie są największym (spośród dotychczas rozpoznanych) w skali regionu stanowiskiem kłoci wiechowatej <i>Cladium mariscus</i>, a zarazem miejscem występowania siedliska przyrodniczego 7210. Obok tejsze osobliwości florystycznej, na uwagę zasługuje obecność 2 gatunków storczyków i licznych gatunków charakterystycznych dla półnaturalnych i naturalnych zbiorowisk roślinnych. Zróżnicowane siedliska i różnorodna szata roślinna stwarzają warunki korzystne dla rozrodu, żerowania i schronienia licznych gatunków zwierząt.</p> <p>Zagrożenia dla trwałości chronionych siedlisk przyrodniczych może stanowić obniżanie poziomu wód związane z regulacją i pogłębianiem koryta rzeki Swędrni odwadniającej teren.</p> <p>Zagrożenie dla siedlisk łąkowych oraz płątów szuwaru kłociowego stanowi trwałe wyłączenie z użytkowania. Zagrożenie dla siedlisk szuwarowych, łąkowych i torfowiskowych może stanowić także budowa dużych i głębokich stawów w obrębie niecki.</p> <p>Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej nie wpłyną negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych. Konieczne wykonanie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 w zakresie projektów przeciwpowodziowych i małej retencji wodnej.</p>	T	T	N
21	PLH100026	Lubiaszów w Puszczy Pilickiej	<p>W obszarze stwierdzono 3 typy siedlisk leśnych. Najważniejszymi wartościami przyrodniczymi są siedliska przyrodnicze o dużej reprezentatywności oraz duże powierzchnie fitocenoz, co daje możliwość niezakłóconego przebiegu procesów ekologicznych i zachowania gatunków typowych dla starych lasów. Obszar ma znaczenie w ochronie geograficznego zróżnicowania ekosystemów</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			leśnych z jodłą pospolitą <i>Abies alba</i> występującą na północnej granicy zasięgu w Europie. Obiekt chroni jedną z największych populacji jodły w Polsce środkowej. Ponadto na szczególną uwagę zasługuje fragment lasu w południowej części rezerwatu z 200-letnim drzewostanem dębowym. Naturalność ekosystemów potwierdza obecność licznych gatunków związanych z martwym drewnem. Stwierdzono występowanie 306 gatunków grzybów (największa liczba gatunków spośród rezerwatów Polski środkowej) oraz licznych bezkręgowców i ptaków typowych dla puszczańskich lasów. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.			
22	PLH100005	Niebieskie Źródła	Cenny kompleks wapiennych źródeł, z charakterystyczną dla nich roślinnością i typowo wykształcone starorzecza i lasy łąkowe. Łącznie zidentyfikowano 3 rodzaje siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obserwuje się tu także 1 gatunek z Załącznika II Dyrektywy - traszkę grzebieniastą. Bogata flora roślin naczyniowych - ok. 400 gat. Stanowiska licznych gatunków prawnie chronionych oraz innych, rzadkich lokalnie. Utrzymuje się tu goździk siny <i>Dianthus caesius</i> sztucznie wprowadzony ok. 1935 roku, podobnie jak różanecznik żółty <i>Rhododendron flavum</i> . Akweny wodne są ostoją dla zimujących ptaków wodnoblotnych. Jest to jeden z najpiękniejszych obiektów przyrody nieożywionej w Polsce. Wyjątkowe są zwłaszcza zjawiska postglacjalne, w postaci źródeł krasowych skrajnie rzadkich na nizinach. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.	T	N	T
23	PLH260004	Ostoja Przedborska	Ostoja obejmuje największy na Wyżynie Małopolskiej obszar porośnięty lasami nadrzecznymi, z silnie zróżnicowanymi drzewostanami. Szczególną wartość mają dobrze wykształcone i zachowane kompleksy wilgotnych i podmokłych łąk, oraz torfowisk. Obszar o wysokiej bioróżnorodności - stwierdzono tu występowanie 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ochronie podlega tu duże bogactwo flory (900 gatunków roślin naczyniowych, z licznymi rzadkimi i zagrożonymi w Polsce lub regionie oraz prawnie chronionymi) i fauny, zwłaszcza charakterystycznej dla siedlisk wilgotnych. Wśród nich jest 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Zachwianie równowagi stosunków wodnych, zanieczyszczenie wód, niekontrolowane pozyskiwanie drewna; potencjalne zagrożenie osuszeniem. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.	T	N	N
24	PLH100028	Polany Puszczy Bolimowskiej	Na uwagę zasługują tu, łąki trzęślicowe z zestawem gatunków charakterystycznych: kosaćca syberyjskiego, goryczki wąskolistnej i goździka pysznego. Na dwóch polanach (Siwica, Strozyska) stwierdzono występowanie unikalnego w regionie Polski Środkowej staroduba łąkowego - gatunku z zał. II Dyrektywy Siedliskowej (na polanie Strozyska znajdują się jedno z ostatnich w rejonie	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>Puszczy Bolimowskiej stanowiska kosańca syberyjskiego i goryczki wąskolistnej). Funkcjonujące tu populacje modraszków: alkona (na polanie Strożyska, dzięki występowaniu tu goryczki wąskolistnej), telejusa i nausitousa (na polanach Strożyska i Siwica, dzięki występowaniu krwiściągą lekarskiego) są silne, liczne i niepowtarzalne w skali Polski Środkowej. Stabilna jest również populacja czerwoczyka nieparka. Towarzyszy im szereg innych cennych i ginących owadów, również tych zapisanych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt i na Polskiej Czerwonej Liście Zwierząt, m.in. smukwa kosmata (gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt).</p> <p>Zagrożenia aktualne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stopniowe obniżanie się poziomu wód gruntowych i podziemnych; - sukcesja w kierunku zbiorowisk zaroślowych i leśnych spowodowana zaprzestaniem koszenia roślinności łąkowej; <p>Zagrożenia potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - północny przebieg autostrady A-2. <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.</p>			
25	PLH100006	Pradolina Bzury-Neru	<p>Jest to najcenniejszy obszar bagienny w środkowej części Polski. W dużej części ostoja zachodzi sukcesja regeneracyjna na skutek wycofywania się rolnictwa. Efektem tego procesu jest odtwarzanie się lasów łęgowych, olsowych, zarośli wierzbowych oraz szuwarów. Pradolina Bzury-Neru ma również duże znaczenie jako ostoja roślinności halofilnej. Pomimo kompleksowego zmeliorowania tego terenu wciąż posiada on unikatową wartość przyrodniczą co potwierdzają liczne stanowiska roślin chronionych i ginących (np. goryczka wąskolistna i groszek błotny) oraz liczne występowanie zwierząt, w szczególności ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi. Pradolina Warszawsko-Berlińska objęta ochroną w postaci dwóch obszarów Natura 2000 (PLH 100006 Pradolina Bzury-Neru oraz PLB 100001 Pradolina Warszawsko-Berlińska), mimo niemal tysiącletniego użytkowania gospodarczego, stanowi ważną w skali regionu, kraju i całej sieci obszarów Natura 2000, ostoję różnorodności biologicznej.</p> <p>Zagrożenia aktualne:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zanieczyszczenie wód powierzchniowych nielegalnym, punktowym wylewem ścieków, głównie pochodzenia komunalnego, -zanieczyszczenie wód powierzchniowych w wyniku spływu powierzchniowego pestycydów i nawozów sztucznych, -zarastanie łąk spowodowane zaprzestaniem wykaszania czy zarzuceniem pasterstwa, -zmiany sposobów wykorzystywania gruntów oraz zmiany metod działalności rolnej, 	T	T	T

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>-obniżanie się poziomu wód gruntowych, czego efektem jest mineralizacja pokładów torfu i zanik roślinności halofilnej, niegdyś ważnego i cennego elementu przyrody Pradoliny.</p> <p>Zagrożenia potencjalne:</p> <p>-przebieg autostrady A-1 i innych ciągów komunikacyjnych,</p> <p>-regulacja, oczyszczanie, odmulanie i pogłębianie cieków i rowów melioracyjnych odwadniających Pradolinę oraz wyrzucanie wybranego z dna rzek i rowów urobku na ich brzegach.</p> <p>Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego nie wpłyną negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych. Konieczne wykonanie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 w zakresie projektów przeciwpowodziowych i małej retencji wodnej.</p>			
26	PLH100032	Silne Błota	<p>Jest to ważne w regionie miejsce godowania i żerowania płazów z 9 gatunków. Licznie występuje tu m.in. traszka grzebieniasta i kumak nizinny. Dla obydwu gatunków jest jednym z cenniejszych stanowisk w okolicach Łodzi. Jako pozostałość po torfowisku wysokim, w charakterystycznym dla regionu układzie z kompleksem wydym śródlądowych, obszar od kilkudziesięciu lat proponowany do ochrony rezerwatowej, później jako zespół przyrodniczo - krajobrazowy. Lokalnie - ważna ostoja ptactwa wodno-błotnego, zarówno jako miejsce lęgu: m.in. bąka, bączka, żurawia, błotniaka stawowego; żerowania: m.in. bielika, bociana czarnego i białego jak i miejsce postoju w trakcie wędrówek. Cenny obiekt dydaktyczno - naukowy, zarówno dla biologów, przyrodników, geomorfologów ale także jako pamiątka lokalnego zwyczaju eksploatacji torfu.</p> <p>Zagrożenia dla obszaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaburzenia układu hydrologicznego (odwodnienie na skutek nieprawidłowo prowadzonej melioracji, długotrwałe susze, brak drożności cieków zasilających itp.) - pogorszenie jakości wód zbiornika (środki ochrony roślin, nawozy itp.) - presja urbanistyczna (postępujący proces zabudowy rekreacyjnej od strony wsi Kwilno) - niekontrolowany rozwój turystyki. <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>	T	N	T
27	PLH100033	Szczypiorniak i Kowaliki	<p>Bogata mozaika siedlisk leśnych - od trudnodostępnych olsów poprzez świeże bory aż po fragmenty młodników oraz naturalne zbiorniki wodne z dobrze rozwiniętym litoralem są doskonałym środowiskiem życia płazów - występują tutaj licznie m.in. traszka grzebieniasta i kumak nizinny. Dla obu gatunków jest to jedno z cenniejszych stanowisk w regionie. Jeziora położone w głębi lasu są stosunkowo rzadko odwiedzane przez ludzi, dzięki czemu stanowią również ostoję innych zwierząt - zwłaszcza ptaków wodno-błotnych.</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<ul style="list-style-type: none"> - niekontrolowana regulacja poziomu wody jazem na jeziorze Szczypiorniak - nadmierna penetracja, - intensywne hodowla ryb, - zaburzenia układu hydrologicznego, długotrwałe susze itp. - pogorszenie jakości wody jezior, cieków zasilających - ingerencje w drzewostany olsów i łągów. <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>			
28	PLH100029	Słone Łąki w Pełczyskach	<p>"Słone Łąki w Pełczyskach" są trzecim w środkowej Polsce obszarem, po łąkach w dolinie Zgłowiączki i Wielkopolsce ("Łąki Pyzdurskie"), na którym zachowały się zbiorowiska typowe dla śródlądowych solnisk z rzędu Glauco-Puccinellietalia. Solniska w miejscowości Pełczyska są jedynym w regionie łódzkim obszarem, na którym zachowały się zbiorowiska typowe dla słonych łąk w stanie zbliżonym do tego w jakim znajdowały się na tym obszarze kilkadziesiąt lat temu. Na charakteryzowanym terenie odnotowano fitocenozy zespołów: Puccinellio-Spergularietum salinae, Triglochino-Glaucetum maritimaie, Scirpetum maritimi i Potentillo-Festucetum arundinaceae.</p> <p>Zmiana stosunków wodnych oraz zaprzestanie użytkowania łąk w rejonie Łęczycy spowodowało, że słone łąki występujące w tamtym rejonie uległy prawie całkowitej zagładzie. Na terenie "Słonnych Łąk w Pełczyskach" obserwuje się trzy niepokojące zjawiska wpływające na roślinność halofilną. Największym zagrożeniem dla łąk i pastwisk leżących w miejscowości Pełczyska jest zmiana form użytkowania na tym terenie. Obecnie obserwuje się wkraczanie pól uprawnych na tereny, które dotychczas użytkowane były jako użytki zielone. Innym negatywnym procesem jest wzrost intensywności użytkowania łąk poprzez przeorywanie i obsiewanie ich mieszankami traw. Kolejnym uciążliwym zjawiskiem jest zaśmiecanie terenu, na którym występuje roślinność słonolubna.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>	T	N	N
29	PLH100030	Torfowiska Żytno - Ewina	<p>Obszar ma istotne znaczenie dla rozmieszczenia geograficznego obszarów chroniących dobrze zachowane siedliska Natura 2000: torfowiska i bagienne bory sosnowe. Posiada bogatą florę z osobliwościami przyrodniczymi.</p> <p>Potencjalnym zagrożeniem może być nadmierna presja turystyczna, wysychanie torfowisk powodowane czynnikami antropogenicznymi oraz naturalna sukcesja i związane z nią wypływanie zbiorników wodnych.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>	T	N	N
30	PLH100031	Wielkopole - Jodły pod	<p>Obiekt chroni jedno z najdalej na północny-zachód w Polsce wysuniętych stanowisk wyżynnego jodłowego boru mieszanego. Stanowisko jest tym bardziej cenne, że jedlina ma tu typowy</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
		Czartoria	<p>charakter. Obecny jest starodrzew jodłowy oraz liczne stanowiska górskich gatunków runa takich jak Huperzia selago, Polygonatum verticillatum i Aruncus sylvestris. Obficie występują paprocie, mszaki, w niektórych płatach dominuje Lycopodium annotinum. Liczne wykroty jakie pojawiły się w ostatnich latach dodatkowo urozmaicają mikrosiedliska tego ekosystemu leśnego. Wartość obszaru jako obiektu przyrodniczego o charakterze wyżynnym potwierdza również obecność górskich gatunków chrząszczy: Clytus lama i Leptura maculata.</p> <p>Potencjalnym zagrożeniem mogą być ewentualne zmiany warunków siedliskowych wpływające na ograniczenie odnawiania się jodły w rezerwacie. Należy zwrócić uwagę na plany i projekty techniczne przyszłego zagospodarowania terenu pól uprawnych bezpośrednio graniczących od północnego-wschodu z omawianym obiektem.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>			
31	PLH100034	Wola Cyrusowa	<p>Bardzo cenne miejsce występowania 11 gatunków płazów. Ze względu na odmienne stosunki hydrologiczne i terminy deficytu wody w poszczególnych zbiornikach stanowią one kompleks uzupełniających się środowisk rozmnażania, żerowania oraz hibernacji płazów. Ważne stanowisko kumaka nizinnego - jedyne w całym Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich. Jedno z cenniejszych stanowisk traszki grzebieniastej w Polsce Środkowej pod względem liczebności - oszacowano do 300 osobników, ale faktyczna liczba najprawdopodobniej jest znacznie wyższa. Teren ten jest również miejscem żerowania dla kilku rzadkich gatunków ptaków, m.in. żurawia i bociana czarnego.</p> <p>Zagrożenia dla obszaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - melioracje - naturalne obniżanie poziomu wód gruntowych - stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin - intensyfikacja upraw - zaprzestanie użytkowania terenów rolnych. <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.</p>	T	N	N
32	PLH100007	Załęczański Łuk Warty	<p>Ostoja ważna dla ochrony bioróżnorodności. Stwierdzono tu ponad 100 zbiorowisk roślinnych, w tym z ciekawymi wapieniolubnymi gatunkami. Dobrze zachowane płaty naturalnych drzewostanów dębowych, typowo wykształcone murawy napiaskowe. Łącznie stwierdzono tu 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszar wyróżnia się obecnością formacji krasowych z 24 jaskiniami - miejscami zimowania bogatych populacji nietoperzy. Łącznie występuje tu 8 gatunków kręgowców z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. We florze liczne są wapieniolubne gatunki roślin naczyniowych o charakterze górskim, gatunki roślin</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			nacyniowych chronione prawnie oraz rzadkie lub zagrożone lokalnie. Zagrożenia: zanieczyszczenia wody, eksploatacja wapieni, chaotyczna zabudowa rekreacyjna. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.			
33	PLH100004	Łąka w Bęczkowicach	Rozległe torfowisko, z dobrze zachowanymi stosunkami wodnymi, fitocenozy licznych zespołów torfowiskowych, łąki trzęślicowe ze zw. Molinion i wilgotne łąki ze zw. Calthion. Łącznie zidentyfikowano tu 5 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to stanowisko rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym podlegających ochronie prawnej. Obserwowano tu wydrę. Zagrożenia: odwodnienie torfowiska przez rowy wykopane na jego obrzeżu. Szacie roślinnej zagraża sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej, która nasiliła się po zaniechaniu użytkowania. Zagrożeniem jest także "dzika" eksploatacja złóż torfowych. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan siedlisk.	T	N	N
34	PLH100035	Łąki Ciebłownicze	W obszarze stwierdzono występowanie 8 siedlisk przyrodniczych oraz 11 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. "Łąki Ciebłownicze" posiadają istotne znaczenie w skali regionalnej dla występowania bezkręgowców wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Na stosunkowo niewielkim obszarze występuje tutaj aż 5 gatunków: modraszek telejus, modraszek nausitous, czerwoczyk nieparek, trzepla zielona oraz pachnica dębowa. Ważnym składnikiem obszaru jest funkcjonowanie bardzo dobrze wykształconych eutroficznych starorzeczy, niemal corocznie zasilanych przez wylewy Pilicy, z takimi gatunkami jak: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, wydra oraz bóbr europejski. Jest to jedno z 3 największych skupisk starorzeczy na całym obszarze doliny Pilicy. Charakterystyczną cechą "Łąk Ciebłowniczych" są liczne strefy graniczenia i przenikania się siedlisk wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej i pozostałych takich jak: grąd i ekstensywne łąki, ziołorośla okrajkowe i starorzeczka, a także wydmy z murawami napiaskowymi i ekstensywne łąki lub turzycowiska. Cennym uzupełnieniem wartości przyrodniczych jest bytowanie 15 lęgowych gatunków z Dyrektywy Ptasiej, m.in.: bąk, bączek, derkacz, kropiatka, błotniak łąkowy, błotniak stawowy czy zimorodek. Zagrożenia: - naturalna sukcesja na łąkach, turzycowiskach oraz wydmach z murawami ciepłolubnymi - brak wylewów Pilicy przechwytywanych przez Zbiornik Sulejowski - wypalanie łąk, trzcinowsk i turzycowisk - zasypywanie odpadami starorzeczy - zanieczyszczenie wód rzeki Pilicy (sinice ze Zbiornika Sulejowskiego) - ruch samochodowy na obrzeżach (śmiertelność płazów)	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<ul style="list-style-type: none"> - potencjalnie nadmierna presja wędkarska i turystyczna (spływy, biwaki) - dzikie wysypiska śmieci - nielegalne usuwanie zadrzewień łęgowych - kłusownictwo - nieuporządkowana gospodarka ściekowa (nieuczelne szamba) w sąsiadujących wsiach i przysiółkach - Cieblowice, Tomaszów Maz. Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.			
35	PLH100036	Święte Ługi	Święte Ługi to jedna z najcenniejszych pozostałości powierzchni torfowisk Kotliny Szczercowskiej. Obecnie tylko niewielkie powierzchnie zajmują płyty wciąż aktywnych torfowisk wysokich. Po uruchomieniu odkrywki "Bełchatów" Kopalni Węgla Brunatnego w Bełchatowie na skutek silnego drenażu, obszary torfowisk w bardzo szybkim tempie zanikły. Rozległa powierzchnia otwartego lustra wody oraz bogata roślinność przybrzeżna jest cenną ostoją zwierząt - zwłaszcza płazów i ptactwa wodno-błotnego. Występuje tu silna populacja m.in. kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej. Bardzo cenną dla regionu jest również obecność kolonii łęgowej mewy śmieszki. Zagrożenia: <ul style="list-style-type: none"> - obniżenie wód gruntowych spowodowane oddziaływaniem leja depresyjnego odkrywki "Szczerców" Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów, - naturalne obniżenie się poziomu wód gruntowych, - nadmierna penetracja - sztuczne zarybianie Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpływać na stan siedlisk.	T	N	N
36	PLB140003	Dolina Pilicy	Ostoja ptasia o randze krajowej K 68. Występują co najmniej 32 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Na terenie ostoi stwierdzono 56 łęgowych gatunków ptaków związanych z siedliskami wodnymi i bagiennymi. W okresie łęgowym obszar zasiedla 7%-10% populacji krajowej sieweczki obrożnej (C3, PCK), 5%-10% populacji krajowej brodzka piskliwego (C3), około 5% krwawodzioba (C3), 2%-4,5% dudka (C3), około 2% rycyka (C3) oraz co najmniej 1% populacji krajowej (C3, C6) następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), bączek (PCK), bąk (PCK), błotniak stawowy, cyranka, czernica, gąsiorek, lelek, nurogęś, podróżniczek (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, sieweczka rzeczna, trzmielozad, zimorodek; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: błotniak łąkowy, bocian biały, bocian czarny, krzyżówka, derkacz, jarzębatka, kropiatka, lerka, świergotek polny, zausznik. Obszar obejmuje pozostałości naturalnych lasów "spalskich", z	T	T	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>których najcenniejsze są płaty starych dąbrów. W dolinie dobrze zachowały się także lasy łęgowe. Z tego obszaru podawanych jest 6 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Ostoja charakteryzuje się bogatą florą - stwierdzono tu występowanie 575 gatunków roślin naczyniowych, w tym rzadkie, zagrożone i prawnie chronione. Dolina jest od 1984 r. zasiedlona przez bobry, a od połowy lat 1990. przez wydry. Pilica jest jedną z ważniejszych w Polsce rzek z punktu widzenia ochrony ichtiofauny. Zagrożenie stwarza obniżanie poziomu wód gruntowych oraz przesuszanie łąk i pastwisk. Niekorzystny wpływ wywiera zmiana upraw zielonych na rolne oraz zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, co powoduje naturalną sukcesję roślinności krzewiastej i drzewiastej. Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryto rzeczne wymagają utrzymywania ich w należyтым stanie technicznym. Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód oraz lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan populacji ptaków.</p>			
37	PLB300002	Dolina Środkowej Warty	<p>Obszar zawiera ostoję ptasią o randze europejskiej E 36 (Dolina Środkowej Warty). Występują co najmniej 42 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 18 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Obszar jest bardzo ważną ostoją ptaków wodno-błotnych, przede wszystkim w okresie lęgowym. W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 10% (C6) krajowej populacji rybitwy białowąsej (PCK), powyżej 2% (C3 i C6) krajowych populacji następujących gatunków ptaków: cyranka, gęgawa, krwawodziób, płaskonos, rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa białoskrzydła (PCK), rybitwa czarna, rycyk i co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), bąk (PCK), błotniak łąkowy, błotniak stawowy, dzięcioł średni, kropiatka, podróżniczek (PCK), brodziec piskliwy, cyraneczka, czajka, czapla siwa, dudek, dziwonia, krakwa, kulik wielki (PCK), sieweczka obroźna (PCK) i zausznik; stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiągają: błotniak zbożowy (PCK), cyraneczka, derkacz, kszyc, ortolan, ślepowron (PCK), zimorodek i świergotek polny; prawdopodobnie gnieździ się bardzo rzadki rożeniec (PCK); ponadto w liczebności powyżej 1% populacji krajowej występują dudek, dziwonia, pustułka i remiz, a w liczebności ok. 1% populacji krajowej - przepiórka. W okresie wędrówki jesiennej występuje czapla biała (do 23 osobników), świstun (do 1500 osobników), żuraw (do 250 osobników) i mieszane stada gęsi (do powyżej 5000 osobników).</p>	T	T	T

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>Podczas wędrówki wiosennej tokujące bataliony spotyka się w liczbie do 1200 osobników. Zagrożeniem jest ograniczenie wezbrań roztopowych oraz nieprzewidywalne zalewy po nawalnych deszczach letnich w okresie od czerwca do sierpnia. Zmiana reżimu hydrologicznego prowadzi do ograniczenia gospodarki łąkowej i pastwiskowej, a w konsekwencji do ekspansji roślinności krzewiastej i drzewiastej na tereny otwarte. Zmiana stosunków wodnych ma również negatywny wpływ na zdrowotność lasów łęgowych w zachodniej części obszaru.</p> <p>Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego nie wpłyną negatywnie na stan populacji ptaków chronionych. Konieczne wykonanie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 w zakresie projektów przeciwpowodziowych i małej retencji wodnej.</p>			
38	PLB100001	Pradolina Warszawsko-Berlińska	<p>Zawiera ostoje ptasie o randze europejskiej E 43 (Dolina Neru) oraz o randze krajowej K 46, K 47 i K 48 (Dolina Bzury, Stawy Psary, Stawy Okręt i Rydwan). Obszar stanowi bardzo ważną ostoję ptaków wodno-błotnych. Występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie łęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), błotniak stawowy, błotniak łąkowy, kropiatka, podróżniczek (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), rybitwa czarna, cyranka, krwawodziób, płaskonos, rybitwa białoskrzydła (PCK), rycyk i zausznik; stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiągają: bocian biały, derkacz, czajka i śmieszka.</p> <p>W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C3) gęsi zbożowej; stosunkowo duże koncentracje (C7) osiąga: batalion, gęś białoczelna, świstun.</p> <p>Największym zagrożeniem jest działalność człowieka osuszająca teren. Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryto rzeczne wymagają utrzymywania ich w należytym stanie technicznym. Na obszarze będą prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód oraz lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan populacji ptaków.</p>	T	T	T
39	PLB100002	Zbiornik Jeziorsko	<p>W ostoi występuje co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).</p>	T	N	N

Lp.	Nr obszaru	Nazwa obszaru Natura 2000	Cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 i wpływ realizacji przedsięwzięć z Programu na stan zachowania siedlisk i gatunków	I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	II. Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej	III. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej,
			<p>Ważna ostoja lęgowych i migrujących ptaków wodno-błotnych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), czapla biała, rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), rybitwa rzeczna. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3): gegawy, gęsi zbożowej, płaskonosa, czapli białej; stosunkowo duże koncentracje (C7) osiąga: batalion, bocian czarny, biegus zmienny, cyraneczka, cyranka, czajka, gęś białoczelna, krzyżówka, kszyk, kwokacz i świstun; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników (C4).</p> <p>Zagrożenia: zaniechanie dotychczasowego użytkowania rolnego, rozbudowa osiedli turystycznych poza terenem zwartej zabudowy nad brzegiem zbiornika, używanie sieci skrzelowych stawnych i dryfujących oraz sznurów haczykowych. Ponadto zbiornik, skutecznie gromadzący wezbraniowe wody Warty stanowi bardzo poważne zagrożenie dla całej doliny Warty położonej poniżej niego, a szczególnie dla OSO Dolina Środkowej Warty.</p> <p>Planowane w Programie przedsięwzięcia nie powinny negatywnie wpłynąć na stan populacji ptaków.</p>			

Wykonana wcześniej ogólna analiza znaczących oddziaływań (Tabela 10) w odniesieniu do poszczególnych grup przedsięwzięć priorytetowych na środowisko przyrodnicze, zdrowie ludzi, dobra materialne i zabytki wraz z przykładami działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania może odnosić się także pośrednio do obszarów Natura 2000 w zakresie oddziaływania na elementy przyrodnicze.

Poniżej szerzej przeanalizowano oddziaływania grup przedsięwzięć priorytetowych w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

I. Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej nie wpłyną negatywnie na obszary Natura 2000. Realizacja tych przedsięwzięć poprawi warunki bytowania gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000 (oddziaływanie pośrednie). W wyniku realizacji tych przedsięwzięć poprawi się stan wód powierzchniowych i podziemnych, zmniejszy się eutrofizacja wód powierzchniowych (oddziaływania długoterminowe).

II. Projekty w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej (m.in. budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych, regulacja rzek, budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, melioracje i in.).

Wszelkie działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, zwłaszcza ingerujące w koryta rzek lub ich najbliższe otoczenie mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na stan siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000. Może nastąpić ubożenie różnorodności biologicznej dolin rzek, w szczególności stref zalewowych, gdzie często zlokalizowane są chronione siedliska łąkowe. Prace budowlane związane z budową i modernizacją zbiorników, regulacją rzek i in. mogą wpływać negatywnie na cele, przedmiot ochrony i integralność obszarów Natura 2000 poprzez m.in.: niszczenie siedlisk roślin i zwierząt (bobry), tworzenie barier w migracji zwierząt, zmianę warunków siedliskowych (oddziaływania bezpośrednie, negatywne). W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań można m.in.: prowadzić prace w obrębie obszarów z zajęciem jak najmniejszych powierzchni obszaru, aby jak najmniej ingerować w siedliska gatunków roślin i zwierząt, np. poza okresem lęgowym ptaków, poza okresem masowych migracji płazów czy poza okresem tarła ryb.

Wykonane raporty o oddziaływaniu na obszary Natura 2000 dla poszczególnych przedsięwzięć powinny zawierać działania kompensujące negatywne oddziaływania np. w przypadku niszczenia siedlisk (przenoszenie siedlisk, tworzenie nowych), przenoszenie płazów i gadów do nowych zbiorników, zabezpieczanie inwestycji przed wtargnięciem zwierząt w trakcie budowy oraz inne działania minimalizujące negatywne oddziaływania ustalone indywidualnie dla danego przedsięwzięcia inwestycyjnego.

Nie wszystkie przedsięwzięcia z zakresu ochrony przeciwpowodziowej działają negatywnie na stan siedlisk. Pozytywne dla przyrody efekty to realizacja inwestycji z zakresu małej retencji, które to zadania zwiększają potencjał retencyjny obszaru nie pociągając za sobą uszczerbku dla przyrody lub innych drastycznych zmian w środowisku, związanych np. z naruszeniem integralności obszarów Natura 2000. W przypadku modernizacji zbiorników małej retencji powinno się oczekiwać poprawy stanu siedlisk roślin i zwierząt.

Bezpośrednie oddziaływanie ze strony zaplanowanych w projekcie Programu przedsięwzięć, będzie miało miejsce głównie na etapie ich realizacji (ewentualne niszczenie siedlisk), natomiast funkcjonowanie obiektów ochrony przeciwpowodziowej spowoduje trwałe, długoterminowe zmiany związane ze zmianą zagospodarowania terenu, zmianą stosunków wodnych, co może powodować zmiany w siedliskach a nawet ich zanikanie.

III. Projekty w zakresie ochrony powietrza i energetyki, w tym energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, budowa kotłów na biomasę) – w Programie nie planuje się przedsięwzięć z zakresu ochrony powietrza i energetyki konwencjonalnej planowanych do realizacji na obszarach Natura 2000. Jednakże w trakcie ich planowania należy przeprowadzić ocenę

oddziaływania tych przedsięwzięć na obszary Natura 2000, które mogą znajdować się w sąsiedztwie obszarów. Przedsięwzięcia z energetyki odnawialnej, np. związane ze spalaniem biomasy nie powinny negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000. Emisja z kotłów na biomasę jest niższa w porównaniu do tradycyjnych kotłów na paliwo stałe, w zakresie emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu. Realizacja przedsięwzięć w zakresie wykorzystania energii wiatru do produkcji energii elektrycznej w pobliżu obszarów specjalnej ochrony ptaków, może napotkać trudności w związku z ingerencją w korytarze migracyjne ptaków. W takich przypadkach należy wykonać szczegółowy raport o oddziaływaniu na obszar specjalnej ochrony ptaków, który określi rodzaj oddziaływania na cele, przedmiot i integralność tego obszaru przedmiotowego przedsięwzięcia. Działaniami kompensującymi negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć na przedmiot, cele i integralność obszarów Natura 2000 mogą być m.in.: w przypadku niszczenia siedlisk – ich przenoszenie w inne miejsce, tworzenie nowych szlaków migracji zwierząt (także ptaków) poprzez tworzenie zespołów nasadzeń zwabiających zwierzęta i in.

W przypadku wykonywania termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, należy zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków.

6.5. Oddziaływanie na korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym i lokalnym

Wg W. Jędrzejewskiego, na terenie województwa łódzkiego, występuje jeden główny korytarz ekologiczny Południowo-Centralny, który łączy Rostocze z Lasami Janowskimi, Puszcą Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublinieckimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

Liczne lokalne korytarze migracji związane są z dolinami rzek licznie występującymi w województwie.

Projekt Programu ochrony środowiska nie przewiduje lokalizacji przedsięwzięć priorytetowych mogących mieć negatywny wpływ na Południowo-Centralny korytarz ekologiczny. Natomiast przedsięwzięcia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz z budową małych elektrowni wodnych mogą zakłócać lokalne korytarze migracji ryb i zwierząt związanych ze środowiskiem wodnym. Działaniami minimalizującymi negatywne oddziaływania są: budowa przepławek dla ryb w przypadku budowy zbiorników wodnych i MEW na rzekach, prowadzenie prac poza okresem tarła ryb i migracji płazów.

Nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na korytarze ekologiczne skutków realizacji Programu ochrony środowiska dla województwa łódzkiego.

6.6. Podsumowanie

Na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz ich integralność, a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, i integralność obszarów Natura 2000 zapisów projektu „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012”. W zależności od skali przedsięwzięcia, konieczne jest wykonanie raportu o oddziaływaniu na obszary Natura 2000, który powinien jednoznacznie wskazać czy dane przedsięwzięcie znacząco negatywnie oddziałuje na dany obszar (cel, przedmiot i integralność obszaru). Procedura oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko może również wykazać konieczność wykluczenia danego przedsięwzięcia z realizacji.

Na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono jednoznacznego znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, ludzi, dobra materialne i zabytki projektów przewidzianych do realizacji w projekcie „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012”. Nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na korytarze ekologiczne skutków realizacji Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego.

7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PROGRAMU

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów gospodarki wodno-ściekowej mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować degradację wód powierzchniowych i podziemnych,
- wariantowanie przebiegu sieci w przypadku budowy systemów odprowadzania ścieków,
- wybór sposobu przydomowego oczyszczania ścieków w zamian budowy sieci kanalizacyjnej,
- wariantowanie technologii oczyszczania ścieków,
- wariantowanie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000 w strefach poza zasięgiem tych obszarów,
- inne.

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować w przypadku projektów z zakresu ochrony przeciwpowodziowej brak zabezpieczenia przeciwpowodziowego a w następstwie straty materialne, ludzkie i środowiskowe terenów zalanych w wyniku powodzi,
- wariantowanie rozwiązań technicznych w sposób jak najmniej oddziałujący na wszystkie elementy środowiska, dobra materialne, ludzi i zabytki (kształt i głębokość zbiorników, ich lokalizacja, długość i wysokość wałów przeciwpowodziowych, naturalne techniki umacniania cieków i in.),
- wariantowanie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000 w strefach poza zasięgiem tych obszarów,
- inne.

Rozwiązaniami alternatywnymi w zakresie projektów z energetyki, w tym z energetyki odnawialnej (m.in. rozbudowa układów energetycznych, budowa kotłów na biomasę, budowa ferm wiatrowych, biogazowni i in.) mogą być:

- zaniechanie inwestycji, co może spowodować problemy w zakresie bezpieczeństwa energetycznego kraju i brak spełnienia wymogów prawnych w zakresie wskaźników emisyjnych i wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych,
- wariantowanie rozwiązań technicznych w sposób jak najmniej oddziałujący na wszystkie elementy środowiska, dobra materialne, ludzi i zabytki (parametry kotłów, bioreaktorów, urządzeń elektrowni wiatrowych i in.),
- wariantowanie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000 w strefach poza zasięgiem tych obszarów,
- inne.

Na etapie rozpoznania przedsięwzięć priorytetowych do celów opracowania niniejszej prognozy nie jest możliwe dokładne określenie rozwiązań alternatywnych. Dokładne techniczne rozwiązania alternatywne powinny być wskazane na etapie procedury oddziaływania na środowisko szczegółowych projektów technicznych.

8. NIEDOSTATKI I BRAKI MATERIAŁÓW UTRUDNIAJĄCE OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania prognozy.

9. METODY WYKORZYSTANE PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY I ANALIZIE REALIZACJI PROGRAMU

Przy opracowywaniu prognozy wykorzystano wieloletnie doświadczenie zespołu autorskiego związane z opracowywaniem prognoz i raportów dla celów procedury oddziaływania na środowisko. Autorzy prognozy uczestniczyli w procedurze oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych poziomu wojewódzkiego, ponadto są autorami raportów o oddziaływaniu na środowisko planowanych i zaprojektowanych inwestycji liniowych (drogi i koleje).

Ocenę oddziaływania na środowisko projektu Programu przeprowadzono według następującego schematu:

- określono zagadnienia oceny oddziaływania na środowisko, które będą poruszone w prognozie,
- opisano stan tych elementów/zagadnień środowiska, które są potencjalnie wrażliwe na zmiany w wyniku realizacji projektu Programu,
- zidentyfikowano rodzaje przedsięwzięć zawartych w projekcie Programu wykazujących znaczące oddziaływanie na środowisko, ludzi, dobra materialne, zabytki oraz obszary Natura 2000,
- wykonano identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko, ludzi, dobra materialne, zabytki oraz obszary Natura 2000.

10. POTENCJALNE TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Region Łódzki nie sąsiaduje bezpośrednio z terytoriami państw ościennych, a odległości granic województwa do granic państwa, we wszystkich kierunkach, przekraczają co najmniej 250 km.

Projekt „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012” nie przewiduje realizacji zadań mogących mieć wpływ na transgraniczne oddziaływanie na środowisko. W aspekcie transgranicznego oddziaływania na środowisko w ramach priorytetów zawartych w projekcie Programu realizowane będą przedsięwzięcia o stosunkowo małej skali. Ich wpływ na środowisko, w większości ograniczy się do oddziaływania o zasięgu lokalnym.

11. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU

Analiza skutków realizacji Programu może być przeprowadzona z wykorzystaniem:

- analizy realizacji Programu w ramach obowiązkowych raportów z wykonania programu ochrony środowiska realizowanych przez Zarząd Województwa w cyklach dwuletnich,
- analizy wyników Państwowego Monitoringu Środowiska realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska,
- sprawozdań z realizacji krajowych i wojewódzkich programów: Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, sprawozdania RRW-2, Program ochrony powietrza, Program ochrony środowiska przed hałasem, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, PO Infrastruktura i Środowisko w zakresie przedsięwzięć dotyczących ochrony środowiska,
- analizy wyników monitoringu hałasu komunikacyjnego prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi,
- inne.

W projekcie Programu zaproponowano system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmian presji na środowisko. Określenie wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji pochodzących przede wszystkim z monitoringu środowiska czy też danych statystycznych. W oparciu o analizę zmiany wskaźników, w poszczególnych latach możliwa będzie ocena skutków realizacji postanowień zawartych w Programie.

STRESZCZENIE

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012”, została opracowana zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Prognoza dotyczy następujących zagadnień, będących treścią analizowanego projektu Programu:

- analizy i oceny celów i priorytetów zawartych w projekcie Programu,
- analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń i problemów jego ochrony,
- identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań zadań zawartych w projekcie Programu.

Prognoza, jako punkt wyjścia dla dalszych analiz, charakteryzuje istniejący stan środowiska oraz główne zagrożenia i problemy z jego ochroną.

Województwo łódzkie charakteryzuje się niewielkim udziałem obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni województwa (19, 7%). Oceniając stan poszczególnych elementów środowiska oraz czynników mających na nie wpływ, można scharakteryzować:

- stan jakości powietrza jako poniżej średniego, uwarunkowany przekroczeniami dopuszczalnego poziomu pyłu PM10 i B(a)P (aglomeracja łódzka i strefa łódzka) pyłu PM2,5 (aglomeracja łódzka) w kryterium ochrony zdrowia oraz w zakresie przekroczeń stężeń ozonu w strefie łódzkiej w kryterium ochrony roślin.
- poziom hałasu jako różnicowany ze względu na źródła jego emisji, przy czym można oszacować, że na hałas powyżej 60 dB narażone było około 25% populacji, szczególnie w pobliżu tras komunikacyjnych. Największy wpływ na klimat akustyczny województwa mają autostrada A1 oraz następujące drogi krajowe: 1, 2, 8, 12 i 14 jak również drogi wojewódzkie: nr 485, 708, 708, 713 i 714,
- stan czystości wód powierzchniowych można określić jako dobry, zaledwie 7,2% badanych stanowisk odpowiadało słabemu stanowi/potencjałowi ekologicznemu wód,
- stan jakości wód podziemnych można określić jako dobry,
- udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w użytkach rolnych na terenie województwa jest wysoki i wynosi 72%,
- monitoring emisji pól elektromagnetycznych nie wykazuje przekroczeń wartości dopuszczalnych.

Następnie opisano potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu. Nie jest możliwe zaniechanie realizacji Programu, ponieważ Polska przystępując do UE, w Traktacie Akcesyjnym zobowiązała się do wdrożenia ustawodawstwa UE, a program ochrony środowiska jest jednym z dokumentów strategicznych wspomagających ten proces. Przedsięwzięcia priorytetowe zapisane w projekcie Programu są konieczne do zrealizowania.

Kolejny etap prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu poświęcono analizie, mającej na względzie sprawdzenie stopnia uwzględniania w tym projekcie celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów „Strategii rozwoju województwa łódzkiego na lata 2007-2020”, „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 roku” oraz projektu Programu wykazują, że generalnie występuje zgodność głównych celów i priorytetów ekologicznych. Nie stwierdzono też celów sprzecznych i wykluczających się. Pod względem jakościowym, cele określone w projekcie Programu są zgodne ze zbiorem celów cząstkowych polityki krajowej, chociaż część z nich nie jest wyrażona ilościowo, jako np. wskaźniki progowe, które winny być osiągnięte w określonym horyzoncie czasu.

Generalnie można stwierdzić, że zapisy dotyczące celów ekologicznych w projekcie Programu odpowiadają celom kluczowych dokumentów międzynarodowych.

Kolejne zagadnienie poddane ocenie w ramach prognozy dotyczyło identyfikacji przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko w skali całego województwa. Dla identyfikacji znaczących oddziaływań przyjęto metodę ekspercką wykorzystując doświadczenie Wykonawcy w zakresie opracowywania prognoz. Przeprowadzono analizę różnych rodzajów oddziaływań na środowisko przyrodnicze (w tym także na obszary Natura 2000, wartości przyrodnicze form ochrony przyrody a także korytarze ekologiczne), zdrowie ludzi, dobra materialne i kulturowe. Przedsięwzięcia priorytetowe ujęte w projekcie Programu mogą znacząco oddziaływać na środowisko, także na

obszary Natura 2000 (cele, przedmioty i integralność), jednakże wydaje się, że suma korzyści z ich realizacji przekracza potencjalne zagrożenie. Wykonana ogólna ocena oddziaływania zapisów projektu Programu na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000, wstępnie nie wykazała negatywnych oddziaływań. Jednakże w celu ochrony tych obszarów wskazane jest wykonanie raportów o oddziaływaniu na obszary Natura 2000 przedsięwzięć zlokalizowanych na tych obszarach lub w ich pobliżu.

Na obecnym etapie rozpoznania nie stwierdzono znaczących negatywnych oddziaływań skutków realizacji projektu Programu na środowisko przyrodnicze, zdrowie ludzi, dobra materialne i zabytki. Zgodnie z wymogami ustawy przeanalizowano możliwość zastosowania rozwiązań alternatywnych do zawartych w projekcie Programu.

Całościowa analiza materiału zawartego w projekcie „Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012” pozwoliła stwierdzić, że projekt Programu nie ma istotnych braków informacyjnych i analitycznych, które ograniczałyby możliwości dokonania niniejszej prognozy.

Realizacja Programu nie spowoduje transgranicznych oddziaływań. W niniejszej prognozie zaproponowano system monitoringu skutków realizacji projektu Programu, wynikający z obowiązkowego systemu raportowania programów ochrony środowiska, funkcjonowania systemu Państwowego Monitoringu Środowiska, systemu raportowania dla programów pomocowych UE a także systemu monitoringu hałasu komunikacyjnego prowadzonego przez zarządzających drogami.